

**TRANSCRIPT VAN DE STATENCOMMISSIE LANDELIJK GEBIED, WATER (BODEM) EN MILIEU VAN
PROVINCIALE STATEN UTRECHT
d.d. 11 september 2024**

Voorzitter: Mw. Welschen-van der Hoek

Namens het College van GS: Mw. M. Sterk, dhr. H. Bakker en Commissaris van de Koning dhr. H. Oosters

Woordvoerders: Mw. J. Batteau (PvdD), mw. W. de Boer-Leijnsma (PvdA), dhr. F. van Breukelen (Forum voor Democratie), dhr. J. Breur (SP), dhr. R. Daniëls (PVV), dhr. G. van Dieren (UtrechtNu!), dhr. B. van den Dikkenberg (SGP), mw. M. van Elteren (GroenLinks), mw. J. van Gilse (VVD), dhr. E. Hart (GroenLinks), mw. M. Hoek (50PLUS), dhr. V. Jansen (VVD), dhr. A. de Jong (Volt), dhr. P. Overkleeft (D66), mw. H. Rikkoert (ChristenUnie), dhr. K. van Vuuren (BBB), dhr. C. Westerlaken (CDA)

Van ambtelijke zijde aanwezig: Dhr. F. Kools (Statenadviseur), Mw. M. Kievits, Dhr. N. Nellestijn & Dhr. R. van Paridon (commissiesecretaris)

Opening en algemeen

1. Opening

De voorzitter: Goedemorgen allemaal, ik stel voor dat we gaan zitten en beginnen, het is negen uur geweest. Welkom aan iedereen hier in de Statenzaal uiteraard en ook via Teams of de livestream voor de allereerste vergadering van de Statencommissie LWM, en dat staat voor Landelijk gebied, Water en bodem en Milieu. We hebben tot één uur vanmiddag de tijd voor deze commissievergadering en we hebben geen gelegenheid tot uitloop. Dat betekent, voor degenen die snel kunnen rekenen, dat we twee uur minder vergadertijd hebben dan voor de zomer in onze oude commissie RGW. Ik wil dat iedereen dat goed beseft en daar ook iets mee gaat doen. We hebben met elkaar als Staten afgesproken om meer volgens het BOB-model en efficiënter te gaan vergaderen zodat we meer tijd hebben om buiten het provinciehuis aanwezig te zijn. Daar gaan we mee aan de slag en na afloop van deze commissievergadering kunt u lunchen in de foyer en dat zal dus rond één uur zijn. Zoals ik al zei, we hebben een goedgevulde agenda. Ik noem eventjes globaal op wat erop staat. Er is één actuele vraag binnengekomen over het feit dat het rijk stopt met het Nationaal Programma Landelijk Gebied, oftewel NPLG. We hebben één Statenvoorstel, de Zomernota, drie geagendeerde besprekingsstukken, dus we hebben in totaal vijf onderwerpen op de agenda die we inhoudelijk bespreken. Daarom nogmaals een beroep op uw allen, houdt uw bijdrage kort en bondig en daarmee ook krachtig. Ik zal er scherp op letten dat we geen technische vragen gaan stellen, want we hebben afgesproken dat de commissie bedoeld is voor oordeelsvorming en, ik benadruk het eventjes, het politieke debat. Dus ik ga ook vanwege de tijd goed opletten op de spreektijden, ook die van GS, en iedere fractie krijgt negen minuten spreektijd voor de hele commissie en GS krijgen dertig minuten in totaal. En let op, we hebben vandaag ook dus een actuele vraag op de agenda staan en die maakt ook deel uit van de spreektijd. En interrupties en antwoorden zijn geen onderdeel van de spreektijd, anders dan in een voorzittersmail stond, maar dat betekent niet dat het een vrijbrief is om nog eens even de spreektijd dunnetjes over te doen. Interrupties zijn kort en bondig en ook de antwoorden daarop. We hebben geen afmeldingen verder ontvangen.

2. Vaststellen agenda

De voorzitter: Ik stel voor dat we doorgaan naar de agenda en dat is punt 2, dat is het vaststellen van de agenda. Daar zijn geen bijzonderheden. We hebben ook geen vragen ontvangen. Daar is één aantekening wat mij betreft, daar was gisteren ook al in de app een vraag over. Want u hebt in de voorzittersmail kunnen lezen dat de commissaris als portefeuillehouder Vergunningen graag aanwezig wil zijn bij de bespreking van het agendapunt over de wolf. De commissaris is alleen beschikbaar tussen elf en halfeen en ik vraag van u daarom ook de ruimte om in agenda te schrijven om de bespreking van dat punt zoveel mogelijk binnen die tijdspanne te laten plaatsvinden. En ik ga ervanuit dat ons dat lukt en dat we die ruimte willen bieden. Iemand met mij oneens? Nee. Dan stellen we de agenda vast.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan kom ik bij punt 3, mededelingen GS. Twee gedeputeerden vandaag in ons midden, gedeputeerde Bakker en Sterk, welkom ook. En ik geef eerst de heer Bakker het woord, hij heeft een korte mededeling over ... Dat mag hij zelf vertellen. Ga uw gang.

Gedeputeerde Bakker: Dank u wel, voorzitter. Goedemorgen allemaal, inderdaad een mededeling over de voortgang proefboring aardwarmte in De Bilt. GS hebben gisteren 10 september advies vastgesteld op een vergunningsaanvraag voor een wetenschappelijke boring aardwarmte op verzoek van het ministerie van Klimaat en Groene Groei. Energie Beheer Nederland heeft bij het ministerie van KGG een omgevingsvergunning aangevraagd voor een wetenschappelijke boring. Het betreft het perceel ten zuiden van de Utrechtseweg tegenover het hotel Van der Valk en het ministerie KGG heeft het GS om advies gevraagd, plus allerlei andere wettelijke adviseurs. Gisteren hebben wij dat advies vastgesteld. Wij staan positief tegenover deze onderzoeksboring die informatie gaat opleveren over de diepe ondergrond. Wel benadrukken wij met klem in ons advies, zoals steeds gedaan en ook op verzoek van de Staten ook gehoord, het belang van zorgvuldige en veilige uitvoering en ook goede communicatie met de omgeving. Dat is een belangrijke. EBM moet een hele trits vergunningen aanvragen maar als dat allemaal doorlopen wordt, dan zal EBM in november starten met de aanleg en inrichting van het terrein waarna de boortoren wordt opgebouwd. En dan zal begin volgend jaar, januari, februari, de boring worden uitgevoerd en daarna worden afgesloten en het terrein in de oorspronkelijke staat worden teruggebracht. Goed om te melden, er wordt geen aardwarmte gewonnen, alleen onderzoek gedaan. Helemaal tenslotte voorzitter, er was ook eerder een ander perceel nog mogelijk in de race. Dat was ook in De Bilt maar dat was naast de Brugakker in Zeist, daar was veel interesse voor hoorden wij ook. Die locatie is afgefallen. Dus het is goed om te weten dat het de locatie is die ik net noemde die daarvoor gekozen is. Nog een tweede hele korte andere mededeling, met permissie voorzitter, maar dat is dat tijdens de lunch hier op de eerste etage, als u de Statenzaal uitloopt ziet u een mooie expositie over alle mooie vormen van biobased bouwen en materialen die daarvoor gebruikt kunnen worden. U bent uitgenodigd om een lunchpresentatie daarover bij te wonen en ik hoop u daar alle te mogen ontmoeten.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef het woord aan gedeputeerde Sterk voor een aantal mededelingen.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Ik heb vijf mededelingen, zeg ik maar even. Ik zal proberen het kort te houden. Zoals u wellicht wist hebben wij de afgelopen periode gebruikt om te kijken of degenen die zich hebben gemeld als PAS-melder ook inderdaad volgens de wetgeving een PAS-melder zijn. En dat heeft er uiteindelijk in geresulteerd dat wij vandaag gaan melden dat er van de 160 meldingen 9 PAS-melders niet in aanmerking komen voor legalisatie, 16 bedrijven hebben een vergunning die voldoet en hoeven dus niet in aanmerking te komen voor die legalisatie en met 135 PAS-melders starten we nu een legalisatietraject. Dat

kan nog een hele tijd duren en is natuurlijk ook sterk afhankelijk van wat het rijk nu precies gaat doen. In principe ligt de bal ook bij het rijk en wij wachten daar met spanning de maatregelen af. Het tweede goede nieuws is dat wij de definitieve beschikking hebben van de 149.425.000. Het is elke keer weer een beetje aangepast, maar goed we hebben de beschikking binnen dus het geld staat of komt zeer binnenkort bij ons op de rekening. Dan heeft u ongetwijfeld gehoord en misschien ook wel gevolgd de rechtszaak afgelopen maandag over de vraag om een voorlopige voorziening door Faunabescherming en Animal Rights en de uitspraak wordt verwacht aankomende maandag 16 september. Dus dat wachten wij met spanning af. Eerder hebben wij hier, dat is de vierde mededeling, gesproken over twee verschillende verplaatsingsregelingen voor bedrijven. Eén verplaatsingsregeling vanuit de NNN-gebieden en een andere verplaatsingsregeling. En ik meld u dat we deze zoals we toen ook al hebben aangekondigd inmiddels hebben samengevoegd om de boel wat te vereenvoudigen. En ten slotte, LVVN heeft voor de komende jaren 70 miljoen beschikbaar gesteld voor natuurbrandpreventie en om de vrije middelen voor 2024 nog dit jaar weg te kunnen zetten is er een uitvraag gedaan bij provincies van hebben jullie daar nog ideeën voor. Wij hebben daar ook een aanvraag voor ingediend omdat wij natuurlijk op dit moment zeer betrokken zijn met de VRU en met de zeven gemeentes op de Utrechtse Heuvelrug om dit vraagstuk aan te pakken. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik hoorde dat er een Statenbrief komt PAS-melders.

Gedeputeerde Sterk: Komt in de loop van de dag, ja. Dus dan krijgen jullie de verdere informatie.

De voorzitter: Ja, dank u wel.

De heer Van Vuuren: Voorzitter, mag ik hier iets over vragen?

De voorzitter: Heel kort.

De heer Van Vuuren: Ik was eigenlijk benieuwd, want ik begrijp dus nu dat er dus vandaag een Statenbrief komt. Ik had eigenlijk willen vragen vandaag wanneer er zo'n Statenbrief zou komen en of daar dan ook in me had kunnen worden genomen wat de stand van zaken in Montfoort is met de pilot die daar plaatsvindt. Want daar ben ik heel erg benieuwd naar en ook of het college ingaat op de middelen die nu vanuit het rijk beschikbaar komen om PAS-melders te legaliseren en of we die middelen dan misschien ook kunnen gebruiken voor dat soort projecten zoals in Montfoort nu plaatsvinden.

Gedeputeerde Sterk: Nee, er wordt niets gezegd in deze brief over die pilot. Dit gaat sec over een rapportage van dat onderzoek wat we hebben gedaan. En ja, we zijn aan het kijken om de middelen die inderdaad beschikbaar zijn gesteld door het rijk om daar een aanvraag voor te doen. En niet zozeer voor deze pilot, maar in ieder geval wel om te kijken of we daar onze PAS-melders ook mee kunnen helpen.

De heer Van Vuuren: Eén aanvullende vraag?

De voorzitter: Die kunnen ook schriftelijk misschien.

Gedeputeerde Sterk: We gaan hier de Statenbrief natuurlijk nog bespreken mogelijk. Dus het lijkt mij dat moment om hier verder het debat over te voeren.

De voorzitter: Ja, helemaal goed. Dan zijn we hierbij gekomen aan het einde van dit agendapunt. Dank voor de mededelingen.

4. Vaststellen verslag commissie RGW

De voorzitter: Dat gaan we naar agendapunt 4, het vaststellen verslag van de commissie RGW van voor de zomer. Er zijn geen opmerkingen bij dat verslag ontvangen, dus ik neem aan dat het verslag akkoord is. Ik kijk rond, ja.

5. Termijnagenda LWM

De voorzitter: Dan gaan we door naar agendapunt 5, de termijnagenda. Ook daarbij heeft de griffie geen opmerkingen ontvangen. Dus de termijnagenda is vastgesteld.

6. Actuele vragen

De voorzitter: En daarna gaan we door naar agendapunt 6, de actuele vragen. En voor het eerst werken we in alle Statencommissies met actuele vragen en er is ook op tijd een actuele vraag binnengekomen over het schrappen door het rijk van het Nationaal Programma Landelijk Gebied, het NPLG. Dat was een gebiedsgerichte en samenhangende aanpak van het landelijk gebied. Daarbij ging het om opgaves op het gebied van waterkwaliteit, klimaat en stikstof. Gedeputeerde Sterk heeft u daarover een memo gestuurd en dat hebben we ook bij dit agendapunt geplaatst. De actuele vraag is ingediend door de volgende partijen, Volt, CDA, Partij voor de Dieren, D66 en GroenLinks. Die partijen geef ik zo meteen als eerste het woord, waarbij ik er ook wel weer op wijs, ik zal vandaag dat vaker benoemen, dat de actuele vraag ook onder de spreektijd valt. En volgens het Reglement van Orde beantwoordt de gedeputeerde de vragen en hebben de overige fracties in lijn met de gestelde vragen ruimte voor één aanvullende vraag waarna opnieuw weer beantwoording volgt. En bij wijze van uitzondering, dat schreef ik ook in de voorzittersmail, hebben we gezien de actualiteit enige ruimte geboden voor politiek debat tussen de fracties, maar niet voor nog meer vragen aan het college. Maar ik zal de vergadertijd in de gaten houden omdat we ook andere belangrijke onderwerpen vandaag op de agenda hebben staan. Ik ga zo naar de indieners van de actuele vragen en ook met de vraag of u nog iets toe te voegen heeft aan die actuele vragen, want iedereen kan de vragen zelf uitgebreid ook lezen in het Stateninformatiesysteem. En de toelichting, ik benoem het toch ook maar even, die gaat af van de spreektijd ook. Dus vandaar dat ik zeg, wees zuinig op uw tijd. Ik kijk even naar de partijen, de heer De Jong, Volt.

De heer De Jong: Ja dank u wel, voorzitter. Dit is wel een deel van onze spreektijd waard. Denkend aan Holland zie ik brede rivieren traag door oneindig laagland gaan, rijen ondenkbaar ijle populieren als hoge pluimen aan de einder staan. De opening van Marsmans Herinnering aan Holland. Het doet mij dagdromen over ons landelijk gebied dat in potentie zo natuurrijk, levendig en schilderachtig kan zijn. Maar we hebben de afgelopen decennia het land te intensief gebruikt en de natuur te veel naar onze hand willen zetten. Het menselijk ingeënt van de buitenwereld kent zijn grenzen en het is al heel lang tijd om het evenwicht in ons landelijk gebied te herstellen. De wolf kwam deze zomer zelfs naar ons toe, juist met de boodschap natuur en mens delen toch echt dezelfde planeet. En toen, voorzitter, nam binnen ons democratisch bestel één partij alle kosten van landbouw en natuur in beslag. We hebben een minister, staatssecretaris en tien van de twaalf gedeputeerden allemaal uit dezelfde BBB-stal. Zij runnen de show, want een show is het. Maar wie remt straks de rommel op als de lichten aangaan? Volt staat voor een toekomst waarin natuur en boeren samen het landschap vormgeven. Natuur en voedsel zijn grensoverstijgend en daarom is het belangrijk dat we de Europese afspraken naleven. En daarom klommen wij vorige week in de pen en kregen bijna tweehonderd Statenleden uit alle provincies achter onze oproep om door te gaan met het NPLG en meer middelen beschikbaar te stellen. Een brief aan de minister staat online en zal binnenkort persoonlijk aan haar worden overhandigd tijdens een overleg waarin wij de zorgen uit de provincies zullen delen. Want jaren werk van

boeren, natuurorganisaties en talloze hardwerkende ambtenaren en politici werden door minister Wiersma in één keer opzijgeschoven, zonder een excuus of verwijzing naar de noeste arbeid die was geleverd in opdracht van hetzelfde ministerie dat zij nu vertegenwoordigt, zonder ook maar enig nieuw perspectief te bieden voor de toekomst van boeren en PAS-melders, voor onze natuur, wateren en bodems die verslechteren, verminderen en verzakken. Het NPLG schrappen komt met onherstelbare impact. We hebben de slechtste waterkwaliteit van Europa, 88 procent van onze beschermde ecosystemen verkeren in een matige of ongunstige staat. Slechts vijf landen in Europa doen dat slechter. 40 procent van onze soorten staan op de rode lijst en zijn dus bedreigd. We hebben 85 procent van onze biodiversiteit verloren.

De heer Janssen: Voorzitter?

De voorzitter: Ik zie een interruptie, de heer Janssen, VVD.

De heer Janssen: Even graag een interruptie. Ik zit naar een heel uitgebreid exposé te luisteren, maar ik ben even op zoek naar de actuele vraag van de heer De Jong.

De voorzitter: De heer De Jong, ik ga ervan uit dat u zo met uw actuele vraag komt. Die stond overigens ook al in het stuk. Ik geef het woord weer aan de heer De Jong.

De heer De Jong: Dank u voorzitter, ik ga tot de vragen komen als de VVD mij dat ook toestaat. In mijn betoog, ik zal het overslaan, maar wilde ik de noodzaak duiden over hoe we achterlopen. Maar ook twintig woningbouwprojecten staan op een stikstofslot en ook zoveel infraprojecten à 7 miljard en 2.300 PAS-melders wachten op antwoord en 3.000 piekbelasters blijven pieken zonder antwoord. Niets van dat alles dus, een antwoord. In plaats daarvan gaan we naar verwachting nog meer inzetten op onbewezen stalinnovaties en onhaalbare uitzonderingen in Europa. Met deze keuze, voorzitter, is niemand geholpen. Het betekent nog meer vertraging en nog meer onduidelijkheid. Hoe kunnen wij nu onze gebiedspartners recht in de ogen aankijken met een verhaal over behoorlijk bestuur dat te vertrouwen is, vraag ik. Welk perspectief bieden wij onze boeren en PAS-melders, onze inwoners, onze natuur? Wij krijgen dit niet uitgelegd, ook niet in Europa, omdat we onze afspraken zo niet kunnen naleven. En daarom heeft Volt dit debat aangevraagd met de volgende vragen. Eerst aan gedeputeerde en dan aan onze collega's in de commissie. Aan de Gedeputeerde Staten, bent u het met Volt eens dat de werkwijze een uiting is van onbehoorlijk bestuur? Hoe verhoudt u zich tot dit besluit en wat zijn uw overwegingen voor toekomstige reacties en acties richting Den Haag? En overweegt u ook juridische stappen? Welke risico's ziet u voor de onderlinge samenwerking met de minister en het ministerie? Welke mate van fiducia heeft in de capaciteit en competenties van de minister? Denkt u dat de provincie Utrecht nog perspectief kan bieden aan boeren en aan onze natuur? En tot slot, hoe verhoudt dit nationaal besluit zich volgens u tot de Europese regelgeving en gaan wij als Utrecht ons kunnen houden aan de Europese afspraken? En aan de collega's heb ik gevraagd, wetende dat de meerderheid van onze Staten in december 23 voor de motie van Volt voortvarend door met het UPLG stemde, bent u het met Volt eens dat we alles op alles moeten zetten om de plannen binnen de kaders van het UPLG te handhaven en uit te voeren, waar nodig ook met eigen middelen? En twee, dat we alle mogelijkheden moeten onderzoeken, ook in samenwerking met het IPO en vertegenwoordigers van belangengroepen waaronder de natuurpartijen, om te voorkomen dat het NPLG en alle aanverwante plannen schadelijke vertraging oplopen. En zouden we daar ook juridische stappen bij moeten overwegen? En tot slot, de provincie Utrecht samen met andere provincies een sterke lobby zou moeten optuigen om zoveel mogelijk van het NPLG overeind te houden. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. U stelt vragen zowel aan gedeputeerde als aan de Staten. We doen de eerst de ronde alleen de vragen aan gedeputeerde, dus ik hoop dat de vragen onthouden zijn door de rest van de commissie. Ik kijk naar de andere indieners. De heer Westerlaken, CDA, gaat uw gang.

De heer Westerlaken: Dank u voorzitter, ik zal minder poëtisch zijn. Wij hebben deze vragen mee ingediend met name omdat we enkele maanden geleden een motie aangenomen hebben in deze Staten dat we ondanks de berichten die er toen al waren door willen gaan met onze aanpak. Voor de zomervakantie hebben we daar ook heel bewust een aanpak voor vastgesteld en de vraag aan gedeputeerde is, gaat u gelijk aan wat Volt heeft gevraagd, gaat u door met de aanpak zoals we afgesproken hebben? En eigenlijk wil ik dat ook van de collega's weten. Hoe staan zij daarin, gelet op het feit dat ze die motie toen ondersteund hebben?

De voorzitter: Dank u wel. Andere indieners? Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. Ik wil eerst mijn collega van Volt bedanken voor een mooi betoog, is geen speld tussen te krijgen, dus dank daarvoor. Wij als mede-indiener maken ons natuurlijk ook grote zorgen over het gerucht dat de minister voornemens is om het NPLG van tafel te vegen, naast het schrappen van het transitiefonds en ook nog eens afzien van de deadline voor natuurherstel. Dat zijn wat ons betreft zeer zorgelijke ontwikkelingen, beleidskeuzes die niet anders kunnen worden uitgelegd dan als een sabotage van de plannen voor natuurherstel. Dus niet alleen destructief, maar het is ook een schoffering van het ambtelijk team en alle partijen in onze provincie die zich hier jaren voor hebben ingespannen. Dit gezegd hebbende, Partij voor de Dieren was altijd tegen het decentraliseren van de grote opgave voor natuurherstel en voor de uitvoering ervan, om dat over de schutting van de provincies te gooien. Er is krachtige regie nodig, dwingend instrumentarium, een level playing field en centrale aansturing nodig vanuit het rijk om zo'n complexe operatie snel en goed uit te voeren. Dat is helaas niet gebeurd. Maar nu we wel de eerste goede stappen hebben kunnen gaan zetten in Utrecht, moeten die niet ook nog eens kaltgesteld worden. En we zijn blij te horen dat de gedeputeerde desondanks de ingezette lijn de maatregelenpakketten wil voortzetten. En ook fijn en goed nieuws dat de beschikking er nu ligt voor die 249 miljoen. Dat is echt goed nieuws. En ik sluit me volledig aan uiteraard bij de vragen van Volt en ook van D66 die u kunt lezen in de SIS. En aanvullend hebben we eigenlijk vragen wat betreft het vergunningenbeleid, blijft dat staan? Dus heeft dat consequenties mocht het NPLG inderdaad van tafel geveegd worden voor vestigingen en uitbreidingen van veehouderijen? En tot slot, wat zijn de mogelijke effecten op boeren die eigenlijk nu al stappen hebben gezegd richting natuurinclusief en diervriendelijk? Heeft dat consequenties en staat dat onder druk als dat NPLG van tafel gaat? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Er waren nog twee andere indieners. De heer Overkleef, D66.

De heer Overkleef: Dank, voorzitter. In antwoord op de vraag van de heer De Jong, ja wij willen ook alles op alles zetten om ons UPLG overeind te houden. We zijn ervan overtuigd dat dat de juiste manier voorwaarts is voor onze provincie en voor ons land. We zijn wel blij dat de gedeputeerde, inderdaad zoals mevrouw Batteau al zei, kon melden dat de eerste tranche binnen is, zagezegd. Dus dat is goed om te horen. En we zijn ook blij dat we vandaag dus meer te weten krijgen over hoe het nu verder moet met de PAS-melders. Want daar maken we ons natuurlijk erg zorgen over. Concreet zijn we ook benieuwd naar de duiding van de gedeputeerde over wat er vorige week allemaal is voorgevallen en wat dat betekent voor de komende tijd. En van de andere gedeputeerde zijn wij benieuwd hoe hij de gevolgen hiervan ziet voor de KRW-doelen. Want ook dat is iets waar we ons natuurlijk enorm zorgen over maken. En tenslotte zoals ik hier ook al zeg zijn we ook benieuwd hoe er in andere provincies is gereageerd op het een en ander. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. GroenLinks, de heer Hart.

De heer Hart: Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik graag Volt-collega Amos de Jong hartelijk danken voor deze actuele vragen en ook voor zijn goede initiatief voor een landelijk zeer breed gedragen brief aan de minister. Dat vind ik echt top. Maar voorzitter, ik ben ook diep- en diepbedroefd. Want dit kabinet, deze minister staat op het punt om een doodlopende weg in te slaan. Onze natuur lijdt alsmaar erger, boeren lopen vast alsmaar verder. Waar is dit kabinet, waar is deze minister mee bezig? Nee dan ons eigen college, twee jaar lang keihard gewerkt om tot een krachtig, kwalitatief en kansrijk UPLG te komen. En met succes, de provincie Utrecht staat in de startblokken. Petje af, ook voor al onze medewerkers en gebiedspartners die er gezamenlijk intensief aan gewerkt hebben. En dit alles klip en klaar verwoord door onze gedeputeerde in een duidelijke memo en een prima optreden vorige week bij Nieuwsuur. Daar heb ik heel veel waardering voor. En laat ik er wat GroenLinks betreft geen onduidelijkheid over bestaan, zolang er geen beter alternatief komt gaan we voortvarend door met het UPLG in het belang van een duurzaam en vitaal landelijk gebied. En ook wij sluiten ons aan bij de vragen van de collega's. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel voor deze toelichting op de actuele vraag zoals die is ingediend. Ik geef het woord eerst aan gedeputeerde Sterk. Er zaten ook vragen bij voor gedeputeerde Bakker.

Gedeputeerde Sterk: Gedeputeerde Bakker zal verder ingaan op de KRW-vragen. Ik ga niet vraag voor vraag aflopen, ik heb namelijk maar dertig minuten voor deze hele ochtend en volgens mij zijn er nog een aantal andere onderwerpen waar we ook tijd voor nodig hebben. Dus ik ga mijn best doen om toch zo goed mogelijk alle vragen mee te nemen in mijn antwoord. Ten eerste hebben wel als GS, want ik heb het natuurlijk namens GS gedaan, ook gereageerd dat we het verontrustend vinden en dat het heel veel vragen oproept wat er is uitgelekt. En tegelijkertijd is het natuurlijk ook wel eerlijk om te moeten zeggen dat we het regeerakkoord nog niet hebben gezien. Dus in die zin moeten wij volgende week kijken wat daar uiteindelijk dan voor in de plaats komt. Maar zoals u ook misschien al wel heeft gehoord heb ik daar wel mee zorgen over uitgesproken. Want we hadden in het hoofdlijnenakkoord natuurlijk al gezien dat het geld eigenlijk is weggehaald. De minister zei in het commissiedebat vorige week, ja maar er is nog 2 miljard voor de provincies. Maar als je kijkt naar de opgaves die er liggen, de doelen die blijven staan, het geld wat de provincies daarvoor nodig dachten te hebben juist ook om dat landelijk gebied op een goede manier vorm te kunnen geven, want sec bedrijven opkopen en daarmee doelen realiseren, dat kan, dat kost veel minder geld relatief. Maar we willen juist dat landelijk gebied wat ons zo lief is ook vitaal houden en leefbaar houden en daar heb je gewoon ook middelen voor nodig. Maar dat is natuurlijk weggehaald en nu is eigenlijk ook die laatste manier waarop we dat wilden gaan doen, namelijk via de gebiedsprocessen van onderaf, niet van bovenaf want er was al heel veel weerstand bij agrariërs tegen, dat lijkt in ieder geval nu ook van tafel. Vanuit IPO-verband hebben wij al voorafgaand aan dat dit naar buiten kwam aangegeven dat wij echt hoopten dat de minister vast zou houden aan dat NPLG, juist vanwege de integraliteit, juist vanwege dat gebiedsgericht werken en juist vanwege het gegeven dat die doelen gewoon blijven staan. Op de vraag hoe andere provincies hebben gereageerd, ja daar ga ik niet over. Ik ga over wat we als IPO met elkaar communiceren en wat wij als provincie zelf hebben gecommuniceerd en de zorgen die wij daar echt over hebben. Want als de doelen blijven staan maar de middelen zijn weg en eigenlijk de manier om dat te doen, dan komt die datum van februari volgend jaar ook wel heel dichtbij. En dat is die datum waar ik continu door boeren op word aan gesproken, wanneer gaan we de PAS-melders nu helpen? En ik maak mij grote zorgen over dat moment omdat ik bang ben dat ons dat niet gaat lukken en dat dan, als het dan gaat over vergunningen wij allerlei handhavingsverzoeken gaan krijgen als provincie die we dan eigenlijk bijna niet meer kunnen tegenhouden. Die hadden we tegen kunnen houden als we onze gebiedsplannen hadden gehad. En dat is ook voor mij reden om gewoon wel door te gaan zodat we

bij de rechter ook kunnen aantonen, wij willen maatregelen nemen, we hebben gelukkig nu ook geld gekregen daarvoor. Juist ook om te zorgen dat Nederland weer van het slot gaat, dat die natuur hersteld wordt, dat de boeren hun legale vergunningen krijgen, maar dat we ook kunnen gaan bouwen, dat we ook de infrastructuur op orde kunnen gaan brengen, de ambities die dit kabinet volgens mij deelt met ons ook als provincie. Dus is de duiding van wat er is gebeurd, ja goed, dit soort dingen gebeuren in Den Haag. Ik heb er zelf tien jaar rondgelopen, daar spelen natuurlijk allerlei belangen. Ik vond het ook voor de minister heel ongelukkig dat ze daar nu mee geconfronteerd werd zonder dat ze iets kon zeggen natuurlijk over wat er ook in het regeerakkoord staat. En wij zijn natuurlijk altijd graag bereid om met haar in gesprek te gaan over de ideeën die zij heeft, dat zullen we ook zeker doen. Maar ondertussen wil ik wel gewoon, is mijn voorstel althans ook aan de Staten natuurlijk om gewoon door te gaan op de ingeslagen weg. We hebben onze maatregelenpakketten met heel veel geld. Het goede nieuws is dat er heel veel geld voor de ANLb natuurlijk zit in het hoofdlijnenakkoord en dat is de denk ik echt goed nieuws, want dat is ook voor langjarige beheersvergoeding en dat is ook wat agrariërs graag wilden en dan kun je ook plannen op de lange termijn maken en om die zaken met elkaar te koppelen. En dan kunnen we echt wel denk ik de komende jaren een aantal stappen gaan zetten, zeker met de boeren met wie we nu al om tafel zaten en die stappen willen zetten. Maar ik hoop dat het ook gaat lukken om ook die andere boeren ondersteunend daarbij te helpen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bakker, ik geef u het woord.

Gedeputeerde Bakker: Dank, voorzitter. In aanvulling op collega Sterk, ik denk dat in hoofdlijnen het antwoord heel gelijklopend zal zijn. Dus we zien eenzelfde soort beweging waarin doelen wel blijven staan, waarin financiële middelen onzeker zijn en we ook nog niet weten wat er terug gaat komen. En dat maakt het een hele lastige situatie, want die restopgave via de Kaderrichtlijn Water blijft wel staan. De motivatie moet er ook zijn, zoals de vorige minister ook nog een jaar geleden zelf heel helder verwoordde, de landbouw en dan specifiek nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen is gewoon een belangrijk spoor in het behalen van de doelen van de KRW. En het is nu echt nog de vraag wat krijgen we daarvoor terug. Vrijdag weten we meer hopelijk daaruit. We weten ook dat er een tussenevaluatie op dit moment uitgevoerd wordt die voor het einde van het jaar klaar is. En we zijn als provincie natuurlijk zelf druk bezig met ons handelingsperspectief wat begin volgend jaar naar de Staten toegaat. Maar we kunnen daar niet alles in oplossen. Dus wij blijven doorgaan inderdaad, maar we moeten ook iedere keer denk ik positief-kritisch met het rijk ook en ook met andere provincies in gesprek blijven over zonder die inzet vanuit de rijksoverheid, zonder financiële middelen en zonder beleid dat ook helpt om die doelen te halen, wordt het wel heel lastig in 2027. Dus de lijnen blijven open maar deze stap helpt voor nu even niet daarin.

De voorzitter: Dank u wel voor de beantwoording. Dan geef ik nu de andere fracties, dus de niet-indienende fracties die dat willen het woord voor één vraag aan een gedeputeerde. Ik kijk even rond, de heer Van Vuuren, BBB, ik noteer het even, BBB, SGP, PVV, PvdA, VVD, dat is het voor nu dan. Geef ik het woord aan de BBB, de heer Van Vuuren, voor één vraag.

De heer Van Vuuren: Dank u wel, voorzitter. Voordat ik de vraag stel, ik moet eerlijk bekennen dat wij sinds vorige week best wel onze ogen hebben uitgekeken eigenlijk en ook wel enigszins verbaasd zijn over de paniek die is uitgebroken sinds vorige week het nieuws uitlekte dat het rijk niet verder zal gaan met het NPLG. Iets wat je eigenlijk wel zag aankomen als je het hoofdlijnenakkoord goed had gelezen. En niet voor niets hebben wij voor de zomer aangegeven dat het ons beter leek om de behandeling van het UPLG op te schorten tot het moment dat er vanuit het rijk meer duidelijkheid zou komen. En eigenlijk zou ik die oproep nu nogmaals willen

herhalen. Laten we met elkaar de rust proberen te bewaren en afwachten waar de minister mee gaat komen. En zoals wij begrijpen komt er binnen afzienbare tijd meer informatie. Wij als BBB hebben in ieder geval alle vertrouwen in de minister dat ze met een passende aanpak gaat komen waar we in de provincie Utrecht ook mee uit de voeten zouden moeten kunnen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Heeft u een vraag? Dan ga ik naar de SGP.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Ik heb een punt van orde, mevrouw de voorzitter, als dat mag.

De voorzitter: Uiteraard.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Ik had begrepen dat we alleen in debat mochten nu.

De voorzitter: Nee, ik zal het nog even uitleggen. Het is een nieuwe iets. Dit is de ronde dat de niet-indienende fracties één vraag mogen stellen aan gedeputeerde en misschien ook al een korte reactie kunnen geven op de indieners. En daarna is er misschien nog een resterende beantwoording door gedeputeerde omdat het misschien nog aanvullende vragen zijn vanuit de fracties. En daarna kan ik eventueel nog ruimte geven voor een debat.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Het is me toch niet duidelijk, want u zegt u mag misschien een reactie geven op. Dus moet ik nou per se een vraag stellen of mag ik een reactie geven? Ik heb een reactie, geen vraag.

De voorzitter: Ik kan natuurlijk nu niet meer, want ik heb BBB daar ook ruimte voor gegeven. Dus helder, het doel is een aanvullende vraag aan gedeputeerde deze ronde, maar ik geef ook ruimte om alvast een reactie te geven op de indieners. Maar het debat het wil ik straks doen. Dus u kunt dan zelf ook kiezen. Het is een beetje zoeken nog, maar we komen er wel uit met elkaar. Ik geef nu het woord aan de SGP, de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja voorzitter, dank u wel. Het moet me van het hart dat er in de vragen erg persoonlijke vragen waren over de minister en volgens mij is de etiquette in dit huis dat we geen personen onderwerp van debat maken die zich niet kunnen verweren. En gelukkig lieten de gedeputeerde dat ook links liggen. Wat de SGP betreft gaan we rustig door en bouwen we aan draagvlak in de gebieden. En dat roep ik inmiddels drie jaar, hoe de wind ook waait, maak een Utrechts plan met draagvlak onder de agrariërs en ga daarmee aan de slag. We hebben daar bij de zomer gezegd, het moet maximaal adaptief zijn en ziet de gedeputeerden dan ook voldoende ruimte om in een maximaal adaptieve aanpak mee te veren met aanpassingen vanuit Den Haag? Dank u wel.

De voorzitter: Dank voor uw vraag. En dan ga ik naar de PVV, de heer Daniëls.

De heer Daniëls: Dank u wel. We moeten de beschikbare middelen nu vooral besteden aan het nakomen van de concrete harde afspraken met boeren die al begonnen zijn met het veranderen van hun bedrijfsvoering en niet met het opstarten van nieuwe projecten waarvan totaal onzeker is of deze wel doorgang kunnen hebben, gezien de onzekere langere termijnfinanciering. Iets anders zou eigenlijk onbehoorlijk bestuur zijn. Kunnen GS een reflectie geven op de focus, ook primair op het nakomen van gestarte afspraken, dat we dat laten prevaleren boven nieuwe projecten?

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de PvdA, mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Dank u wel, voorzitter. Dank aan de indienende partijen voor deze vragen en het initiatief vorige week van de heer De Jong voor de brief aan de minister. Ook de Partij van de Arbeid-fractie is zeer bezorgd over de gang van zaken in Den Haag. Wij verbazen ons erover dat bewindspersonen aldaar zich menen te kunnen permitteren goede en reeds getoetste plannen zomaar van tafel te kunnen vegen. En dan nog het ergste, de doelen blijven staan maar van een alternatief plan is nog geen spoor van een beginnetje. Het regeerakkoord is er dan nog niet, maar de geruchten zijn ook op geen enkele manier ontkend. In de provincie Utrecht ligt een goed plan klaar in de vorm van het UPLG, hieraan is twee jaar lang in samenwerking met alle betrokkenen hard gewerkt. Dat plan is getoetst, bejubeld en beloofd met de toezegging voor een grote som geld. Nu we zojuist horen dat het definitief is weerhoudt ons niets om door te gaan op de ingeslagen koers. De Partij van de Arbeid ondersteunt dat van harte in het belang van de natuur en de boeren.

De voorzitter: Dank voor uw reactie. De VVD, mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Dank voor het woord, voorzitter. Net voor de zomer hebben we bij de kaderstellende notitie UPLG, toen we al net met een deel van de nieuwe realiteit kennis gemaakt hadden, gevraagd aan de gedeputeerde om een overzicht met de verschillende maatregelen welke er nou echt vanuit de provincie in onze Utrechtse aanpak komen en welke vanuit de eerdere vraag vanuit het rijk kwamen en de benodigde middelen daarbij zodat we als dat nodig is kunnen komen tot een prioritering. Ook werd gecommuniceerd dat de conceptdoelenboom snel zou komen voor het programma landelijk gebied zodat we samen kunnen besluiten welke doelen wij gaan nastreven voor de komende jaren voor het landelijk gebied. Mijn vraag aan de gedeputeerde is wanneer die overzichten er zijn en op welke manier wij daarover met elkaar van gedachten kunnen wisselen. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. En dan 50PLUS, mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank u, voorzitter. De vraag van 50PLUS is, er wordt nu geschetst alsof iedereen heel erg positief over het hele proces denkt en we weten ook wel dat er ook heel veel weerstand is over het proces van nu. Maar de meerderheid bepaalt, dus vandaar dat we een andere weg zijn ingeslagen dan wat veel agrariërs eigenlijk wilden. Mijn vraag aan de gedeputeerde is, u zei we wachten het af. Maar de vraag is eigenlijk, bent u toch al bezig in gedachte van als het allemaal gaat zoals het nu wordt voorgesteld, hoe gaat u daarmee om en welke verrichtingen die nu ingezet zijn gaat u dan aanpassen en denkt u er al over na hoe u het gaat aanpassen? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Hoek: En ik wil nog opmerken, we moeten niet te veel zwart-wit denken. Gewoon denken, wat is de realiteit en hoe gaan we ermee om zodat we het optimale eruit halen voor de betrokkenen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb alle vragen van de niet-indienende fracties geïnventariseerd volgens mij. Dan ga ik naar mevrouw Sterk. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Ja maximaal adaptief, dat is natuurlijk tegelijkertijd wel een beetje een ingewikkeld begrip want je weet niet helemaal precies waaraan je je moet aanpassen. Volgens mij hadden we voor de zomer de discussie als de doelen worden aangepast, dan moeten we die kunnen aanpassen. Het is in ieder geval duidelijk dat de doelen niet aangepast zijn, dus dat we ons daar nog steeds aan moeten houden. Tegelijkertijd zal er misschien meer accent worden gelegd op bepaalde manieren om die doelen te halen. Daar zullen wij zeker natuurlijk ook naar kijken, maar we moeten ook met elkaar concluderen

dat we nu die maatregelenpakketten hebben en die maatregelenpakketten liggen redelijk vast in de zin van dit geld krijg je voor deze maatregel en moet je dus ook wel op die manier uitvoeren. Dus ja maximaal adaptief, natuurlijk, heb ik ook steeds toegezegd, maar hoe dat er precies uit gaat zien, daarvoor moeten we eerst het regeerakkoord afwachten. En ik verwacht eerlijk gezegd dat dat nog niet altijd even de duidelijkheid gaat geven die we nodig hebben omdat ik in het commissiedebat ook de minister veel heb horen zeggen, dat gaan we dan later nog verder uitwerken. Dus daarom nogmaals wil ik gewoon echt de verwachtingen die zijn gewekt door de vorige overheid, het vorige kabinet en door ons, wil ik ook zoveel mogelijk toch ook waarmaken. Want dat is in deze tijd volgens mij ongelooflijk belangrijk. En dat geldt dus ook over de gestarte afspraken, zoals de PVV net vroeg, met boeren. Natuurlijk gaan we daar gewoon mee door. Dan ten slotte de vraag van de VVD over hoe zit het nu precies met die overzichten van die projecten. We hebben natuurlijk voor de zomer al een Statenbrief gestuurd, dat was op 11 juni, en daarin hebben we aangegeven welke projecten onder die maatregelenpakketten vallen. En nu die middelen definitief zijn beschikt gaan we die natuurlijk nog weer even actualiseren met een paar kleine aanpassingen en zullen we op korte termijn een overzicht geven van de verschillende onderdelen van de maatregelpakketten. En we zijn natuurlijk ook aan het kijken hoe we dat ook financieel weg gaan zetten in de begroting. Dat zal nog niet in de aankomende begroting te zien zijn, want daarvoor was de tijd te kort. Maar wij zullen dat bij de Voorjaarsnota echt een plek willen gaan geven ook in de begroting. Dan was er nog een vraag over de weerstand tegen het plan. Het blijft natuurlijk gewoon belangrijk, het is ook eerlijk om te zeggen dat natuurlijk niet iedereen stond te juichen bij de gebiedsplannen. Er zitten ook gewoon echt wel moeilijke dingen in die we met elkaar te doen hebben. En daarom was het juist en is het juist zo belangrijk dat je dat doet met elkaar in die gebiedsprocessen op polderniveau zodat je met elkaar echt kunt kijken wat moet er hier gebeuren en hoe kunnen we met elkaar de best werkende oplossing daarvoor vinden. En dat is ook gewoon echt de weg die ik heel graag door zou willen zetten, daar geloof ik heel erg in, vanaf onderop. En ik hoop dat we die ruimte toch ook blijven houden, ook als het regeerakkoord bekend wordt. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Volgens mij waren er geen vragen aan de heer Bakker. Maar ik check het nog eventjes. Nee, dit keer niet. Dan wil ik kijken naar de indieners of jullie nog een vervolg willen geven aan jullie vragen, dan wel nog in de commissie iets willen delen. Er zijn al wat reacties geweest van niet-indienende fracties ook op de actuele vragen zoals ingediend. Geen vragen meer aan gedeputeerde, daar ben ik duidelijk in. En ik zie de heer Overkleeft en Volt. De heer Overkleeft en mevrouw Rikkoert.

De heer Overkleeft: Voorzitter, ik wilde eigenlijk wel een vervolgvraag stellen maar als dat niet meer de bedoeling is, dan doe ik dat niet meer.

De voorzitter: De heer De Jong, Volt.

De heer De Jong: Dank u wel, voorzitter. We begrijpen heel goed dat het moeilijk is en dat we niet te veel harde uitspraken kunnen doen en dat er nog een regeerakkoord aan gaat komen. En ik begrijp dat deze tijd in de commissie ook allemaal beperkt is. Maar wij stelden wel zes vragen waar eigenlijk gewoon geen antwoord op is gegeven. We zullen gezien de tijd die gewoon schriftelijk indienen, want we vinden de antwoorden wel erg belangrijk, maar vinden het ook echt jammer dat er niet gereageerd is op wat dit doet met het vertrouwen en de samenwerking met het ministerie en de minister. Daar wordt gewoon niet op ingegaan. Dus wat mij betreft zou het voorstel aan de commissie zijn, wij vinden dat we vanuit Utrecht naar Den Haag toe moeten gaan en daar met onze vuist op tafel moeten slaan. Wat maakt u ons nou? Want we hebben hier keihard gewerkt de afgelopen jaren in opdracht van dat ministerie en we gaan toch niet openstaan voor een gesprek als ze ons bellen? Maar we gaan dan toch naar Den Haag, juist omdat we weten dat tien van die twaalf

gedeputeerden dat sowieso niet gaan doen. Dus een beetje teleurgesteld dat we niet met een wat steviger reactie gaan komen vanuit Utrecht en toch het voorstel aan gedeputeerde en aan de commissie, hup naar Den Haag met je vuist op tafel, want zo ga je niet met ons om.

De voorzitter: Dank u wel. ChristenUnie, mevrouw Rikkoert.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. Ja, het kabinet lijkt te kiezen voor een juridisch doodlopende weg die heel schadelijk is voor de natuur. En bovendien helemaal niet nodig omdat we als provincie juist bezig waren met de plannen met een breed draagvlak, wat net ook al aan de orde kwam. En de ChristenUnie vindt het gewoonweg bijzonder teleurstellend. En wat ons betreft gaan we als provincie gewoon door, want er is perspectief nodig voor natuurherstel, voor de agrariërs en de PAS-melders. En tot slot wachten we nu in spanning af met welk goed doordacht en duidelijk plan het kabinet gaat komen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk de commissie rond of er nog gereageerd wil worden op elkaar. Ik zie de heer Daniëls, PVV. Gaat uw gang. En de heer Van Breukelen, Forum voor Democratie. De heer Daniëls.

De heer Daniëls: Dank u wel, voorzitter. Het voorgaande beleid klopte van geen kanten, er was zelfs te weinig fysieke ruimte voor alle opgaven, te weinig draagvlak, geen financiële onderbouwing voor de lange termijn en geen realistische toekomstbestendige bedrijfsmodellen die op schaal zouden werken voor de agrarische sector in het landelijk gebied. Met de oude plannen doorgaan zou juist onbehoorlijk bestuur zijn geweest. Het is een moeilijke puzzel maar we zullen moeten afwachten waarmee de minister komt voordat er kritiek gegeven wordt of zelfs al met juridische acties wordt bedreigd. Nu al in een kramp schieten en de minister aanvallen dient geen enkel fatsoenlijk doel. Waarom wordt de minister op voorhand blindelings afgeserveerd? En dat aan de brievenopstellers, met name Volt en D66.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Breukelen, Forum, en dan de heer Van Dieren, UtrechtNu!. Voor een interruptie? Dan mag u eerst.

De heer Van Dieren: Ik dacht ik kan wel heel even kort uitleggen aan mijnheer Daniëls waarom de minister zo hard wordt aangevallen. Dat is natuurlijk omdat het tapijt onder alles wat hier anderhalf jaar gedaan is onder ons vandaan wordt getrokken. En ik was ook helemaal niet tevreden met de instekende koers, maar het is op zich vrij logisch dat als opeens het hele fundament eronder vandaan gehaald wordt en er nooit een antwoord komt op wat dan wel, dat dat mensen natuurlijk een beetje in de koude kleren gaat zitten. Als de minister of de rijksoverheid in brede zin gewoon was gekomen met we gaan hiermee ophouden maar dit is het alternatief, dan hadden we het alternatief kunnen bespreken. Maar dat is er ook niet. Dus we vallen een beetje in een gat en daarom raken mensen hier zo van hun à propos.

De voorzitter: U mag reageren, ja.

De heer Daniëls: Bedankt voor de vraag. Je kan ook niet verwachten dat ze op dit moment een volledig uitgewerkt alternatief hebben. Ik bedoel, over dit plan is ook twee jaar op gewerkt. We zouden gewoon Prinsjesdag moeten afwachten en de logische gevolgen, dan daarna de conclusies trekken en niet nu al daarmee beginnen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Van Breukelen, Forum.

De heer Van Breukelen: Dank u wel voorzitter, met enkele vertraging. Het gemekker van de partijen aan de linkerkant van de zaal is meer dan begrijpelijk. Het is niet leuk wanneer je de macht uit handen moet geven. Maar het is wat mij betreft een absurditeit wanneer ze hier herhaaldelijk over een schoffering van gebiedspartners spreken, want er waren al behoorlijk wat gebiedspartners die zich behoorlijk geschoffeed voelden met de huidige plannen. Er zijn waarschijnlijk velen die een gat in de lucht sprongen en sommigen die in een zwart gat vielen. En dat is wat ons betreft voorbarig, want we weten simpelweg nog niet wat de volledige nieuwe plannen van dit kabinet zijn. Bij Forum voor Democratie zijn we voorzichtig optimistisch, gaan er plannen komen met daadwerkelijk draagvlak in de landelijke gebieden? We hebben goede hoop dat zowel dit college als het ministerie er samen uitkomen en zowel het Utrechts beleid als het landelijke beleid congruent zullen worden. Toch moet daarbij gesteld worden dat er op lange termijn er andere financiering zal moeten komen. En laten we niet weer Schrödingers eigen bestuurslaag spelen en gewoon toegeven dat we vaak uit de ruif van het rijk moeten eten bij dit soort programmagericht beleid en dat de financiële middelen in dit geval zullen opdrogen. Laten we samen gaan kijken welke richting we in kunnen gaan.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Overkleeft heb ik en mevrouw Van Gilse, VVD. Ik weet even niet wie eerder was. De heer Overkleeft.

De heer Overkleeft: In antwoord op de PVV. Want toch een vraag die van zijn kant werd gesteld, waarom wij zo ontevreden zijn. Er was een plan, er was geld, nu is er veel minder geld en er is geen plan meer. Dat is het probleem. En ik hoop van ganser harte inderdaad zoals bijvoorbeeld BBB zegt dat er inderdaad plannen komen binnen afzienbare tijd, maar voorlopig lijkt het daar nog niet op. Het enige wat er nu is, is wat geld voor de PAS-melders maar wat daar dan precies mee moet is ook niet duidelijk. Dus dit traject heeft jaren geduurd en nu is er opeens niks meer. En daar maken we ons inderdaad zorgen over.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau, en daarna komt de bijdrage van mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Batteau: Dank u wel. Ik wil inderdaad interrumperen, niet om tegen te spreken maar om aan te vullen, dat mag ook. Want wat ontbreekt in dit gesprek, en ook wat blijkt uit de reacties van onze collega's aan de rechterkant, is een gebrek aan de urgentie. We hebben geen tijd om eens eventjes er goed voor te gaan zitten en vier jaar lang eens na te gaan denken, wat gaan we nu eens doen om de plannen op te lossen. We hebben gewoon te maken met de natuur die sterk achteruit gaat, het gaat alleen maar sneller. We komen alleen maar nog meer tegen een muur aan te lopen, het gaat nog moeilijker worden voor boeren om zich om te schakelen. Dus het probleem wordt verergerd. Het is niet zodat we even met onze voeten op tafel kunnen gaan zitten nadenken over hoe gaan we het eens anders aanpakken. Dus ik bemerk dat er weinig urgentie is aan de overkant en ik zou willen vragen, hoe zien jullie dat? Hoeveel tijd hebben om nog eens na te denken?

De voorzitter: Dank u wel. De heer Overkleeft, u was klaar met uw bijdrage? Ja. Dan ga ik naar de VVD, mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Bedankt voor het woord, voorzitter. Het landelijk gebied in onze provincie gaat ons zeer aan het hart en daarom hebben we ook onze handtekening gezet onder het coalitieakkoord hier in de provincie en voor de kaderstellende notitie voor de zomer gestemd. We vragen ook al jarenlang bijvoorbeeld om aandacht voor het vinden van een oplossing voor de PAS-melders. En ook landelijk blijven de doelen gewoon staan, daar is niets aan veranderd. Maar zoals we voor de zomer ook aangaven en net hebben we een nieuwe realiteit en moeten we zo snel mogelijk zicht hebben op de precieze maatregelen, keuzes waar we voor staan en de beschikbare middelen die we hebben. Het is helaas niet het geval dat wij miljarden extra op

de bank hebben om het volledige programma op te vangen zonder rijks gelden. Dus op basis van die overzichten kunnen we hopelijk prioriteiten stellen en aan de slag met ons mooie landelijk gebied in onze provincie. Heel fijn dat we in ieder geval de komende jaren aan de slag kunnen met de 249 miljoen en kunnen werken aan onze Utrechtse aanpak.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk rond, ik wil ook naar een afronding van dit agendapunt. Bedankt voor ieders bijdrage. Mevrouw Hoek, 50PLUS.

Mevrouw Hoek: Ik wilde ook nog wat zeggen.

De voorzitter: Oké, heel kort.

Mevrouw Hoek: Het is zo dat het lijkt alsof er geen plan is. Dat weten wij niet. Men gaat niet zomaar zo'n belangrijk onderwerp het land ingooien zeg maar, vanaf nu gaan we het anders doen. 50PLUS heeft het vertrouwen erin dat er wel plan aan ten grondslag ligt en dat we gewoon rustig af moeten wachten wat de plannen zijn. Ik wil ook wel even opmerken, er is geen urgentie, wel urgentie van mevrouw van de Partij voor de Dieren. Het is wisselend hoe sommige mensen wel of geen urgentie ervaren. De ene keer is er iets urgents en dan wordt er geconstateerd er is geen urgentie en de andere keer is het andersom. Dus 50PLUS houdt zich daar verre van. Dus wij wachten gewoon af wat het plan is van de minister en dan kunnen we kijken, zoals de gedeputeerde net al zei, we wachten af en dan gaan we kijken van hoe gaan we verder. En ja, er is altijd een gedeelte dat het er niet mee eens is en als je speeltje afgepakt wordt, dus als een soort kind wat in de supermarkt op de grond gaat liggen brullen je opeens iets niet krijgt wat wel beloofd was. Dus wij wachten gewoon rustig af wat het voorstel is en dan kunnen we kijken van hoe is het inpasbaar zodat we tot, inderdaad zoals net door de gedeputeerde is gezegd, hoe we er samen uit kunnen komen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga afronden.

Ter bespreking

7. SV Zomernota 2024

De voorzitter: Dan gaan we naar het volgende agendapunt, dat is het Statenvoorstel de Zomernota 2024. Ik inventariseer welke fracties daarover het woord willen voeren. Dat is GroenLinks, D66, Volt, PvdA, BBB, SP, VVD, UtrechtNu!. Ik geef het woord aan BBB, de heer Van Vuuren neem ik aan.

De heer Van Vuuren: Ja, dank u wel. Voorzitter, we hebben de Zomernota goed bestudeerd en komen dan tot de conclusie dat het college flink aan de begroting sleutelt en een aantal wijzigingen deed bij ons toch wel een beetje de wenkbrauwen fronsen en we hebben daar ook een aantal technische vragen over gesteld. Waarvoor dank voor de beantwoording, want we hebben daar voor nu geen aanvullende vragen bij. Al blijven we het wel opvallend vinden dat er geld wat bedoeld was voor bodemdalingprojecten, geld voor boeren dus, nu wordt ingezet voor de organisatieontwikkeling, geld voor ambtenaren. En dat terwijl er de afgelopen weken en ook vandaag weer zoveel geluid te horen is geweest dat je absoluut niet mag snijden in de budgetten met geld dat zogenaamd op het boeren erf terecht zou komen. En voorzitter, om daarop te compenseren wil ik graag een aanvullende wijziging voorstellen. En dat is het instellen van een incidenteel budget voor een subsidieregeling voor het verbeteren van de bodem en waterkwaliteit en het verminderen van emissies. Door de afbouw van derogatie kunnen boeren steeds minder dierlijke mest aanwenden op hun percelen, waardoor zij genoodzaakt zijn om meer kunstmest te gebruiken om voldoende gewasopbrengsten te behouden. Door het toepassen van

goede landbouwpraktijken, zoals op het juiste moment aanwenden van dierlijke mest, kan nog wel de beschikbare dierlijke mest zo efficiënt mogelijk worden benut, waardoor er minder risico is op uitspoeling en de benodigde kunstmestgift kan worden beperkt. Echter is er voor het op het juiste moment aanwenden van de mest ook voldoende mestopslagcapaciteit nodig. Daarom zouden wij nu willen voorstellen om een eenmalige subsidieregeling open te stellen waarmee boeren worden ondersteund bij de benodigde investering van bovenwettelijke en eventueel tijdelijk mestopslagcapaciteit. En we horen graag van andere fracties en het college hoe ze hier tegenaan kijken. Ik heb een conceptmotie klaarliggen op dit punt die we zouden kunnen indienen tijdens de volgende Statenvergadering. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. GroenLinks, mevrouw Van Elteren.

Mevrouw Van Elteren: Dank u wel, voorzitter. Het is misschien geen verrassing maar vanuit GroenLinks willen we toch de Zomernota gebruiken om onze zorgen te uiten over de realisatie en het inrichten van nieuwe natuur. Alhoewel we zeker zien dat er goede stappen gezet worden als het gaat om natuurontwikkeling, en zoals ook bijvoorbeeld het recent geopende gebied in Elster Buitenwaarden met 130 hectare bijzondere natuur, wat heel mooi is en waar we ook oprecht heel blij mee zijn, hebben we deze Statenperiode aangegeven het herstel van natuur te willen versnellen, natuurdoelen te willen halen, onder andere door de realisatie en inrichting van het NNN af te ronden en de realisatie van de Groene Contour te versnellen. En als we dat willen, dan moeten we daar ook naar handelen. In de Zomernota wordt gesproken over onder andere capaciteitsproblemen en andere redenen waarom het misschien niet zo snel zal gaan als we willen. Eerdere redenen waren ook corona, personeelsgebrek bij de provincie en natuurlijk ook de aankoop van gronden. En nu was onze hoop gevestigd op het UPLG dat mooie kansen biedt voor natuurontwikkeling, maar zoals we vanochtend ook besproken hebben zijn er daar nog dingen allerm minst zeker. En dat zijn allemaal valide redenen, maar als we dan willen versnellen en doelen willen halen ontkomt je niet aan het kijken waar we dan misschien een tandje bij kunnen zetten en dat we met onzekerheden als natuurrealisatie binnen het UPLG en de kansen daarvoor misschien ook moeten nadenken over een plan B of misschien wel een plan C omdat de deadline van 2027 voor de realisatie van het NNN al snel in beeld komt. Is de gedeputeerde dat met GroenLinks eens? En op welke manieren wordt daar nu over nagedacht? Uit de beantwoording van de technische vragen blijkt verder dat we bij de rapportage Natuur eind dit jaar te horen krijgen of de realisatiestrategie natuuropgave daadwerkelijk heeft gezorgd voor een versnelling in het behalen van de natuurdoelen en wij voeren dan ook graag dan nogmaals het gesprek met elkaar hierover. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Volgende partij, VVD.

Mevrouw Van Gilse: Dank voor het woord. Hartstikke dank aan de ambtelijke organisatie voor de beantwoording van de technische vragen en de stukken. De bolletjes blijven ook dit jaar een duidelijk beeld geven, met name zoals ook GroenLinks net aanhaalde op het gebied van natuurrealisatie. En alweer halen we de doelen niet, zelfs de bijgestelde doelen gaan we waarschijnlijk niet halen en het einddoel in 2027 komt steeds dichterbij en wordt ook steeds onhaalbaarder. Ook nu ga ik toch weer even die knuppel in het hoenderhok gooien en hardop de vraag stellen, hebben we inmiddels genoeg signalen om voor de doelen die na 2027 gaan komen echt realisme toe te gaan passen? En hoe staat de gedeputeerde hierin? Ik en de rest van de Staten zien nu inmiddels al die jaren al rode bolletjes op het gebied van natuurrealisatie. En welke methodieken passen we toe om voor na 2027 te kijken wat echt haalbaar is? De huidige situatie geeft een vertekend beeld naar onze inwoners en over onze middelen. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. De heer De Jong, Volt, u heeft een interruptie? Gaat uw gang.

De heer De Jong: Dank u. Ik wil de VVD graag vragen, echt realisme, kunt u dat nou eens concreet maken? Wat bedoelt u daarmee?

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Ik vind het heel erg belangrijk om goed in kaart te brengen van wat kunnen we halen aan natuurrealisatie. Want we hebben doelen gesteld die we graag willen, maar die blijkbaar niet binnen handbereik blijken. En ik vind dat een vertekend beeld geven aan onze inwoners, want die denken ze gaan echt zoveel natuur realiseren en het gebeurt niet. Dus ik wil dat we kijken hoeveel natuur kunnen we echt realiseren en dat gaan neerzetten voor de doelen die na 2027 gaan komen.

De voorzitter: De heer De Jong.

De heer De Jong: Voorzitter, ik wil de VVD vragen, ik vroeg om concreet. Geeft u nou eens één concreet voorbeeld, noem nou eens een voorbeeld wat wij anders moeten doen, minder moeten doen in de ogen van de VVD. Een concreet voorbeeld, alsjeblieft.

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Onhaalbare doelen stellen. Ik snap niet zo goed wat u verder bedoelt.

De voorzitter: U heeft nog één interruptie.

De heer De Jong: Zo kom je er makkelijk vanaf. Een concreet voorbeeld, onhaalbare doelen. Noemt u eens een doel, zeg op dat gebied hebben wij een doel gesteld en dat willen we anders gaan doen.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Van Gilse: Bijvoorbeeld, we hebben heel veel hectare in het vooruitzicht gesteld dat we niet gaan halen. Bijvoorbeeld dit jaar moet het doel alweer bijgesteld worden van 300 hectare naar 50. Blijkbaar is 300 niet haalbaar voor de provincie op dit moment.

De voorzitter: En mevrouw Van Elteren, GroenLinks met een interruptie.

Mevrouw Van Elteren: Een interruptie, absoluut. Want ik hoor inderdaad de VVD over de natuurdoelen na 2027 en ik wil toch even verhelderen waar dan precies op bedoeld wordt. Dat gaat dus niet om de realisatie van het NNN wat in 2027 af zou moeten zijn. Doelt de VVD dan op de realisatie van de Groene Contour waar we volgens mij nog tot 2040 voor zouden moeten hebben? En als dat het geval is, wil de VVD dan ook nu zeggen dat zij van plan zijn om te breken met de afspraak in het akkoord van Utrecht? Want dat hebben we natuurlijk wel vastgelegd.

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Ik doelde op de NNN-doelen die inderdaad in 2027 gehaald moeten worden. Maar ik ga er zelf vanuit dat als die niet gehaald wordt dat daarna ook weer nieuwe doelen gesteld gaan worden. Ik ga er zelf vanuit dat we, en wij als VVD ook niet, na 2027 zeggen er hoeft geen nieuwe NNN bij. Dus ik ga ervan uit dat we na 27 gaan kijken wat nieuwe doelen worden. En ik vind het heel erg belangrijk dat we dan realisme toepassen. Maar inderdaad NNN en niet de doelen waar we ons al aan hebben vastgelegd voor 2040.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw de Boer, PvdA.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Dank u wel. Ik wilde daar graag even op reageren. De Partij van de Arbeid vindt het eigenlijk een heel goed idee om de doelen bij te stellen, maar dan wel omhoog zodat we ook de Kaderrichtlijn Water gaan halen.

De voorzitter: Mevrouw Van Gilse, u mag uw bijdrage vervolgen.

Mevrouw Van Gilse: Als dat na 2027 haalbaar lijkt, dan kunnen we daarnaar kijken. Maar ik ben erg benieuwd wat er binnen de mogelijkheden ligt.

De voorzitter: Ik zie mijnheer Overkleeft, D66, ook nog met interruptie geloof ik.

De heer Overkleeft: Ja dank voorzitter, en dat is eigenlijk ook mijn eigen inbreng maar ik denk dat ik hem nu maar alvast geef. Is het niet een idee om voordat we concluderen dat doelen niet haalbaar zijn eens goed in kaart te brengen met elkaar van wat zijn nou precies de obstakels, wat zijn nou de bottlenecks en hoe zouden we daar misschien iets aan kunnen doen. En misschien is het ook een goede oproep voor de commissie, misschien moeten we daar in commissieverband eens een keer langer over doorpraten. Want waar gaat het nou precies mis en kunnen we daar nou echt niet iets mee doen voordat we tegen elkaar zeggen die doelen mogen wel wat minder?

De voorzitter: Dank u. En de heer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Ik meen mij te herinneren dat in ieder geval bij debatten over bijvoorbeeld jaarstukken en kadernota's die vraag ook naar voren is gekomen. Als ik het, en u mag me best corrigeren als ik me dat fout herinner, volgens mij lag het toen aan een gebrek aan uitvoeringscapaciteit en draagvlak en niet zozeer aan financiële middelen. En laat dat laatste nou het enige zijn waar wij hier hele directe invloed op hebben. Nogmaals, als ik me dat verkeerd herinner laat ik me graag corrigeren. Maar daarom ben ik bang dat we dat niet een, twee, drie hier kunnen oplossen.

De voorzitter: Mevrouw Batteau met een interruptie op de bijdrage van de VVD.

Mevrouw Batteau: Het is een interruptie eigenlijk op D66 en op de heer Van Dieren. Dat mag ook?

De voorzitter: Eén zin. Want het is een nieuwe vorm ook en het debat is natuurlijk prachtig, alleen we hebben ook spreektijden en een tijd waarin het moet. Dus ik wil wel de interrupties op degenen ook die de bijdrage leveren en onderling kan het ook wel, maar ... Gaat uw gang.

Mevrouw Batteau: Het is me nog niet helemaal duidelijk. Maar misschien komen we er aan het eind van de dag achter wat de bedoeling is. Maar ik wil gewoon heel direct ingaan op dit onderwerp, namelijk dus wat zijn de bottlenecks en volgens mij als je de Zomernota leest staat het er gewoon inderdaad in, capaciteitsgebrek, draagvlak, en dat we daarvoor ook middelen gaan inzetten om dat te verhelpen. Blijkbaar is er dus wel een remedie als je de Zomernota tussen de regels leest. Dus voor mij zou het dan als fractie dan zijn, oké als dat een oplossing is en wij kunnen ook menskracht leveren, wellicht moeten we daar meer op inzetten en is er dan geen bottleneck. Dus dat zou voor mij het gesprek dan zijn om dat op te lossen als het gaat om de realisatie van het NNN, maar ook om de inrichtingsproblematiek.

De voorzitter: Dank u wel. Ja, ik ga nu echt naar terug naar de VVD, mevrouw Van Gilse. Of bent u klaar? U bent klaar. Dan ga ik naar de volgende, D66, de heer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Ik heb eigenlijk net mijn kruit al verschoten, voorzitter.

De voorzitter: Heel mooi. Dan ga ik naar het CDA, de heer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Dank u wel, voorzitter. Zoals gebruikelijk zullen wij de financiële vragen die wij hebben stellen op de plek waar die gesteld moeten worden. Ik heb een paar andere vragen. De eerste is, in het stukje over BIJ12 wordt uitgelegd dat er een rekening is gekomen die niet voorzien was. Dat begrijp ik, dat kan weleens gebeuren, het is niet handig. Maar ik wil wel graag weten of de consequenties van die rekening ook meegenomen zijn bij de nieuwe aanpak ganzenbestrijding. Want als dit al zoveel extra oplevert, dan zou het best weleens kunnen, gelet op de aantallen ganzen die deze provincie verkiezen boven andere plekken, dat die uitkeringen van BIJ12 nog veel meer naar boven bijgesteld moeten worden. Wat dan misschien de vraag oproept of dat het ganzenbeleid wel het goede is. En een tweede vraag, dat is in het stukje over natuur en samenleving wordt weinig gezegd over de inhoud van de Statenbrief die verderop op deze agenda nog staat. Daar wordt gesproken over in feite de samenwerking tussen de verschillende uitvoeringsorganisatie in de provincie als het gaat om natuur en samenleving. Krijgen we daar dan nog een aanvullend stuk op bij de begroting? Of is dit wat we in dit stuk waar geen cijfers genoemd worden, is dat wat we over natuur en samenleving en beleving verder vaststellen?

De voorzitter: Dank u wel. Partij van de Arbeid, mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Dank u wel, voorzitter. Ik zag dat u even twijfelde om mij het woord te geven, maar gelukkig heeft u besloten dat toch te doen. Het wil dus maar niet lukken met dat robuust ontwikkelen van nieuwe natuur. Dat is nu al een aantal opeenvolgende jaren achter elkaar het geval. Steeds horen wij dat het niet lukt om allerlei uiteenlopende redenen en nu wordt zelfs de planning van 300 naar 50 hectare bijgesteld. Dat is maar liefst een afname van ruim 80 procent. Ik ben benieuwd hoe de andere fracties hierover denken., maar de Partij van de Arbeid wordt er verdrietig van. Wat ons betreft moet het echt anders. Hierover zijn tenslotte ook goede afspraken gemaakt in het coalitieakkoord en daar zouden wij ons college graag aan houden. De Partij van de Arbeid overweegt een motie hierover om GS te vragen met voorstellen te komen om de afgesproken doelstellingen wel te halen. Naar aanleiding van het antwoord op onze technische vraag, die overigens ook door de SGP is gesteld, hoe het kan dat het budget dan niet evenredig mee naar beneden loopt, vinden wij het antwoord daarop onbevredigend. Het wordt op deze manier wel heel lastig monitoren. Het natuurnetwerk wordt niet groter en ook worden de natuurgebieden niet beter met elkaar verbonden. Wat zijn hier de belemmeringen en wat kunnen we daaraan doen? Verderop lees ik dat het met de grondaankopen door de provincie ook niet erg opschiet omdat de provincie niet boven de taxatiewaarde mag bieden en marktpartijen dat wel doen. Wat gaan we hieraan doen? Toch recht van eerste aankoop invoeren misschien? Fijn om te lezen dat het goed gaat met de verbinding natuur, mens en maatschappij en dat de samenwerking tussen de natuurpartijen beter is geworden. Dat helpt wellicht. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Volt, de heer De Jong.

De heer De Jong: Dank u wel voorzitter, heel kort dan. Wij scharen ons achter de inbreng van onder andere GroenLinks. Wij maken ons ook echt grote zorgen over ons natuurbeleid. We willen de gedeputeerde vragen, hoe lang moeten die bolletjes nog rood blijven totdat we gaan escaleren en andere middelen uit de kast gaan halen? Wat kunnen overwegingen zijn om met meer effectieve interventies te komen? Want hoe lang is

achterstand nog houdbaar? En Volt stelt voor dat we actief op zoek gaan naar die antwoorden. Laten we samen met GS en PS natuurpartijen in Utrecht uitnodigen voor een verdiepend gesprek. Wat zien zij als mogelijkheid om echt effectief beleid te voeren? En ook Volt heeft een motie in de pen om GS op te dragen met voorstellen te komen. Maar ik zie hier een goede samenwerking komen met de PvdA. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. UtrechtNu!, de heer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Ja, het meeste is al gezegd. Ik hou het even bij het faunabeleid en ook toch weer de realisatie van natuur. Het mag bekend zijn dat dat onze grootste pijnpunten zijn. Ik denk weleens dat het CDA heel erg gelijk kan krijgen dat er meer onverwachte rekeningen komen als wij doorgaan op deze manier met de gans. En tot slot wil ik toch nog even melden dat de VVD gewoon heel erg gelijk heeft als het aankomt op realistische doelen. Ik zit hier nog niet heel lang maar in elke kadernota, jaarstuk, Zomernota die ik gezien heb zijn die bolletjes rood. Ik heb ze nog nooit groen gezien. En ook als je kijkt naar de vooruitgang op jaren dan is het telkens tientallen en dan aan het eind zo opeens een knoet van honderden die gerealiseerd moeten zijn. Dat gaat gewoon niet met een interruptiedebatje dat het probleem is uitvoering, draagvlak. Draagvlak willen wij nooit aan morrelen. Uitvoering is heel lastig om dat op te krikken. Ik hoorde tijdens het interruptiedebatje dat als je tussen de regels door leest dat het misschien toch op een of andere manier opgekrikt kan worden met middelen. Ik ben heel benieuwd naar hoe dat gaat en als daar voorstellen over komen, dan zien wij die graag tegemoet. Maar tot die tijd zijn we vooral voor realistisch doelen, een beetje naar beneden bijstellen, want als alles elk jaar in elk document weer rood is dan kun je ook lastig beoordelen hoe het nou echt gaat in de praktijk. Want wij zien rood en rood is gewoon rood en dat maakt het allemaal niet duidelijker.

De voorzitter: Dank u wel. Dan SP, de heer Breur.

De heer Breur: Dank u, voorzitter. Ik begin met een algemene opmerking die mijn fractie weleens vaker heeft gemaakt en dat betreft de grote hoeveelheid afko's in het stuk. Dat komt de leesbaarheid niet ten goede, temeer omdat de afko de ene keer wel de andere keer niet wordt verklaard. En het zou misschien een goed idee zijn om bij de Zomernota en dergelijke stukken gewoon een afkortingenlijst te leveren zodat je weet waar ze voor staan en daar ontvang ik graag een toezegging op. Zoals ieder jaar blijven stoplichten op rood bij de ontwikkeling en inrichting van nieuwe natuur. Ik ben niet de eerste die dat opmerkt. En de aangekondigde motie van de Partij van de Arbeid wat dat betreft zien wij dan ook graag tegemoet en wellicht kunnen we erin samenwerken. Het stoplicht bij beleidsdoel 2.4.2 heeft bij mijn fractie enige irritatie opgeleverd, Utrechtse voedselproducenten produceren meer voor de regionale markt en Utrechtse inwoners kunnen gemakkelijker kiezen voor gezond en duurzaam voedsel. Maar dat laatste is sterk afhankelijk van de dikte van je portemonnee. Dus als je in zijn algemeenheid zegt het gaat goed dan zie je een aantal mensen over het hoofd, laat ik het zo zeggen. Wat betreft het programma Bodem, Water en Milieu, daar hebben we ons een beetje verbaasd over de groene stoplichten bij beleidsdoel 3.2.1, de KRW-doelen. Want we hebben PFAS, glyfosaat, invasieve exoten, er is afgelopen week ook nog een bericht in de Duik over verschenen dat het oppervlaktewater niet het gewenste niveau heeft. Dus die groene stoplichten zijn een beetje verbazend. En wat betreft beleidsdoel 3.4.4, er zijn minder geluidsbelaste woningen en stiltegebieden zijn beter beschermd. Ook dat staat op groen, maar het staat wel onder druk, zeker bij het toenemende aantal tijdelijke woningen bijvoorbeeld in Hoograven Zuid in deze mooie stad. Er is geen permanente woningbouw mogelijk vanwege de geluidsbelasting maar er worden wel enkele honderden tijdelijke units geplaatst. En dat is op zich goed, maar die zitten dan wel in een geluidsbelast gebied. Dus in hoeverre die groene stoplichten groen kunnen blijven, is de vraag. Tot zover mijn bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel. Volgens mij heb ik het lijstje dat ik had genoteerd nu allemaal het woord gegeven. Dus volgens mij kunnen we ook naar Gedeputeerde Staten, mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Ik zal eerst ingaan op het voorstel rond mest, dan rond de natuurrealisatie, ganzen en de laatste vragen over natuur en samenleving. Rond mest, eigenlijk is de vraag die hier wordt gesteld een beetje buiten de orde van het onderwerp wat we nu bespreken, want dit gaat gewoon over de Zomernota. En tegelijkertijd begrijp ik ook heel goed de achtergrond van uw vragen, want er is namelijk een grote zorg over de mestproblematiek en de gevolgen van de derogatie afschaffen in de gebieden. En daarover zijn wij ook met overigens de waterschappen in gesprek met de minister. En ik heb ook gehoord dat de minister rond Prinsjesdag met een voorstel zal komen rond mestbeleid. Dus ik ben ook benieuwd of daar zaken in staan waar wij ook wat aan hebben. Maar de vraag die u heel concreet stelt, kunnen we niet een subsidieregeling openstellen, dat gaat in ieder geval voor dit jaar niet meer lukken. Want nogmaals, u stelt hem in het kader van die Zomernota, dat is gewoon veel te kort dag om zoiets te kunnen doen. Los van de vraag of we daar financiële middelen voor hebben. Dus mijn voorstel zou zijn om eerst maar eens even af te wachten waar de minister volgende week mee komt, te kijken wat daar de consequenties van zijn voor wat wij als provincie ook kunnen of de instrumenten die wij misschien krijgen om als provincie wat te doen, voordat we een hele ingewikkelde subsidieregeling gaan optuigen die volgens mij een beetje het paard achter de wagen spant omdat er volgens mij eigenlijk nu een oplossing nodig is en die subsidieregeling te laat komt denk ik om dat te kunnen doen. Dan de natuurrealisatie, dat is niet de eerste dan ook niet de laatste keer dat we het hierover hebben. Ik geef u in dat opzicht ook wel gelijk en ik ga dan toch maar weer zeggen wat er speelt. Wat wel nieuw is, is natuurlijk dat we vorige week gehoord hebben dat het NPLG van tafel is en los van het feit dat natuurlijk nog niet duidelijk is wat daarvoor in de plaats komt merk ik gewoon wel dat dat impact heeft op die gebiedsprocessen. En we hebben juist eigenlijk altijd de lijn gehad hier in de provincie dat we proberen om via de gebiedsprocessen ook de natuurrealisatie te doen omdat het vaak vraagt om een kavelruil zodat je de geschikte hectares kunt krijgen die nodig zijn voor dat NNN en dat agrariërs daarmee bijvoorbeeld een huiskavel kunnen uitbreiden, zodat je dat in die ruil mogelijk maakt. En ik heb daar wel zorgen over nu hoe dat zal gaan. Dus dat is eigenlijk een extra belemmeringen die er is ontstaan, lijkt te ontstaan moet ik zeggen. Daarnaast, wat natuurlijk speelt is inderdaad die capaciteit en dat is dan niet zozeer de capaciteit bij ons als provincie maar de capaciteit bij de organisaties die dat moeten uitvoeren. We hebben daar dus ook geld voor vrijgemaakt. Staatsbosbeheer heeft nog een enorme opgave op de inrichting, 900 hectaren uit mijn hoofd, dat is echt fors en als we die halen hebben we ook echt fors meer hectares gerealiseerd. Maar dat is ook niet van de één op de andere dag gebeurd. Als we kijken naar de instrumenten die we hebben, hebben we natuurlijk in 2022 die allemaal ook geëvalueerd en hebben we ook een agenda opgesteld voor die versnelling. Eén van die zaken was bijvoorbeeld dus om te kijken bij onze partnerorganisaties, met wie we overigens natuurlijk ook continu via het Akkoord van Utrecht overleg hebben over die natuurrealisatie, maar om te kijken wat we daaraan konden doen. Dat heeft dus geleid tot wat we nu doen voor Staatsbosbeheer, maar bijvoorbeeld ook bij het UPG hebben ook middelen gegeven omdat ook UPG, dus de landgoedeigenaren, ook kunnen kijken wat zij nog zouden kunnen doen. Want bij landgoedeigenaren is echt ook wel een grote wens om natuur te realiseren. Dus ook daar liggen wel kansen. Maar het instrument wat wij niet hebben, en volgens mij hebben we dat als Staten hier ook met elkaar uitgesproken, is dat we het af willen dwingen. Dus die vrijwilligheid is wel ook iets wat hier ligt en speelt waardoor het ook lastiger is natuurlijk om die grond te realiseren. En het laatste wat natuurlijk ook gewoon speelt is dat het hele langdurige trajecten zijn. U noemde net de Elster Buitenwaarden, we waren ermee bezig en toen bleek er heel veel PFAS in de grond te zitten. Dat heeft voor een enorm uitstel gezorgd. En vervolgens de opening had eigenlijk aan het begin van dit jaar gestaan maar omdat het zo nat was betekent dat ook dat het moeilijk is om die natuur in te richten, want je kan niet met zware machines erin komen. Dus ook de klimaatverandering heeft impact op wat we doen en dat hebben we

allemaal niet in de hand. Dat frustrereert mij soms ook, want ik zou ook graag willen dat het sneller kan, maar heeft wel tot gevolg dat de doelen die er staan moeizaam te halen zijn. Ik denk eerlijk gezegd niet te halen zijn. Dat wil niet zeggen dat we die doelen moeten laten vallen, daar moeten we aan blijven werken. Maar 2027 is wel heel dichtbij nu. Op basis daarvan heb ik eerder gevraagd, maak een wat realistischer begroting van hoeveel hectare we kunnen halen. Maar zoals ik net al aangaf zijn er ook heel veel factoren die daar ook weer invloed op hebben en die het ons ook weer moeilijk maken om dan zelfs die doelen te halen. Dus ik kan me voorstellen dat dat niet een heel bevredigend antwoord is, maar wij zijn wel aan het kijken of we binnenkort weer een update kunnen geven van de dingen die we hebben voorgesteld in die versnellingagenda die we in 2022 hebben vastgesteld om met u hier eens te bespreken en dan hopelijk weten we ook meer van het nieuwe kabinetsbeleid en wat de eventuele consequenties daarvan zijn voor wat wij nu met elkaar aan het doen zijn. Dan was er een vraag over de ganzen en over het budget. De kosten die oplopen bij het ganzenbeleid is niet zozeer omdat er meer ganzen zijn, maar vooral omdat de kosten van de stof van het gras zoveel hoger zijn geworden. Dus het aantal ganzen blijft eigenlijk relatief gelijk, maar de kosten lopen daardoor op. Daar hebben wij niet zo heel veel invloed op, maar het is natuurlijk wel een grote kostendrager van de kosten die we steeds krijgen bij BIJ12. Daarom willen wij ook ons beleid in ieder geval aanpassen om te zorgen dat er minder ganzen zijn die van dat gras eten waardoor je ook minder kosten hoeft te vergoeden. Dat is ook inzet van ons nieuwe OFM geweest. Maar wij zijn sowieso in bredere zin ook echt wel in gesprek met BIJ12, maar eigenlijk ook met de minister, over de kosten die we elke keer maar door die openeinderegeling moeten betalen als provincies. En dat geldt natuurlijk nu eigenlijk ook voor de wolf, want ook daar hebben we eigenlijk geen middelen voor. Maar ik heb ook gezien in de vragen, u vraag bijvoorbeeld om een wolvencommissie. Dat kost wel weer geld wat we niet hebben opgenomen maar wat wel weer op het bordje van de provincie komt. Dus dat is wel een groter vraagstuk waarbij wij ook hebben gezegd, wij willen ook in onze kadernota daar ook realistischer op begroten, maar het zeker ook terugleggen bij het rijk dat we daar onvoldoende middelen voor krijgen.

Mevrouw Van Gilse: Ik zag een vinger van mevrouw Hoek. Heeft u een korte aanvullende vraag?

Mevrouw Hoek: Ja, een aanvullende vraag wat het ganzenbeleid betreft, voorzitter. We zijn onlangs geweest in Eempolder-gebieden om daar alles te bekijken en te zien wat de gans betreft. Maar waar ik woon, dan zul je zeggen waar woon je dan, maar goed in het noorden van de provincie. Dus dat is het Loosdrechtse Plassen-gebied en een gedeelte daarvan is Noord-Holland, het overschrijdt ook de provincie Noord-Holland. Daar is een gigantische ganzenpopulatie, als zij daar overvliegen en ik ben daar dan moet ik niet omhoogkijken want dan krijg ik alles over me heen.

De voorzitter: Mevrouw Hoek, u praat gezellig door maar ik heb u al drie keer gevraagd om het kort te houden. En het is een verhelderende vraag, geen nieuwe vraag, dus ik wil u vragen to the point te komen.

Mevrouw Hoek: Ik stond op het punt om de vraag te stellen. Hoe is de samenwerking met provincie Noord-Holland inzake overschrijdende gebieden wat de ganzenpopulatie betreft, om dat te bestrijden? Dat is mijn vraag.

De voorzitter: Dat is volgens mij een nieuwe vraag. Ik weet niet of mevrouw Sterk die nu kan beantwoorden. Kort, dan laat ik hem toe.

Gedeputeerde Sterk: Wij werken met de vijf provincies waaronder Noord-Holland aan een gemeenschappelijk ganzenbeleid. Daar zijn we op dit moment mee bezig. Dus in dat opzicht zoeken we de samenwerking. Rest mij nog één vraag als ik het goed heb van het CDA over natuur en samenleving. Waar het hier over gaat in de

Zomernota is gewoon het aanpassen van het budget op indexering van de exploitatiesubsidies. Dus meer cijfers zijn er niet. En bij de Statenbrief Beleidsuitwerking gaat het verder over de doelen en de taken en de KPI's die we daaraan verbinden. Maar het is inderdaad dit stuk wat we hiermee vaststellen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bakker, gaat uw gang.

Gedeputeerde Bakker: Dank, voorzitter. Een paar vragen waren ook aan mij gesteld of hadden betrekking op mijn portefeuilles of die van de heer Van Essen overigens voor wat betreft milieu. Mevrouw De Boer ging over grondaankopen, we hebben dit debat ook uitvoerig gehad, dat was volgens mij met een van uw fractiegenoten. Dat ging over de grond bij het vaststellen van het grondbeleid. In de Nota Grondbeleid hebben we dit ook vastgelegd. We zijn ook gebonden aan wet- en regelgeving en wij dienen daarin ook marktconform te handelen. Toen ook gezegd, we kijken natuurlijk wel wat binnen al die wetten en regels et cetera mogelijk is. Maar aan de ene kant zitten we gebonden aan het feit dat mevrouw De Boer inbrengt en aan de andere kant is het helaas ook af en toe zo dat wij ook weleens wat te doen hebben met zijn agrariërs of andere grondbezitters ook bereid om aan de provincie de grond te verkopen. Daar werken we hard aan maar dat is altijd een proces van geven en nemen. Dus daar zit de vraag in. En u vraagt dan, waar gaan we daar wel op inzetten? We werken daar hard aan maar we zijn ook in die zin aan de vastgestelde Nota Grondbeleid gebonden. De SP stelde een aantal vragen, de eerste ging over de afkortingen of de afko-lijst. Dat doen we al wel bij de begroting en de jaarstukken maar we zullen het ook bij de andere P&C-producten opnemen. Dus die kunnen wij toezeggen. Over de Kaderrichtlijn Water zegt u, en dat debat meen ik mij te herinneren van ook afgelopen jaren en dat is ook weleens even verwarrend. Maar waarom staan die vinkjes op groen als die hele Kaderrichtlijn Water misschien wel niet helemaal behaald gaat worden in 2027? Dit gaat om de rapportage van de acties en financiën et cetera die wij beloofd hebben en door u zijn vastgesteld in de begroting van 2024. Daarop liggen wij op koers. Wat wij moeten doen als provincie doen wij er is geen financiële bijstelling op nodig. Dat is wat anders dan het beleidsmatige deel, bij lukt het ook vervolgens alles wat we daarmee dan ook inhoudelijk wat doelen bereiken bijvoorbeeld beogen. En dat komt terug in het handelingsperspectief. En overigens daar nog één ding over noemen. De heer Breur had het bijvoorbeeld over het oppervlaktewater, dat is wel zo'n voorbeeld, daar stelt de provincie de doelen maar zijn het de waterbeheerders die vervolgens de maatregelen moeten uitvoeren. Dus het is in die zin best wel een breed speelveld en daar gaat u in het handelingsperspectief het een en ander over terugzien. Dan was er de vraag over de stiltegebieden, kunnen die stoplichten wel op groen blijven was even de vraag. Het gaat om onze inzet bij stiltegebieden die op groen staat, dat betekent dat we het aantal stiltegebieden gelijk houden en de stille kernen aan de normen voldoen. Dus het korte antwoord, ja dat kan.

De voorzitter: Dank voor de beantwoording. Dan gaan we naar de tweede termijn en ik stel voor dat we in de tweede alleen stilstaan bij de mogelijk aangekondigde moties dan wel amendementen. Volgens mij heb ik alleen moties gehoord. Heeft iemand nog behoefte, een fractie behoefte aan tweede termijn met het oog daarop? De SP, de heer Breur.

De heer Breur: Niet zozeer op de aangekondigde motie, maar ik wil even terugkomen op het laatste antwoord. Want onze zorg ging ook over de stiltegebieden, maar ook over het begin van de zin van het beleidsdoel, er zijn minder geluidsbelaste woningen. En juist bij de bouw van tijdelijke woningen komt dat onder druk te staan. Dus ik zou graag nog van de gedeputeerde wat meer over dat aspect van het beleidsdoel horen.

De voorzitter: Ik wil daar nu toch wel wat streng in zijn gezien de agenda die we nog hebben en de tijd. En onze nieuwe werkwijze ook waarin we nu deze tweede termijn vooral gebruiken voor moties en amendementen. Eigenlijk niet.

Gedeputeerde Bakker: Niet inhoudelijk voorzitter, maar ik probeerde even mee te denken. Volgens mij is het misschien ook even gewoon een vraag die we nog even technisch kunnen beantwoorden, altijd toe bereid

De voorzitter: Dat was mijn voorstel, dank u wel. Dan kijk ik verder nog rond voor een tweede termijn. Niemand? De heer Overkleeft, D66.

De heer Overkleeft: Ja, heel kort. Ik denk dat we daar toch gewoon een gewoonte van moeten maken om toch even in te gaan op die moties. De motie van BBB, dank voor het voorstel, wij zullen daar niet in meegaan, we vonden de beantwoording van de gedeputeerde overtuigend. Het voorstel van mevrouw De Boer denken we graag over mee, dus we zien het voorstel graag tegemoet. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Inderdaad, ik heb volgens mij ook twee aangekondigde moties gehoord, BBB en PvdA. Dat betekent, in onze nieuwe werkwijze hebben we twee vormen, hamerstuk of bespreekstuk, dat dit stuk een bespreekstuk wordt in de Statenvergadering en met die onderwerpen ook die u heeft genoemd. Zijn er verder nog, ik kijk ook even nog naar de griffier of er nog openstaande punten of discussiepunten zijn die moeten worden opgenomen in het verslag. Dat zijn deze twee zaken. Ja, dan hebben we alles. Dan rond ik hiermee dit agendapunt af.

9. SB intrekken vergunning t.b.v. Natuurvergunning Schiphol

De voorzitter: Dan gaan we naar het volgende agendapunt en dat was de wolf maar we hebben hem gewisseld en we gaan nu naar de Statenbrief intrekken vergunning ten behoeve van natuurvergunning Schiphol. Daar heb ik ook als portefeuillehouder mevrouw Sterk en de heer Oosters staan, maar die hoeft niet per bij dit agendapunt aanwezig te zijn. Maar even een check, nee. Heel kort de situatie over die natuurvergunning Schiphol voor wie daar onvoldoende mee bekend is. Schiphol heeft buiten medeweten van de provincie Utrecht een veehouderij in Wilnis opgekocht en wilde de in te trekken natuurvergunning inzetten ten behoeve van het gebruik van de eigen natuurvergunning op basis van extern salderen. De provincie heeft een besluit op het verzoek tot intrekking van de vergunning aangehouden omdat ze de vrijkomen vergunde stikstofruimte ten goede wil laten komen aan de natuur en of het realiseren van projecten binnen de provincie. In de Statenbrief heeft het college u voor het reces nog geïnformeerd dat Schiphol de provincie Utrecht in gebreke heeft gesteld wegens het niet tijdig beslissen op een verzoek tot intrekking van de natuurvergunning. Omdat de provincie juridisch gehouden is om een besluit te nemen en er geen grondslag is om het verzoek te weigeren is het college overgegaan tot instemmende besluitvorming waarbij die wel voorwaardelijk is gemaakt. Ik geef eerst de agenderende fracties het woord en inventariseer dan of er aanvullende reacties of vragen van de andere fracties zijn. En daarna geef ik gedeputeerde Sterk het woord voor de beantwoording en in tweede termijn gaan we alleen nog onderling in debat maar stellen we, ik herhaal het toch nog maar een keer, geen vragen meer aan GS. Daarmee geef ik als eerste het woord aan de vragenstellers met de vraag of zij nog iets toe te voegen hebben aan hun motivering die iedereen op het Stateninformatiesysteem kon en kan lezen. En de drie agenderende partijen zijn BBB, Partij voor de Dieren en ChristenUnie. Wie van de drie agenderende partijen heeft een aanvulling? Partij voor de Dieren, BBB en ChristenUnie. Mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Batteau: Dank u wel, voorzitter. We hebben dit samen met de ChristenUnie en BBB geagendeerd omdat wij GS willen steunen in de zoektocht en lobby om meer regie te houden op de eigen verleende vergunningen met het oog op het herstel van de natuur in onze provincie. Op basis van de beantwoording van technische vragen komt daar eigenlijk een misschien mogelijke oplossingsrichting uit. En de vraag zou dan zijn, kunnen we samen met andere provincies, dus in IPO-verband, komen tot een aanpassing in de wetgeving door

het mogelijk te maken om bijvoorbeeld het voorkeursrecht van provincies op bedrijven toe te passen? Dus dat zou bijvoorbeeld een juridische oplossing kunnen zijn. Dus ik was even benieuwd hoe de gedeputeerde daartegenaan kijkt. En wat natuurlijk erg vreemd blijft is dat de provincie zijn eigen natuurvergunning zou moeten terugkopen van een bedrijf. Dat blijft natuurlijk de wereld op zijn kop. Dus wat is de juridische beweegruiimte voor de provincie om te kiezen voor het simpelweg intrekken van een vergunning zonder dat daar ook nog een prijs voor betaald moet worden? Dus ook daar misschien een reactie op. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor uw verheldering. De BBB, de heer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Ja voorzitter, we hebben wel een beetje getwijfeld of we dit wilden agenderen. We hebben er namelijk als BBB tijdens de afgelopen Statenvergadering ook tijdens het vragenhalfuur al vragen over gesteld over het proces en de wijze van communiceren hieromtrent door het college. Toch hebben we gemeend met het agenderingsverzoek mee te doen, want BBB blijft van mening dat eigenlijk moreel verwerpelijk is om stikstofruimte vanuit de landbouw in te ruilen voor grijze stikstof voor de luchtvaart, stikstofruimte die dus ook bovendien nu verdwijnt uit onze provincie. En we willen eigenlijk via deze weg graag van de gedeputeerde horen wat ze van ons als Provinciale Staten nodig heeft om dit soort beslissingen niet meer te hoeven nemen. Met andere woorden, hoe voorkomen we dus dat dit vaker gaat gebeuren en hoe kunnen we ervoor zorgen dat vrijkomende stikstofruimte echt eerst naar de PAS-melders kan gaan? En dan wil ik nog graag een kanttekening zetten bij het agenderingsvoorstel zoals die door de ChristenUnie is ingediend. Ik had daarbij aangegeven dat het stuk rondom het dwingen van Schiphol apart gezet moest worden, want dwang en drang is niet de lijn van BBB. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Rikkoert, ChristenUnie.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. In aansluiting op Partij voor de Dieren en de BBB betreft de agendering ook het voorstel om Schiphol en Rijkswaterstaat onderdeel te laten worden van de gebiedstafels. Zij zijn een speler in het gebied en bovendien zou het draagvlak voor de gebiedsgerichte aanpak worden ondergraven als een aantal hele grote spelers hun eigen plan trekken. En het agenderingsverzoek mag zo gelezen worden zoals BBB net aangaf, want dat had doorgevoerd moeten worden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk nog even de zaal rond of er nog aanvullende vragen zijn of reacties. Mevrouw Hoek.

Mevrouw Hoek: Dank, voorzitter. Ja nu doe ik het goed volgens het nieuwe systeem, maar goed, lijkt mij. 50PLUS sluit zich aan bij de woorden van BBB en de ChristenUnie. Daarnaast wil ik de vraag stellen waarom wordt er bij agrariërs gebieden omgezet of afgenomen, net hoe je het noemen wilt, wat eigenlijk al natuur is wat dan overgeheveld wordt naar een natuurorganisatie, zoals Natuurmonumenten? Men heeft niet de middelen om het te onderhouden, zodat de agrariër waar het van afgenomen is, wel weer het moet gaan onderhouden. Wat is daar de zin van? Dat is mijn vraag.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Daniëls, PVV

De heer Daniëls: Mijn vraag is, mocht er een manier worden gevonden om dit tegen te houden zou dat dan wel voorrang zijn voor PAS-melders als de stikstof weer beschikbaar komt?

De voorzitter: Dank u wel. Dit zijn de aanvullende vragen? Ja. Ik kijk naar gedeputeerde Sterk, een korte schorsing, twee minuten? Ja, dan schors ik de vergadering voor twee minuten.

Schorsing

De voorzitter: Ik open de vergadering weer, dus ik vraag iedereen om weer plaats te nemen zodat ik het woord kan geven aan gedeputeerde Sterk voor de beantwoording van de vragen uit de commissie. Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. De eerste vraag van de BBB, wat zou ik nou nodig hebben om dat te moeten kunnen voorkomen? Volgens mij zou iets kunnen zijn een schot tussen groen en grijs, los van de vraag of dat kan en of dat uiteindelijk helpt, maar dat zou iets kunnen zijn. En het andere is toch het voorkeursrecht wat je dan als provincie zou kunnen vestigen op zo'n bedrijf waardoor je dat mogelijk zou kunnen claimen. Dan was er de vraag over of het juridisch, dat heb ik eigenlijk net al gegeven. Dus dat voorkeursrecht, ik bedoel wij als IPO stellen natuurlijk geen regelgeving vast, wij kunt hooguit suggesties doen aan de Tweede Kamer en die maakt dat uiteindelijk. Maar goed, voorkeursrecht is iets wat daarbij zou kunnen helpen in theorie. Of wij moeten betalen voor het terugkrijgen van een door onszelf verstrekte vergunning ...

De voorzitter: Mevrouw Sterk, ik val u in de rede, ik zie een vinger van mevrouw Batteau. Is dat een ordevoorstel of een interruptie? Dan mag u even uw zin afmaken, mevrouw Sterk, en dan geef ik daarna het woord aan mevrouw Batteau.

Gedeputeerde Sterk: Ik ging een nieuw antwoord geven, dus misschien is het goed als ze ...

De voorzitter: Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Dank u wel. Omdat de gedeputeerde zegt het is een optie, het is een mogelijkheid en we kunnen voorstellen doen aan de Tweede Kamer of aan de overheid om de wetgeving aan te passen. Maar is dat ook een intentie? Is dat iets wat leeft binnen de provincies van dit is echt iets wat we nodig hebben om onze regie te houden op onze vergunningen? Dus zit daar een urgentie achter?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Er zitten volgens mij veel meer aspecten aan het vestigen van voorkeursrecht. We hebben natuurlijk in de Staten afgesproken dat we werken op basis van vrijwilligheid en dat spoort eigenlijk niet helemaal met het vestigen van voorkeursrecht op een bedrijf. Dus volgens mij is dat een discussie die eerst hier dan plaats zou moeten vinden. En ik merk ook niet bij de andere provincies dat men dit nu ziet als een mogelijkheid om die stikstof bij zich te houden. We hebben overigens wel een afspraak met Schiphol dat mocht het zo zijn dat zij een deel van de vergunning niet nodig hebben, dat kan want ze hebben natuurlijk naar die hectares gekeken en daar blijft soms ook een restdeel over, dat dat dan terugvalt aan de provincie zodat wij het kunnen inzetten. Maar dan even weer een reactie op de andere vraag, we zullen dan altijd toch eerst moeten kijken of het niet nodig is voor natuurherstel voordat we het vrij kunnen maken voor PAS-melders. Maar die discussie hebben we hier natuurlijk vaker gevoerd. En dan tenslotte of GS moeten betalen voor het terugkrijgen van een door onszelf verstrekte vergunning. Ja in principe wel, maar er is ook een mogelijkheid om op eigen initiatief een natuurvergunning in te trekken. Maar daar is dan weer geen sprake van vrijwilligheid en wat ik net aangaf, dat is wel iets van waaruit wij hier opereren, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dat was de beantwoording, waarvoor dank. Dan sluit ik hiermee de eerste termijn af en dan gaan we naar de tweede termijn en dan wij gaan we alleen nog onderling in debat en stellen we geen vragen meer aan GS. En ik heb nog even het Reglement van Orde erbij gepakt ten aanzien van

interrupties en wat er staat omschreven bij interrupties. Er staat, de voorzitter kan interrupties toelaten. Interrupties vinden plaats via de voorzitter en bestaan uit korte en bondige opmerkingen of vragen zonder inleiding. Dus korte en bondige opmerkingen of vragen zonder inleiding. En verder nodig ik u nu uit tot het debat. Wie wil het woord? Mevrouw de Boer, PvdA.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Dank u wel, voorzitter. Juridisch is er eigenlijk geen grond om dit verzoek te weigeren, maar hoe zit het met onze morele verantwoordelijkheid? Gezien alle perikelen rondom de PAS-melder, stikstofruimte, onze groundbank en nu weer het vermaledijde besluit van de minister om het NPLG weg op de lange baan te schuiven ondersteunt de Partij van de Arbeid de in het agenderingsverzoek genoemde opties nader te onderzoeken van harte.

De voorzitter: Dank u wel. Andere fractie? De SGP, de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, daar kan ik me helemaal bij aansluiten en eigenlijk ben ik er wel voor om dan dat proces maar aan te gaan om ervoor te zorgen dat het grote kapitaal niet zomaar vergunningen leeg kan roven uit onze gebiedsprocessen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Andere fracties? De heer Breur, SP.

De heer Breur: Zoals de heer Van den Dikkenberg het heeft verwoord kan ik me enkel bij aansluiten met toevoeging van de complimenten.

De voorzitter: Dank u wel. Andere fracties nog het woord? Mevrouw Rikkoert, ChristenUnie.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. Ik ben het spoor een beetje bijster wanneer ik dit nou moet benoemen, maar in het agenderingsverzoek staat ook het voorstel om Schiphol en Rijkswaterstaat uit te nodigen voor de gebiedstafels zodat zij net als alle andere een partner zijn waar het gesprek mee wordt gevoerd in plaats van dat zij op eigen initiatief de boel kunnen dwarsbomen.

De voorzitter: Dank u wel. Kijk ik verder nog rond. De heer Hart, GroenLinks.

De heer Hart: Ja, ik sluit me helemaal aan dat ook GroenLinks het natuurlijk schandelijk vindt wat Schiphol heeft gedaan en dat is keurig verwoord door mijn collega van de SGP en ondersteund ook door andere partijen. De vraag van de ChristenUnie om Schiphol mee te laten participeren in gebiedsprocessen, ik vraag me eigenlijk af of dat wenselijk is. Dat is zo'n disproportionele relatie die je dan krijgt met zo'n grote speler, ik geloof niet dat dat een goede aanpak zou zijn. Maar wellicht dat andere partijen daar anders over denken.

De voorzitter: Mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren

Mevrouw Batteau: Mag ik reageren? Want als het meedoen van de Schiphol, de vraag aan GroenLinks, niet een optie is wat betreft GroenLinks omdat het een te zware speler is, is dan de richting het denken van voorkeursrecht? Zou dat een mogelijke oplossingsrichting zijn voor GroenLinks?

De voorzitter: GroenLinks, de heer Hart.

De heer Hart: Jazeker, wij zijn groot voorstander van het voorkeursrecht voor provincies, ook voor gemeentes bij andere onderwerpen. Maar ook bij deze kwestie, zeker.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk ook rond of de commissie hier nog een vervolg aan wil geven, richting Staten bijvoorbeeld aan deze Statenbrief. Zo niet, dan sluit ik dit agendapunt af. Mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Batteau: Ja, want als fractie zien wij toch wel die mogelijkheid voor voorkeursrecht. Ik bedoel, het is iets wat we kunnen doen en als er voldoende steun voor dus, en ik heb toch het idee dat van links tot rechts het feit dat een natuurvergunning wordt opgekocht door een grote partij als Schiphol, dat iedereen dat abject vindt. En als we dat kunnen voorkomen met voorkeursrecht te vestigen op bedrijven, dan zou dat misschien een goede optie zijn. Dus dat wij misschien aan een voorstel willen werken daarvoor.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Westerlaken, het CDA.

De heer Westerlaken: Dank u, voorzitter. Ik zou dan wel graag van Partij voor de Dieren willen weten hoe zij dat voorkeursrecht willen vestigen. We hebben dat hier in deze commissie in de vorige periode nadrukkelijk besproken en uit alle gegevens die mij toen zijn verstrekt en iedereen hier die heeft gekregen, is het nagenoeg of wellicht eigenlijk bijna helemaal onmogelijk om dat te doen. Dus ik ben heel benieuwd dan naar de creatieve oplossing van de Partij voor de Dieren.

De voorzitter: Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Het zal een voorstel zijn omdat te onderzoeken, denk ik. Dat het onmogelijk is, er staat natuurlijk in de beantwoording van de technische vragen gewoon nadrukkelijk dat dit een oplossingsrichting zou kunnen zijn. En bovendien wij maken niet de wet, dat snap ik ook, maar je zou daar heel sterk voor kunnen gaan lobbyen om dat aan te passen zodat we dat kunnen gaan gebruiken als instrument.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Gilse, VVD.

Mevrouw Van Gilse: Dank, ik had even een interruptie en ook aanvullend op de heer Westelaken wil ik even wijzen op een memo van de vorige gedeputeerde mevrouw Bruins Slot over eigenlijk alle haken en ogen van de Wet voorkeursrecht gemeenten of het wetsvoorstel provincies en het vestigen daarvan en dat het eigenlijk ten eerste werd afgeraden op dat moment.

De voorzitter: Dank voor deze aanvulling. Mevrouw Rikkoert, ChristenUnie.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. Wij zullen ons nog wel even beraden op een mogelijke motie, ook over de uitnodiging om Schiphol en Rijkswaterstaat wel degelijk uit te nodigen. Want nu spreken ze niet in die hoedanigheid en dat is in ieder geval al iets. Dus hierbij doe ik in ieder geval de aankondiging.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar afronding van dit agendapunt, er zijn misschien twee vervolgstappen. Ik zie nog één vinger van de heer Westerlaken, CDA.

De heer Westerlaken: Dat is een orde vraag. De ChristenUnie kondigt een motie aan, maar dit is een Statenbrief die niet op de Statenagenda staat. Dus bij welke agendapunt is de ChristenUnie dan van plan om die motie in te dienen?

De voorzitter: Mevrouw Rikkoert.

Mevrouw Rikkoert: Bedankt, voorzitter. Dit is inderdaad een van de eerder gestelde vraag waarvan we dachten, wat moeten we daar dan mee? Maar dit zou dan als een motie vreemd, en hoe noemden we dat dan nu in deze nieuwe constellatie?

De voorzitter: Actualiteit en agenderingsmotie.

Mevrouw Rikkoert: Een agenderingsmotie.

De voorzitter: Maar de griffie kan u daarmee helpen en adviseren.

Mevrouw Rikkoert: Maar voor de heer Westeralaken, dan wordt het een agenderingsmotie.

De voorzitter: Dus die is aankondigend. En ik zie ook Partij voor de Dieren die een aankondiging doet ten aanzien van het voorkeursrecht. Daarmee sluit ik dit agendapunt af. En dan kijk ik naar de klok, hoe laat is het? Tien voor elf, we kunnen alvast beginnen met de wolf. Ja? Of met de Statenbrief? De wolf.

De heer Van Breukelen: Punt van orde.

De voorzitter: De heer Van Breukelen.

De heer Van Breukelen: Starten we nu al met de wolf? Of wachten we daar nog tien minuten mee met eventueel een schorsing?

De voorzitter: Ik stel voor om nu te beginnen. Mevrouw Van Gilse, VVD.

Mevrouw Van Gilse: Wat mij betreft het voorstel om te starten met de Statenbrief die verderop nog op de agenda stond.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Dat ondersteunt de Partij van de Arbeid.

De voorzitter: De commissaris moet ook op een gegeven moment weer weg, dus misschien dat we hem dan aan het einde een stukje missen als we wachten tot elf uur. Ik zie de heer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Ja, ik ben ook voor om heel even te schorsen. Volgens mij wou er iemand inderdaad even komen kijken om elf uur en dan is het ook wel als dat afgesproken is netjes om even te wachten tot elf uur. En ik kan ook wel een kleine plaspauze gebruiken, dus even schorsen.

De voorzitter: Die heeft u net gehad als het goed is. Ik overleg even, één moment. Commissieleden, we schorsen tot het moment dat de commissaris er is en we starten uiterlijk om elf uur.

Schorsing

8. De wolf in de provincie Utrecht

De voorzitter: Ik hervat de vergadering, de commissaris is onderweg. We gaan verder met agendapunt 8 van onze commissieagenda en daar staat geagendeerd de wolf in de provincie Utrecht. Afgelopen zomer heeft het college u meermaals geïnformeerd over incidenten met wolven op de Utrechtse Heuvelrug. U heeft daarover ook een infosessie gekregen. Verschillende inwoners en bewonersinitiatieven hebben brieven gestuurd. Ook

bij Praten met de Staten vorige week hebben inwoners ervaringen en hun kijk met u gedeeld. Ik geef eerst de agenderende fracties zo meteen het woord en inventariseer of er aanvullende reacties of vragen van andere fracties zijn. En daarna geef ik gedeputeerde Sterk het woord voor de beantwoording en commissaris Oosters schuift ook zo meteen aan als portefeuillehouder Vergunningen, Toezicht en Handhaving. In de tweede termijn gaan we ook bij dit agendapunt alleen nog onderling in debat maar stellen we geen vragen meer aan GS. En we hebben een volle agenda vandaag en we zitten ook vast aan spreektijden, dus ik vraag iedereen weer om kort, bondig en puntig te zijn in zijn bijdrage en ik zal ook toezien dat er geen technische vragen worden gesteld en dat we ook niet te veel in herhalingen vervallen. Ik geef nu zo meteen eerst het woord aan de agenderende fracties met de vraag of zij nog iets toe te voegen hebben aan hun motivering die iedereen ook op het Stateninformatiesysteem kan lezen, en dat is ook online te vinden. En die agenderende fracties zijn VVD, Partij voor de Dieren, UtrechtNu!, PVV en 50PLUS. Ik geef zo woord aan de VVD, maar eerst een woord van welkom aan de heer Oosters, welkom. VVD, mevrouw Van Gilse neem ik aan.

Mevrouw Van Gilse: Dank voor het woord, voorzitter. Er afgelopen zomer veel gebeurd aangaande de wolf, dat heeft ons aardig beziggehouden. We hebben als Staten veel communicatie ontvangen van de provincie, maar we hebben ook zaken in de media moeten vernemen en dat er over een van de incidenten verschillende lezingen bestaan. We vinden als VVD transparantie vanuit de provincie richting de politiek en onze inwoners heel erg belangrijk en daarom vragen wij gedeputeerde of wij nu echt alle relevante informatie hebben ontvangen. En als dat niet zo is, of we dat dan nog kunnen krijgen. En wij kregen op een van ons vragen vooral alleen wat persberichten vanuit de provincie en een werd verwezen naar een verslag achter de inlog en dat lijkt mij niet transparant naar onze inwoners toe. Wij vinden het allerbelangrijkste dat onze inwoners veilig de recreatiegebieden in onze provincie in kunnen en we willen het college graag vragen hoe die veiligheid en toegankelijkheid nu geborgd wordt en welke stappen er worden ondernomen. En tenslotte willen wij vragen hoe wij zo snel mogelijk of zelf een wolvencommissie kunnen starten, of kunnen aansluiten bij dat initiatief in Gelderland. Veel dank.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de volgende agenderende partij en dat is Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Dank u wel. De wolf is here to stay. Een prachtig inheems roofdier, streng beschermd onder internationale, Europese en nationale wetgeving en heeft op geheel eigen kracht zijn weg terug naar Nederland gevonden. En hij vraagt van ons mensen wat aanpassing, enige gewenning en creatief denken en dat kunnen we prima. Helaas hebben bepaalde partijen er belang bij om irrationele angsten zo hoog mogelijk op te kloppen en willen de wolf bij het minste ongerief of bij een confrontatie met een iets complexere situatie direct weg beheeren en of afschieten. Het is een pavlovreactie en getuigt van weinig realiteitszin. Dit soort grof geschut biedt geen daadwerkelijke oplossing. Wolven verspreiden zich op natuurlijke wijze in gebieden op basis van ruimte, rust en het beschikbare voedsel. Verjaag of dood je een wolf, binnen no-time komt er een andere voor terug. Laten we ons richten op een goede probleemanalyse en samen nadenken over echte oplossingen. Want de wolf is niet het probleem, dat is de mens. Overheden hebben nagelaten anticiperend te handelen zodra de wolf zich in Nederland liet zien in 2015 en dat geldt ook voor onze provincie. De wolf werd voor het eerst gezien in onze provincie in 2018 maar we zijn pas tot actie overgegaan in 2023, veel en veel te laat. Vanaf 2018 hadden we meteen aan de slag moeten gaan met goede voorlichting en communicatie zodat inwoners kunnen wennen aan de aanwezigheid van de wolf, houders van dieren goed informeren over preventiemogelijkheden en daar vol op in zetten zodat wolven geen verkeerd gedrag aanleren. Het aanwijzen van meer mensarme natuurgebieden, zowel voor de wolf maar ook voor alle andere dieren in het wild, hebben we allemaal niet gedaan. En ja, dan loop je achter de feiten aan. Hoe kijken GS

hiertegen aan en onderschrijven zij dit ook? Waar we op dit moment mee te maken hebben is het nieuwsgierige gedrag van een adolescente solitaire wolf, in de volksmond Bram genoemd. De provincie heeft een vergunning verleend voor het vangen, verdoven en zenderen van de wolf met behulp van een pootklem, wat overigens verboden is onder Europese wetgeving. Die interventie zal worden uitgevoerd door jagers met wat certificaten op zak, zo begrijp ik uit de beantwoording van de technische vragen. Er zitten allerlei risico's aan en bovendien is nog steeds onduidelijk op basis van welke incidenten precies de vergunning is verleend, zo bleek ook tijdens de rechtszitting afgelopen maandag. We hebben nog lang niet ingezet op alle diervriendelijke, veel minder risicovolle invasieve alternatieven. Het instellen van een aanlijningverplichting voor honden en daarop handhaven.

De voorzitter: Mevrouw Batteau, ik zie een interruptie van mevrouw Van Gilse, VVD.

Mevrouw Van Gilse: Dank, voorzitter. Ik sloeg even aan op mevrouw Batteau die het had over mensarme natuur en dat dat er meer moet komen. Nu vraag ik me af of mevrouw Batteau dan ook duidt op bijvoorbeeld. Den Treek, een recreatiegebied waar afgelopen zomer alle veel plaatsvond, omdat daar ook heel veel mensen wonen en ook dit de inwoners heel erg raakt. Hoe ziet zij dan mensarme natuur voor zich als er ook gewoon mensen wonen?

De voorzitter: Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ja dank u wel voor die vraag, want dan kan ik ook uitleggen hoe ook de problemenanalyse zie. Want dat ontbreekt echt, vind ik, in de publieke discussie. De reden waarom de wolven zich hebben vertoond en waar ze zich hebben gevestigd in Den Treek heeft te maken met het feit dat ze er eerst op het defensie terrein waren waarschijnlijk verderop in een rustiger gebied. Dus ze zijn verjaagd, zou je kunnen zeggen, en hebben zich gevestigd in een wat drukker gebied waar mensen voor komen. En dat hadden wij, en dat probeer ik hier in mijn betoog uit te leggen, kunnen voorkomen als we goed hadden gezorgd dat er wel goede rustgebieden zijn, als er wel genoeg natuur is waar de wilde dieren tot rust kunnen komen, waar niet heel veel gecreëerd wordt. Dus we hebben afgewacht en dan kiest de wolf zelf. Dus dat zou mijn antwoord zijn.

De voorzitter: Dank u wel. U mag uw betoog vervolgen.

Mevrouw Batteau: Dank u wel. Dus ik was aan het opsommen waarvan wij als fractie denken wat de goede oplossingsrichting zou zijn. En dat heeft dus inderdaad met het voorkomen, het verhinderen van het loslopen van honden, want daar komt de wolf echt op af. Maar ook inderdaad gebieden aanwijzen die tijdelijk of permanent gesloten zijn, maar daarin ook flexibel zijn, afhankelijk van wat de noodzaak is en afhankelijk van het seizoen. Sterkere regie en een integrale aanpak van communicatie en voorlichting vanuit de provincie, dus dat zijn wat ons betreft de oplossingsrichtingen.

De voorzitter: Mevrouw Batteau, er is een interruptie van de heer Van den Dikkenberg, SGP.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dat afsluiten van gebieden afhankelijk van de noodzaak of afhankelijk van het seizoen, wat houdt dat concreet in? Betekent dat dat we vanaf februari, maart tot en met september geen natuurgebieden in mogen vanwege mogelijk defensief gedrag? Is het afhankelijk van de noodzaak, betekent dat na het eerste bijtincident? Of wat betekent het concreet?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Dank u wel. Ook hier wil ik graag antwoord op geven. Uiteraard betekent het niet dat we heel de Utrechtse Heuvelrug gaan afsluiten. Dat is de reden waarom ik denk dat het flexibel kan. En ik heb hier met een aantal wolvendeskundigen over gepraat, het is echt niet zo dat we het permanent hoeven af te sluiten. Maar als je weet dat er een wolvenburcht is in een heel druk recreatiegebied, dan kun je daarop acteren. En daar kan je gewoon veel meer communicatie over hebben met bezoekers en inwoners, maar je kunt ook tijdelijk aangeven hier komen we even niet in de buurt, nu zijn de welpen nog jong en dan is er een kans op defensief gedrag. Maar dat verandert ook, er zijn geen incidenten meer geweest met het wolvenpaar. Dus dingen veranderen door de tijd heen, afhankelijk van de ontwikkeling van de wolvenroedel.

De voorzitter: Dank u wel. Eerst mevrouw Van Gilse met een interruptie, VVD, en dan mevrouw Van Elteren GroenLinks. Mevrouw Van Gilse.

Mevrouw Van Gilse: Dank voor het woord, voorzitter. Ik ben het ermee eens dat voorlichting erg belangrijk is, maar volgens mij wordt het ook gedaan, is er ook veel communicatie. En ik wil dan vragen aan mevrouw Batteau, hoeveel meer communicatie er mogelijk was geweest of aan welke voorlichting er dan niet is gehouden tijdens die incidenten omdat de hondjes die in aangevallen aan de lijn waren en de kinderen zich ook hebben gehouden aan de voorlichting en daar geen regels zijn gebroken. Dus wat had dat dan voor verschil kunnen maken?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ik denk dat hier toch echt een misverstand is. De incidenten waar we het over hebben, de hond was niet aan de lijn, dus dat ten eerste. Ten tweede was er al een waarschuwing afgegeven door de provincie dat we niet in dat gebied moesten komen, Den Treek, en is de bso daar wel naartoe gegaan, waarschijnlijk omdat ze niet op de hoogte waren. Dus dan ga ik ervan uit dat de communicatie hier niet voldoende is geweest. Bovendien heb je niet genoeg aan flyers en folders en QR-codes. Je moet echt mensen actief benaderen, zeker in de gemeenten die om het gebied heen zitten, mensen gewoon uitleggen wat je moet doen als je een wolf tegenkomt en ook de angst wegnemen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Elteren, GroenLinks.

Mevrouw Van Elteren: Dank u wel. Ook even een vraag over het afsluiten van gebieden, want dat kan soms nog wel spannend zijn. Het ging inderdaad over van als we dan een wolf hebben met jongen inderdaad in zo'n gebied, dan sluiten we het af. Mijn vraag eigenlijk aan Partij voor de Dieren is, is Partij voor de Dieren het met ons eens dat dat dan ook hand in hand moet gaan met een verscherpte handhaving op dat gebied? Want wij zijn ook wel een beetje bang dat op het moment dat jij natuurlijk als provincie heel uitgebreid gaat communiceren van let op in dit gebied zijn er jonge wolven, dat een aantal mensen zo verstandig zijn om inderdaad dan weg te blijven maar dat het ook een ontzettend hoge aantrekkingskracht heeft op andere mensen die misschien wel hopen om de jonge wolf te kunnen zien of te kunnen fotograferen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef het woord aan mevrouw Batteau. En ik vraag u de interrupties toch korter te houden. Dat geldt voor alle fracties trouwens die interrumperen. Mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Dank aan mevrouw Van Elteren voor deze vraag. Uiteraard moet er echt goed op gehandhaafd worden. Ik denk dat dat echt een van de laten we zeggen de zwakheden zijn in het systeem, dus dat we niet goed toezien dat op onze regels die we hebben, dat we die naleven. De aantrekkingskracht, dat vind ik dan toch ook iets ironisch. Enerzijds zeggen we mensen zijn ontzettend bang voor de wolf, maar

tegelijktijd trekken hele hordes naar de natuur om toch de wolf te zien. Dus ik zou ook willen zeggen, het beeld dat geschetst wordt van de grote boze wolf is denk ik misschien wel te relativiseren als je ziet hoezeer mensen daar ook door gebiologeerd zijn. Maar inderdaad, handhaving is erg belangrijk. En ik zeg opnieuw voorlichting, maar niet op het moment dat de acute situatie er is, veel eerder zodat we weten waar we aan toe zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie een interruptie van de heer Van Vuuren, BBB. En daarna vraag ik u uw betoog weer af te ronden, want die was bijna klaar denk ik. De heer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Dank u wel, voorzitter. Ik wil even doorgaan op dat punt van het afsluiten van het gebied. Want er wordt eigenlijk geschetst het is eigenlijk heel eenvoudig om daarmee dus de mensen buiten dat gebied te houden. Maar de VVD zei het volgens mij net ook al, er zijn ook gewoon mensen die in dat gebied wonen. Dus hoe gaat de Partij voor de Dieren daar dan mee om?

De voorzitter: Dank u wel. Volgens mij is deze vraag al gesteld. Hele korte reactie van mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ja, nee, uiteraard. We hebben natuurlijk het nu over het wolvenbeleid in zijn algemeenheid en we hebben het over wolvenbeleid specifiek als het gaat om Den Treek. Dus ik denk goed om daar ook het steeds te hebben over wat bedoelen we precies. Als het gaat om Den Treek en de mensen die daar wonen, ik denk ook dat die gewoon ook goed ondersteund moeten worden en goed moeten worden uitgelegd wat wel en niet en wat veilig gedrag is. Ik denk dat daar heel veel angst leeft en dat dat onterecht is omdat men gewoon het niet weet. En ik weet ook niet alles over wat wel of niet goed gedrag is als het gaat om de wolf. Dus daar hebben we gewoon veel werk in te verrichten en we moeten daar mensen in ondersteunen.

De voorzitter: Dank u wel. U bent klaar?

Mevrouw Batteau: Nee. Ik denk dat de belangrijkste punten zijn gemaakt maar ik heb een aantal vragen die ik wil voorleggen aan gedeputeerde, ook met oog op mogelijke actualiteitenmoties. En dat betreft de modelvergunning afschot, daar zou ik graag inzicht in hebben. Ook gewoon als PS lijkt me dat we dat moeten inzien en ook dat we tijdig op de hoogte worden gesteld op het moment dat die wordt afgegeven, want daar zit natuurlijk een tijdslimiet in. Dus het lijkt me belangrijk dat we eerst weten wat daarin staat voordat we daarmee aan de gang gaan. En ook uit de beantwoording blijkt dat provincies eigen beleid kunnen voeren als het gaat om subsidies en vergoedingen voor wolvenschade. We zouden eigenlijk willen aansturen op het wegnemen van die perverse prikkel en alleen daar waar dierenhouders daadwerkelijk hun dieren hebben beschermd ook die vergoeding uitkeren. Dus kunnen we daarin een beleidsaanpassingen maken? Want daarmee pakken we eigenlijk een groot deel van de problematiek aan. En tot slot, de beschikbaarheid van wild voor de wolf, dat wordt ook altijd aangevoerd als argument tegen de wolf. Maar die krijgt pas in 2025 een plek in het Faunabeheerplan, en is dat niet al veel te laat? Er worden nu schapen gedood. Het zou mooi zijn als de faunabescherming rekening houdt met zijn agrariërs door nu vast een eerste aanpassing te maken in beheer en afschot van wild om er zeker van te zijn dat de wolf voedsel heeft, voldoende voedsel heeft en niet kijkt naar gehouden dieren. Dus kan daar ook op voorgesorteerd worden? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ga ik naar de volgende fractie, UtrechtNu!, de heer Van Dieren. Gaat uw gang.

De heer Van Dieren: Afgelopen zomer heeft onze provincie te maken gehad met meerdere incidenten met wolven. Zo werd een kind omvergelopen, een ander kind werd gebeten en iemands hond werd gedood. En dat is nog even zonder de herhaaldelijke aanvallen op schapen die onze provincie al langer teisteren. Deze

incidenten zijn veel Utrechtse dan niet in de koude kleren gaan zitten. We hebben al van sprekers gehoord tijdens Praten met Staten dat kinderen niet meer alleen in deze gebieden fietsen, dat mensen stoppen met het hoeden van schapen die zulk belangrijk werk verrichten voor de Utrechtse heide. Waar in 2017 in het AD nog een vrolijk artikel te lezen was over het succes van herder José hebben we onlangs op de site van RTV Utrecht kunnen lezen dat José stopt omdat ze na een recente brute wolvenaanval het niet langer verantwoord vindt om in Utrecht schapen te hoeden. Zelfs onze Sjors wandelt sinds kort niet meer rondom Austerlitz met het nageslacht en dat zou ik zelf trouwens inmiddels ook niet meer doen, zodra hij kan lopen tenminste. Als dit soort incidenten zich opstapelen en een patroon vormen dan verwachten mensen actie van hun overheid, zeker de mensen die zelf ook wonen in dit gebied. Helaas was het beeld vooral er een van een overheid die achter de feiten aanliep en de Staten die vervolgens weer met vragen achter GS aanlopen. Dat is precies de verkeerde volgorde. Maar eerlijk is eerlijk, ik kan het dit GS volgens mij nauwelijks kwalijk nemen, de wolf geniet immers van een extreem hoog niveau van bescherming in de Europese Unie. En daarnaast hebben GS zich voor zover mogelijk gehouden aan de maatregelen zoals beschreven in het IPO-wolvenplan, afhankelijk van het incident dat zich voordeed. Vandaar dat ik eigenlijk maar één vraag heb richting de gedeputeerde en dat is meer een reflectievraag. Denkt de gedeputeerde dat de provincie ruimte had om eerder en harder op te treden zonder in juridische moeilijkheden te komen? Ik verwacht eigenlijk van niet, maar ik ben toch benieuwd naar nog even een actuele reflectie daarop. Toch ben ik bang dat de overheid, ook als ze misschien niet meer konden en de provincie in het bijzonder, een bestuurslaag die toch al niet de meest zichtbare is, de afgelopen zomer een indruk heeft achtergelaten van een gebrek aan daadkracht.

De voorzitter: Mijnheer Van Dieren, ik onderbreek even want volgens mij is er een interruptie van mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Batteau: Ja, ik had inderdaad een vraag aan de heer Van Dieren omdat u begint over dat we als provincie eerder hadden kunnen handelen. Is de heer Van Dieren het met ons eens dat we ook in 2018 al hadden we moeten beginnen een bepaalde maatregelen om te voorkomen dat we nu achter de feiten aanlopen? Zoals ik net heb geschetst in mijn betoog.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Vroegtijdig informeren is natuurlijk altijd goed, maar je kan denk ik niet van inwoners verwachten dat zij in een in bekend raken met een nieuw roofdier in hun woonomgeving, dat is even specifiek voor de mensen die echt in die omgeving wonen. En ook informatie had denk ik veel van deze incidenten niet per se voorkomen. Er was inderdaad een hond gebeten die losliep, aangelijnd was waarschijnlijk beter geweest maar er is ook een hond gebeten die wel aangelijnd was bijvoorbeeld. Dus ja, informatie is mooi maar als een bepaald dier uiteindelijk gewoon niet past in een omgeving, dan gaat informatie de kern van het probleem niet wegnemen. Ik ga daar later in mijn betoog ook nog iets verder op in, dus u wordt op uw wenken bediend denk ik dan. De kern van politiek blijft belangen afwegen en voor velen is het onvoorstelbaar dat de belangen van een paar wolven zwaarder wegen dan de rest van de Utrechtse samenleving. Laten we daarom even de huidige regelgeving laten voor wat het is, hoe correct het ook is om daar volgens te handelen, en nadenken over waar we uiteindelijk zouden willen zijn in Utrecht. De vragen worden dan, wat voor een dier is de wolf? Hoe leeft de wolf? Wat brengt de wolf onze provincie? En past zo'n dier in onze provincie? En dan kom ik toch op dat de wolf een territoriaal roofdier blijft dat dagelijks een paar kilo vlees eet en dan het liefst van een groot hoefdier zoals de ree. Hij heeft per roedel een leefgebied van grofweg 200 vierkante kilometer nodig. En de wolf is een prachtig onderdeel van de Europese natuur en kan ook een rol spelen bij het beheren van bepaalde ecosystemen, maar het heeft dus wel de ruimte nodig. En zelfs ons Nationaal Park Utrechtse

Heuvelrug is net slechts de helft met 100 vierkante kilometer van wat één roedel nodig heeft. Het is dus ook aannemelijk dat we hier niet voldoende wilde prooidieren hebben om zo'n roedel in stand te houden. Het is dan ook niet verrassend dat dit dier hier tot voor kort al tweehonderd jaar niet meer is geweest. En dat was in tijden dat dit land nog veel minder bevolkt en bebouwd was. Combineer dat met het feit dat onze natuurgebieden doorspekt zijn met onder andere fiets- en wandelroutes, recreatie, horeca, agrarische bedrijven en het wordt onvermijdelijk dat gevestigde wolven gewend raken aan de mens. Het Dion Graus-argument van de bange wolf die je met groots gemak even afpoeiert gaat dan ook niet meer op, zoals insprekers al met ons hebben gedeeld tijdens het Praten met de Staten. We hebben gehoord over het verhaal van een wolf die na een aanval op schapen gewoon een beetje nonchalant zat te kijken naar de wegjaagpogingen van de schaaphoeders. Het gevolg is de chaos van de afgelopen zomer waarbij uiteindelijk zelfs volgens de huidige strenge regels de wolf beheerd kan worden. Tenminste, dat ligt nog voor de rechter maar ik heb een donkerbruin vermoeden. Maar niet voordat omwoners en andere Utrechters te maken hebben gehad met langdurige overlast of erger. Zelfs als je ten behoeve van de natuurwaarde van de wolf een geschikt gebied van wilde natuur zou willen realiseren is de onvermijdelijke conclusie dat daar in Utrecht simpelweg niet de ruimte voor is. En wat is het belang van de rest van de provincie Utrecht? Wat gebeurt er als we die wolf hier toch aanwezig laten zijn? Ten eerste zal de wolf zich gaan vergrijpen aan schapen, zoals we al langer zien. Financiële compensatie is mooi, maar deze schapen worden gehouden omdat het iets moois is en om te helpen bij de natuur. Als dat gepaard gaat met zo nu en dan een bloedbad is de lol er snel vanaf en stoppen de herders, met alle gevolgen van dien voor het natuurbeheer wat ze doen.

De voorzitter: Mijnheer Van Dieren, mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren, heeft een interruptie. Een korte vraag, alstublieft.

Mevrouw Batteau: We komen nu op het issue, is er voldoende voedsel voor de wolf. Weet de heer Van Dieren hoeveel reeën er in onze provincie zijn en hoeveel we er afschieten per jaar? En de tweede vraag, weet u hoeveel schapen er achter rasters stonden die zijn aangevallen in de afgelopen vier jaar?

De voorzitter: De heer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Ik kan u geen exacte aantallen noemen, maar ik weet wel dat een wolf zo'n drie tot vier kilo vlees eet per dag aan dat soort dieren. En dan kunnen we misschien wel ophouden met het afschieten van reeën. Zoals ik al zei, het kan eventueel een rol spelen in het in stand houden van een bepaald ecosysteem maar dan zie ik toch echt grotere gebieden voor me. En tijdens Praten met de Staten hebben een aantal insprekers al gezegd dat in Utrecht niet het leefgebied is voor genoeg reeën om inderdaad zo'n set aan roedels in stand te houden. Dus nee, dat lijkt me niet. En als het gaat om de rasters, ja er zijn rasters, ja dat helpt schapen. Maar we hebben ook al meerdere incidenten gehad waar ondanks een raster schapen zijn doodgebeten. En daarnaast moet je je ook afvragen, als je nou de hele provincie inclusief schapen wil gaan inrasteren, even los van alle kosten die dat met zich meebrengt, dat is ook niet goed voor andere natuur. Want heel veel dieren die ook niet door de rasters kunnen, kunnen dan niet meer vrij door de Utrechtse natuur bewegen. En al met al denk ik dat hoe leuk de wolf ook is, je dus zelfs met zo'n hevig ingerasterde provincie je uiteindelijk meer natuurschade krijgt dan natuurwaarde door middel van de wolf.

De voorzitter: Dank u wel. U mag uw betoog vervolgen en graag een kort antwoord op een interruptie de volgende keer.

De heer Van Dieren: Ten tweede zal de wolf uiteindelijk wennen aan de mens. Dat hebben we ook al gezien, met als gevolg onveilige situaties voor mensen en huisdieren. Ten derde zal deze gewenning ervoor zorgen dat

mensen de natuur gaan mijden of zelfs dat natuurgebieden afgesloten worden. En ook dat hebben we gezien en ook dat heeft gevolgen voor agrariërs, bewoners en lokale ondernemers van onze met recreatie doorspekte natuur. Er zullen mensen zijn die zeggen dat het belang van enkele wolven zwaarder weegt dan de belangen van andere natuur, dieren, recreanten, omwonenden en ondernemers tezamen. Wat ons betreft niet. Wat ons betreft is het duidelijk dat de gewenning van de wolf aan de mens onvermijdelijk is in een provincie als de onze en de wolf hier dus gewoon niet past. Wat ons betreft wegen de belangen van de rest van de samenleving zwaarder dan die van de wolf. Helaas is met de huidige regelgeving, die natuurlijk op zich in elkaar gezet is voor heel Europa met mooie oerbossen, de bewegingsruimte van de provincie nou eenmaal vrij gering. Desondanks lijkt het ons goed om een proactieve houding ten opzichte van wolvenbeheer en een gewenste koers te gaan bepalen hier in de provincie. Ook als de provincie misschien niks kan is het goed voor inwoners om te weten dat de provincie doet wat nodig is en waar de echte bottleneck zit, in dit geval de EU. Voor elk voorstel over hoe er binnen bestaande regels er toch richting kan worden gegeven aan deze koers staan wij open. Daarnaast vergadert eind dit jaar het IPO over een nieuw wolvenplan, daar is misschien nog wel winst te behalen, en vergaderen aan het eind van het jaar ook de Europese ministers binnen de Raad van de Europese Unie over het eventueel verlagen van de beschermingsstatus van de wolf. Wij vinden het van belang dat de provincie Utrecht een duidelijke koers en een duidelijke inzet heeft richting deze twee overleggen. Het IPO zijn we natuurlijk zelf aanwezig en de minister is natuurlijk aanwezig bij het overleg in de Europese Unie. En daarom overwegen wij twee moties te schrijven die richting geven aan de provincie ten eerste voor wat wij inbrengen bij het IPO en ten tweede wat wij willen dat de gedeputeerde overbrengt aan de minister, die dat dan weer over kan brengen binnen de Raad van de Europese Unie. Verder staan we open over allerlei constructieve ideeën van partijen die onze inzichten over de nodige koers delen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Dieren. Dan ga ik naar de SGP, want die heb ik net niet genoemd maar dat is ook een van de agenderende partijen. Maar ik zie ook volgens mij nog een interruptie van de heer De Jong, Volt. En nog een interruptie van de heer Breur. Twee interrupties op UtrechtNu!. Dan eerst de heer Breur en dan de heer De Jong, Volt. De heer Breur, SP.

De heer Breur: Dank u wel. Het is voor mij ook nog even wennen in deze vorm, dus misschien is deze interruptie meer een inbreng voor de tweede termijn. Maar de heer Van Dieren zegt een motie te willen indienen met een bepaalde oproep voor de gedeputeerde die de minister iets mag oproepen en die mag iets oproepen in Europees verband. Maar wat mag er dan opgeroepen worden wat UtrechtNu! betreft?

De heer Van Dieren: Ik heb de structuur van de van de Unie ook niet bedacht Wat ons betreft moet die beschermingsstatus op Europees niveau gewoon omlaag. En dat is dus ook wat ik wil dat onze Nederlandse minister inbrengt en het is van belang denk ik dat de Nederlandse minister weet dat wij dat in de provincie Utrecht dus willen. Die regels zijn ooit bedacht voor een mooi groot Europees continent met oerbossen en dat past niet met wat we hier in Nederland zien.

De voorzitter: Dank u wel. Volgens mij heeft u de vraag beantwoord. De heer De Jong, Volt.

De heer De Jong: Dank u wel, ook een interruptie op UtrechtNu! inderdaad. De oproepen richting IPO en richting Europa, u heeft de structuur niet bedacht, we hebben ook nog een comité van regio's, kunt u ook aan denken. Maar wat nou als het effect van die oproepen gaat leiden dat over tien, twintig jaar er geen wolf meer bestaat in Europa. Heeft u dan spijt van deze oproep?

De voorzitter: De heer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Ja, ik denk dat ik dan wel spijt zal hebben, maar niet als het leidt tot geen wolf meer in Nederland. Ik kan niet zo spreken over het oosten van het land, daar ben ik minder mee bekend mee, maar in Utrecht pas hij in ieder geval niet. Maar om even tot slot uw vraag te beantwoorden over Europa, ik denk dat er best regels gemaakt kunnen worden over wanneer je de wolf beschermt en dat die voor andere landen dan misschien wel in het juiste leefgebied wel van bescherming geniet. En we moeten denk ik in Europa naar regels die wat minder one size fits none zijn en wat meer toegespitst zijn op onze hele diverse lidstaten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heer Van Breukelen, Forum voor Democratie.

De heer Van Breukelen: Voorzitter, Forum voor Democratie is natuurlijk niet een van de agenderende fracties op dit onderwerp maar ik zou nog graag een korte vraag willen stellen.

De voorzitter: Dan komt u zo aan de beurt. Ja. Ik ga eerst de agenderende fracties af en dan doe ik nog een kort rondje van niet-agenderende fracties. Ik geef het woord aan de heer Van den Dikkenberg, SGP.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dank wel. De SGP kijkt gereserveerd naar de wolf en de gebeurtenissen rondom de wolf deze zomer. Zoals u weet laten wij ons door de Bijbel inspireren en leiden. En de wolf komt hier in deze millennia-oude teksten een aantal keer voor en wordt getekend in beeldspraken zoals we in deze zomer en al langer ook in Nederland zien. Een valse herder ziet een wolf komen, verlaat de schapen en vlucht, de wolf grijpt ze en verstrooit de schapen, Johannes 10. Of ook, zware wolven zullen komen en de kudde niet sparen, Handelingen 20. En die beeldspraak was in de tijd waarin er veel wild was, waarin er weinig menselijke interactie was en de wolf heeft dus toch al toen de eigenschap gehad om ook landbouwhuisdieren uit die periode te pakken. Hoezeer ook gepoogd wordt de wolf te omhullen met schaapskleren, het is een roofdier en het blijft een predator. Het is onmogelijk om met een predator samen te leven zoals een aantal keer genoemd is in de beantwoording en vragen. Feit is dat de roof- en moordzucht in het dier aanwezig is en daarom een aantal praktische vragen naar aanleiding van het gebeurde en met oog op de toekomst. Als ik het goed heb richt de Habitatrichtlijn zich met name op het beschermen van dieren in hun natuurlijk habitat.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

Mevrouw Batteau: Ik wil toch echt reageren op het beeld dat de collega van SGP schetst van de wolf was een roofzuchtig dier die in de tijd van de Bijbel al bepaalde eigenschappen had. Ik denk dat precies is waar we mee te maken hebben nu in ons publiek debat, dat we ons baseren op bepaalde overleveringen, bepaalde angsten die diep gegrond zijn, die komen ook terug in sprookjes, komen ook terug in sagen, komen ook terug in religieuze teksten. Maar we moeten ons laten leiden door wetenschap en rationaliteit en niet op basis van bepaalde diepgewortelde angsten die met heel veel andere dingen ook te maken hebben en niet uitsluitend met de realiteit waar we nu mee te maken hebben.

De voorzitter: Dank u wel. Ik verzoek u echt interrupties kort te houden. Het is een vraag of een hele korte vraag of een korte opmerking zonder inleiding. Dank u. De heer Van den Dikkenberg, SGP, ook graag een kort antwoord.

De heer Van den Dikkenberg: Ja voorzitter, een wolf eet geen Brinta. En dat is gewoon een feit wat we ook onder ogen moeten zien en wat ook het eerlijke beeld is dat het een roofdier is, een predator die rooft en dat is soms op wild, dat is soms op schapen en dat kan door de aanpassing aan menselijke contacten misschien ook wel overslaan op mensen. Dat is wat een Duitse wetenschapper aangeeft, dat hebben we in de brieven

van Wij(s) met Wolven ook duidelijk gezien, dat daar ook een bepaalde opmaat in zit. En dat is volgens mij ook het feit dat we onder ogen hebben te zien en waar we mee om hebben te gaan en de belangen die we te wegen hebben, ook richting de toekomst.

De voorzitter: Dank u wel. U kunt uw betoog vervolgen.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, ook in bewoonde gebieden zijn de dieren beschermd tegen verjaging en bejaging van inwoners door de Europese regelgeving. Echter bevoegde gezagen kunnen op grond van onder meer de openbare orde en veiligheid besluiten nemen hiervan af te wijken als je artikel 16 interpreteert en die kunnen maatregelen treffen tegen dieren die overlast geven. Het is daarom ook dat wij in vragen aandringen op het aanwijzen van gebieden in Nederland waar wolven kunnen leven in een aaneengesloten onbewoond gebied van 200 vierkante kilometer, want dat is wat een roedel ongeveer nodig heeft. Kan de gedeputeerde toezeggen hierop aan te dringen bij de staatssecretaris zodat we niet heel Nederland als wolvenhabitat aanwijzen en hem ook zo behandelen en voortdurend onze rol verkleinen die we toch wel kunnen nemen als overheid. Ook in landen als Roemenië bijvoorbeeld waar ze veelvuldig voorkomen is het aanwijzen op grond van de Habitatrichtlijn van leefgebieden voor wolven gebruikelijk. En een roedel heeft ongeveer 200 vierkante kilometer nodig om te leven. Dat hebben wij niet in de provincie zonder veel mens-dier-interacties. En voor uw beeldvorming, het gebied tussen de A12 en Rheden op de Heuvelrug, dat is een van de minst doorkruiste gebieden en actieve gebieden, dat is slechts 70 vierkante kilometer. Dat geeft een bepaalde omvang, dat is nog niet eens de helft van wat een roedel nodig heeft om te leven. Willen we dan dat soort gebieden helemaal gaan afsluiten? Er is dus veel blijvend contact tussen de mens en de wolf op de kleine gebieden die we hebben met veel menselijke activiteit. Hetgeen de aanname logisch maakt dat bij gebrek aan grote hoefdieren de wolf de mens ook als prooi kan gaan zien, zoals de Duitse wetenschapper aangeeft in de analyse.

De voorzitter: Een interruptie van Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau.

Mevrouw Batteau: Ik wil toch echt dat we de feiten goed hebben hier. Alle wetenschappers geven aan dat de wolf niet de mens ziet als prooi. Als er een gevaarlijke situatie ontstaat, dan komt dat door het handelen van de mens. En dan kan ik een hele lange opsomming van geven van verkeerd handelen, maar de wolf ziet mens niet als prooi. En ik verbaas me trouwens nog, om terug te komen dat dat de heer Van Dieren niet nieuwsgierig was naar het aantal reeën die wij hebben in deze provincie en hoeveel wij er afschieten en ook niet nieuwsgierig was naar hoeveel dieren wel of niet beschermd staan achter rasters. Ik was benieuwd, weet de heer Van den Dikkenberg daar de cijfers van?

De voorzitter: De heer Van den Dikkenberg. En daarna mijnheer Van Dieren met een interruptie ook? Eerst de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, dan moet ik me baseren op de laatste tellingen en ik meen dat het er iets van drieduizend waren die in de provincie Utrecht geteld zijn aan reeën wat er is. Het exacte afschot wat er in dit jaar is afgeschoten, weet ik niet precies. Ik heb geen inzage in de RVS-gegevens maar in ieder geval de tellingen heb ik wel gezien en dat was volgens mij iets van drieduizend reeën.

De voorzitter: Dank u wel. Ik stel voor dat u uw betoog vervolgt.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, het sluiten van gebieden, dat is een eenmalige actie voor veiligheid. Hoe borgen we dat we in de toekomst het sluiten van recreatiegebieden voorkomen? Ook gezien de

benodigde grootte van een dergelijk leefgebied voor roedels is het sluiten slechts een lapmiddel met grote gevolgen voor de dragers van natuur op de Heuvelrug, namelijk de landgoederen. Het aanpassen van mensen aan het gedrag van wolven vinden wij de omgekeerde wereld. Je kunt een predator naar de mond praten, maar blijft en is een wild dier. Handelen we dan nog uit het voorzorgsbeginsel richting onze inwoners? En hoe beoordeelt de gedeputeerde de brief van Wij(s) met Wolven en de aanbevelingen daarin? Het lijkt nu dat veel ook onderbouwde aanbevelingen in de wind worden geslagen na het advies van de experts die contrair staan op de door de stichting aangehaalde experts. Hoe voorkomen we eenkleurigheid in de advisering, ook aan ons als PS en aan u als GS, aangezien de Zoogdiervereniging niet alleen een verzameling experts is, maar ook een belangenverenigingstak heeft. De rasters van BIJ12 dan, er wordt nu gezegd laten we dan kijken naar wolfwerendheid. Er staat op de website nog steeds rasters van 1,20 en hekjes van 1,20 houden geen wolf tegen, dat hebben we ook gezien de video's van de Veluwe. Hoe gaat de gedeputeerde hiermee om en wat betekent dat met het mogelijke voorschrift van beschermende maatregelen als we alle percelen in hekken van twee meter moeten gaan zetten? Voorzitter, hoe zorgelijk is het dat vele schapenhouders stoppen met hun beroep of hobby omdat de schade te groot is en er niet geluisterd wordt door de overheid en zich verschuilen achter wettelijke belangen en mogelijkheden? We hebben het verhaal van schaapskudde allen gehoord, hoe borgen we dat belangrijke natuurbeheerders een veilige omgeving houden? Concluderend moeten we dus horende en lezende alles wat we onder ogen hebben gezien dat binnen de drukbevolkte en door recreanten bezochte gebieden in onze provincie geen ruimte is voor wolven en laat staan ook al helemaal de inwoners van deze gebieden. De aanpassingen van de wolf door mens-dier-contacten zal de opmaat naar meerder aanvallen op mensen aannemelijk maken, wolven in Nederland laten nu al een circa zevenmaal hogere aanvalsdrang op landbouwhuisdieren zien dan Duitse wolven. Die hebben grotere leefgebieden en laten dus zien dat het wel degelijk uitmaakt in welke context een roedel leeft. SGP juicht het nemen van maatregelen tegen wolven toe maar het aibaar maken van de wolf door namen te geven, incidenten te verzachten en late actie op meldingen van onnatuurlijk gedrag, dat vinden wij wel laakbaar. Dat beheerders zo slecht in contact kunnen komen met onze bestuurders in dergelijke gevallen baart mij wel zorgen. Dit college had als intentie om een verbindend college te zijn met een oog voor de menselijke maat dat alle belangen wegende knopen durft door te hakken, staat er in het coalitieakkoord. We zien nu de eerste stappen, die juichen we ook toe, maar velen hadden het oog voor de menselijke maat voor de inwoners in ieder geval van de gebieden liever eerder gezien. En dat is iets anders dan het groen-krimpt-mee-principe waarmee de wolf ruim baan gegeven wordt en mensen weer opgehokt worden in woonwijken. Een predator, voorzitter, daar kun je niet meer samenleven. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de volgende partij die heeft geagendeerd, dat is de PVV, de heer Daniëls

De heer Daniëls: Dank u wel, voorzitter. Het leefgebied van de wolf strekt hier van Hilversum tot Amerongen. Het is niet praktisch mogelijk om de wolven af te schermen of om vee, huisdieren en kinderen permanent te beschermen. Steeds meer deskundigen zeggen dat de situatie nu ingrijpen noodzakelijk maakt. Het huidige beleid voldoet overduidelijk niet gezien de waslijsten van incidenten die er intussen zijn. Ik wil ook even wijzen op de absurditeit van het bouwen van peperdure ecodeucten terwijl we intussen de halve provincie inrasteren. Dit kan toch niet de bedoeling zijn. We moeten de escalatieladder inkorten en overgaan tot maatregelen die probleemwolven, en in recreatiegebieden zoals de Utrechtse Heuvelrug is in principe elke wolf een probleemwolf, uit het gebied verwijderen en op wat voor manier dan ook, aangezien landelijk beleid nog te lang op zich laat wachten. Ingrijpen is nu nodig omdat de populatie anders exponentieel groeit en dus ook de problemen. Dit zo door laten gaan is onverantwoord. Kunnen GS gebieden aanwijzen waar er sowieso geen ruimte is voor een populatie wolven en hierop beleid gaan volgen? De heide verliest haar kuddes, zo hebben

we al eerder gehoord, en dreigt daardoor langzaam dicht te groeien. Dit is in strijd met het natuurbeleid dat stelt dat wij de heidegebieden in stand moeten houden en dus zou je zeggen dat we dan verplicht zijn om de wolf ook in te dammen. Stellen GS dat we een verplichting hebben om de Utrechtse heidegebieden te beschermen door de wolf acuut uit deze gebieden te verwijderen? Ik had ook een vraag of er mogelijkheden zijn van de suggestie van Geen Wolf die het heeft over derogatie op de beschermingsstatus van de wolf zoals we zien in het interprovinciaal wolvenplan 2019. Ik weet niet of dat een technische vraag is, maar graag een antwoord daarop dan eventueel. En als alternatief daarvoor, wat voor een toekomstperspectief zien GS als we dus niet de wetgeving snel kunnen veranderen of het beleid snel kunnen aanpassen? Wat zien zij dan als de populaties dus exponentieel groeien? En Nederland, een land met steeds meer recreatiedruk op de natuur en een land met een groeiende bevolking, hoe kun je dit op de lange termijn managen en in stand houden? Het vertrouwen in de overheid betreffende het adequaat kunnen afhandelen van het beschermen van mens en dier tegen de wolf is behoorlijk gedaald. Wat denken GS te kunnen gaan doen om dit vertrouwen te herstellen? Dank u wel.

De voorzitter: En dank u wel. Dan ga ik naar de volgende fractie die dit heeft geagendeerd, dat is BBB, de heer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Dank u wel, voorzitter. Ja veel al gezegd, maar wat nog niet gezegd is dat ik eigenlijk aan het begin van mijn betoog ook even met positieve noot zou willen beginnen en de gedeputeerde en de commissaris en iedereen achter de schermen wil bedanken voor het harde werk van afgelopen zomer rondom de problematiek van de wolf. Want in een dichtbevolkte provincie als de onze was het natuurlijk wachten tot een van onze wolven tot problemen zou leiden. En de afgelopen week heeft het college gezocht naar de ruimte die ze juridisch heeft om verdere problemen te voorkomen, maar stuitte daarbij ook op onontgonnen terrein en daarom is echt handelen tot op heden dan ook nog uitgebleven. En dat is behoorlijk onbevredigend. Want sinds het eerste incident begin juli zijn we twee maanden verder en is er los van het afsluiten van het gebied nog niks gebeurd. Bovendien heeft de beheerder van Den Treek al veel eerder bij het college aan de bel getrokken dat er een wolf probleemgedrag vertoonde. Echt handelen van de provincie blijft uit en het is eigenlijk wachten tot het volgende incident. En de inwoners van Den Treek en omgeving en schapenhouders blijven zich grote zorgen maken over de veiligheid van mens en dier, zoals ook bleek tijdens de inspraakavond van vorige week. Voorzitter, BBB is van mening dat als een wolf gevaarlijk gedrag vertoont er snel ingegrepen moet kunnen worden. Op dit moment is het niet mogelijk om snel in te grijpen maar moeten er lange procedures worden doorlopen. Deelt het college de mening van BBB dat er alles aan gedaan moet worden om zo snel mogelijk te komen tot beleid zodat direct ingrijpen bij gevaarlijk gedrag wel mogelijk wordt? En op welke termijn verwachten ze dat dit beleid er kan zijn? BBB wil dat de interventierichtlijnen voor probleemsituaties en probleemwolven worden verbeterd en aangescherpt en dat negatieve conditionering, ofwel het afschrikken van de wolf met als doel hem weer bang te maken voor mensen, eerder en sneller toegepast kan worden. Zeker in een dichtbevolkte provincie als Utrecht is dit een belangrijke maatregel die toegepast moet worden. Als de negatieve conditionering niet werkt moet het mogelijk worden om de wolf snel uit de populatie weg te nemen. En voorzitter, BBB wil het college ook vragen om op korte termijn met een voorstel te komen met daarin een uitwerking van beleid hoe we binnen de provincie omgaan met de wolf. Want is er binnen onze provincie eigenlijk wel ruimte voor de wolf? En zo ja, waar dan en onder welke condities en voor hoeveel wolven is er dan ruimte, kijkend naar leefgebied en beschikbaarheid van voedsel? En zo nee, hoe zorgen wij er dan voor dat onze provincie een wolfvrije zone wordt? Dan voorzitter als laatste, hoe kijkt het college terug op de communicatie rondom de aanwezigheid van wolven en de incidenten? Met welk doel heeft de provincie geprobeerd om bepaalde informatie uit de media te houden? Zou ze dat in het vervolg weer zou doen of wordt er vanaf nu wel volledige openheid van zaken gegeven? En als laatste nog een

oproep, laten we alsjeblieft stoppen met het geven van namen aan de wolven want dat slaat natuurlijk helemaal nergens op. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. En dan is 50PLUS ook een agenderende fractie. Mevrouw Hoek, ik geef u het woord.

Mevrouw Hoek: Dank u wel, voorzitter. Het is net ook al gezegd, er is veel gezegd, 50PLUS sluit zich volledig aan bij de tekst van UtrechtNu! van Gijs van Dieren, van de heer Van den Dikkenberg van de SGP, de heer Daniëls van de PVV en natuurlijk ook van mijnheer Van Vuuren van de BBB. Alles samengevat ben ik het er gewoon mee eens. Ik ga even terug in de tijd, vierhonderd jaar geleden hadden we ook last van wolven. Ja sorry dat ik het moet zeggen, maar vanuit Vreeland vierhonderd jaar geleden heeft me toen een actieplan genomen, alle wolven, iedereen was erbij betrokken via het water allemaal, de Vechten, noem maar op, allemaal bij elkaar gedreven en afgeschoten. Toen hadden we vierhonderd jaar eigenlijk niet echt last meer van wolven. Maar sinds 2015 zijn de eerste wolven alweer gesignaleerd en nu zitten we in 2024 en inmiddels zitten we op 3.200 wolven. Ja, factor drie, dus mannetje-vrouwje, ik weet niet hoe lang de draagtijd is maar dat weet mevrouw Batteau vast wel helemaal van een wolf, negen maanden, negen weken, ik weet het niet, maar goed we gaan we van negen weken uit, dus kat, hond en zo. Dus wordt het verdrievoudigd, dus in een mum van tijd zitten we dan op honderdduizenden wolven.

De voorzitter: Mevrouw Hoek, ik denk dat mevrouw Batteau een antwoord wil geven op uw vraag over de draagtijd.

Mevrouw Batteau: Het is toch even goed om te zeggen ...

Mevrouw Hoek: Geen commentaar, maar wat is de draagtijd, dat zou mijn vraag zijn.

Mevrouw Batteau: Het is geen commentaar, maar even een feitelijke correctie. We hebben te maken met tien wolvenroedels maximaal en ongeveer vijftig wolven die door de Zoogdierverseniging nu geteld zijn. Dus even ter relativering dat we niet met 3.200 wolven ...

De voorzitter: Mevrouw Hoek, gaat uw gang verder met uw betoog.

Mevrouw Hoek: In Europa volgens de gegevens zijn er al 20.000 wolven. Maar 50PLUS vindt gewoon dat Nederland, kijk over vierhonderd jaar geleden, ik weet niet hoeveel miljoen mensen we toen hadden, maar misschien drie, vier of vijf miljoen. Inmiddels zitten we dus op ongeveer negentien, twintig miljoen inwoners. Dus wat dat betreft is het leefgebied voor een wolf wat zich nu versneld gaat verdubbelen gewoon veel te klein. En wat ik net vertelde over vierhonderd jaar geleden, van mij hoeft de wolf niet afgeschoten te worden. Maar wij vinden wel dat het niet meer past in het gebied wat zo dichtbevolkt is als Nederland. Dus 50PLUS zou ervoor willen pleiten om verplaatsen, vangen, verdoven en dan verplaatsen richting Siberië desnoods. We kennen ook allemaal het liedje van Drs. P, die haalde Moskou ook niet, maar goed. Dus wij vinden het heel zorgelijk dat op dit moment men vooral uit de kant van de Partij voor de Dieren en andere van dezelfde richting die bepleiten wij moeten de wolf koesteren, wij moeten wijken als een soort, gaat het de kant tijdens de corona, mochten wij bijna niet meer het huis uit vanwege het virus. Moet het zover komen dat wij eigenlijk niet meer de mensen in ons land, want dat gaat natuurlijk steeds verder, ik las net dat inmiddels is hij ook in Noord-Holland gesignaleerd, nauwelijks meer dat huis uit kunnen, niet met de fietspaden kunnen gebruiken, niet meer de wandelgebieden, niet meer de kinderen op de fietsen naar school, noem maar op. Zover moet het gewoon niet komen. Dus we moeten gewoon in overleg, niet alleen de provincie Utrecht maar landelijk moet er vanuit de regering gewoon een beleid komen hoe wij hiermee omgaan. En richtlijnen moeten er

komen dat niet de wolf hier de baas wordt, maar dat in balans een wolf hier kan zijn, maar dat de mens beschermd moet worden. Een wolf is inderdaad een roofdier. Ja, soms denk ik dat ook weleens bij de mens, maar goed. Ik wil nog even zeggen van de week hebben wij gehoord met de insprekavond van alle sprekers over de reeënstand. De reeënstand is teruggelopen al, de Bambi's groeien al helemaal niet meer op want die worden sowieso al verorberd door de wolf. Dus het gaat helemaal niet goed met de reeënstand. Dan kan je wel zeggen, er worden er afgeschoten maar dat is al bijna niet meer aan de orde omdat de reeënstand enorm teruggelopen is. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Hoek. Dit waren de agenderende fracties. Ik inventariseer of er niet-agenderende fracties zijn die nog heel kort een vraag of een opmerking willen maken. Want we hebben de commissaris nog een half uur in ons midden en het zou fijn zijn als die ook aan de beantwoording toekomt. Ik zie de heer Overkleeft heeft een korte en mevrouw Van Elteren, GroenLinks, en de heer Westerlaken. En mijnheer, ja ik had u al opgeschreven, ja. En de heer De Jong, maar allemaal kort en bondig alsjeblieft. De heer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Dank voorzitter, ik hou het zo kort mogelijk. Voorzitter. Het zou mooi zijn als de wolf en de mens in Nederland naast elkaar kunnen bestaan. Dat past bij het Europese, Nederlands en Utrechtse voornemen om de natuur meer ruimte te geven en nu eens echt werk te maken van natuurbescherming en versterking. Maar leven met de wolf gaat niet vanzelf, dat is de afgelopen zomer wel gebleken. En dat is ook niet zo vreemd, de wolf is een dier waarmee we nog weinig ervaring hebben. Naarmate de wolf er langer is, weten we ook steeds meer en zijn we steeds beter in staat om het juist te doen. Voorzitter, de incidenten van afgelopen zomer waren gelukkig niet ernstig en we moeten ervoor zorgen dat er ook de komende tijd geen ernstige incidenten optreden. Die noodzaak is acuut, voorzitter, want we hebben nu te maken met de wolf die niet bang lijkt te zijn voor mensen. Dat is, zo begrijpen wij, geen natuurlijk gedrag en dat kan onveilige situaties opleveren. Wij steunen daarom het voornemen van de provincie om de wolf dus te vangen en te zenderen. Het is ons wat ons betreft een voorbeeld van de weloverwogen manier waarop het college en de medewerkers in dit huis te werk gaan en wij zien dan ook op dit moment geen enkele reden om het beleid rond de wolf te willen bijsturen.

De voorzitter: Mijnheer Overkleeft, een interruptie van mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Batteau: Dank, voorzitter. Ik haak even aan op uw opmerking dat het geen natuurlijk gedrag is van de wolf waar we mee te maken hebben. We weten allemaal om wie het gaat, we mogen zijn voornam niet meer noemen. Maar het punt is dat dat bestreden wordt. Als het erom gaat dat een wolf afkomt op loslopende honden, dan is dat wel degelijk natuurlijk gedrag, want dat is een wolf die zijn partner is kwijtgeraakt en op zoek is naar een nieuw partner. Dus dat wordt door veel wolvendeskundigen gezien als wel natuurlijk gedrag. Dus op het moment dat je de prikkel wegneemt, namelijk loslopende honden, kan dat al helpen. Dat is ook al uitgeprobeerd in Duitsland. Dus is D66 het met ons eens dat je eigenlijk eerst moet kijken naar alle andere mogelijke alternatieven die ook bewezen werken voordat je overgaat tot invasieve ingrepen?

De voorzitter: Dank u wel. Ik verzoek u toch andermaal om het kort te houden. De heer Overkleeft.

De heer Overkleeft: Dank voorzitter en in antwoord op de vraag van mevrouw Batteau, wij vinden de argumentering om dit juist op dit moment wel te doen overtuigend genoeg. Want we willen voorkomen dat een wolf die inderdaad niet bang is voor mensen en die om die reden dingen doet die we echt niet willen. Dus ik ben het in dit geval niet met mevrouw Batteau eens.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

De heer Overkleeft: Voorzitter, we zijn benieuwd naar het vervolg, ook in juridische zin overigens. En we hopen dat als het stof is gedaald we de wolf weer kunnen gaan beschouwen als een verrijking van onze natuur en voor onze provincie en niet alleen maar als een probleem dat moet worden opgelost. Want het laatste is wel een beetje tekenend voor hoe we in ons land omgaan met de natuur. De belangen van de natuur worden te vaak gezien als een last en ze worden daardoor te vaak terzijde geschoven, genegeerd of ondergeschikt gemaakt aan alle andere belangen. Wij hopen dat we hier in Utrecht met de wolf kunnen laten zien dat het ook anders kan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Van Breukelen, Forum voor Democratie.

De heer Van Breukelen: Dank u wel voorzitter, ik zal het ook kort proberen te houden. Het grootste probleem dat Forum voor Democratie constateert bij de mogelijkheid tot handelen van de provincie is het gebrek aan handelingsbevoegdheid. Tijdens de informatiebijeenkomst over de wolf op 5 augustus gaf de gedeputeerde aan dat ze met de staatssecretaris in gesprek was over een oplossing in het geval van deze handelingsbevoegdheid bij niet-acute situaties omtrent de wolf. De burgemeester kan alleen optreden bij een bedreiging van de openbare orde, de provincie moet haar handelingen behoorlijk lang voorbereiden door middel van vergunningen. Er is dus geen tussenoplossing bij dreigende maar niet-acute situaties. Hebben die gesprekken met de staatssecretaris eigenlijk al iets opgeleverd? En zo ja, wat?

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar het CDA, de heer Westerlaken.

De heer Westerlaken: Dank u, voorzitter. In de eerste instantie wil ik graag mijn complimenten van de fractie overbrengen aan het college en de medewerkers in dit huis. Het is erg druk geweest denk ik in de zomerperiode en dat zal ook nog best wel veel werk gekost hebben, juist omdat er een heleboel mensen niet waren. Dus bij deze complimenten. Wij steunen volledig de lijn die is ingezet door het college. Probeer een zo breed mogelijk spectrum van maatregelen te nemen, zodat je op het moment dat het nodig is en het kan die je ook kunt gebruiken. Maar wat wij hier nu doen is eigenlijk een discussie die gaat over dingen die we misschien helemaal niet hadden hoeven doen als we bij het vaststellen van de bepalingen dat een wolf terug moet kunnen keren en dat de staat van instandhouding van die wolf ongunstig was en daardoor die beschermde status heeft gekregen, zou eigenlijk ertoe moeten leiden dat we nu een discussie voeren over wat is dan een gunstige staat van instandhouding in de provincie Utrecht, in Nederland. Want ik sluit me aan bij de SGP in die zin dat wij hier slechts beperkte mogelijkheden hebben om wolven hun natuurlijke gedrag te kunnen laten vertonen. En ik denk dat, wij kunnen het hier niet vaststellen maar dat de gedeputeerde en de commissaris zo snel mogelijk die druk op moeten voeren dat die discussie gevoerd wordt zodat wij niet in dit type discussies en debatten in de Staten verzeild raken terwijl we er eigenlijk niks aan kunnen doen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. De heer De Jong, Volt.

De heer De Jong: Dank u, voorzitter. De wolf is grensoverstijgend en dus is een Europese aanpak vereist, niet om de beschermde status aan te passen omdat het ons niet uitkomt, maar juist om samen de wolf te kunnen beschermen en de balans met ons mensen te bewaken. Het antwoord van Volt op de uitdaging, Europees denken lokaal doen. Volt vindt dat we ons moeten inzetten om samen met andere Europese regio's te stellen waar kan het wel. Het leefgebied kunnen we op Europees niveau tekenen. Binnen de EU moeten we niet enkel praten over het verruimen van maatregelen tegen beschermde diersoorten die mogelijk overlast plegen binnen onze nationale grenzen. Zo maken we de puzzelstukjes van leefgebieden te klein en zullen beschermde

dieren niet overleven. We verliezen dan ook oog voor de vereiste balans tussen leefgebieden voor mens en dier over grenzen heen. Nee, we moeten gezamenlijk de lijnen voor de natuurlijke leefomgeving voor de wolf tekenen, afgezet tegen de ruimte die nodig is voor het voortbestaan. Die ruimte onderhouden en beschermen we dan samen, een gezamenlijke verantwoordelijkheid dus ook voor Utrecht. En zo kunnen we gericht het voortbestaan van de wolf beschermen en kan er Europees geld worden vrijgemaakt om natuur te onderhouden en lokale bewoners en ondernemers te helpen daar waar nodig. En daarom hadden wij twee vragen aan de gedeputeerde. Eén, wat is de specifieke inzet en inbreng geweest op Europees niveau? En twee, hoe zet Utrecht zich in om deze grensoverstijgende uitdaging via internationale, dus ook interregionale samenwerking het hoofd te bieden? Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u. En dan laatste fractie die het woord vroeg, een-na-laatste fractie, ik zie PvdA ook nog met een vinger. Mevrouw Van Elteren, GroenLinks, en daarna dan PvdA en dan gaan we naar gedeputeerde.

Mevrouw Van Elteren: Dank u wel, voorzitter. De fractie van Partij voor de Dieren gaf aan met GS en PS in gesprek te willen gaan over hoe we tijdig, effectief en proactief invulling kunnen geven aan onze wettelijke taken als het gaat om bescherming van de wolf. En langs die lijnen willen we als GroenLinks dan graag ook reageren. We zijn het eens met de fractie van Partij voor de Dieren dat we naar een manier van omgaan met de wolf moeten die structureel en op de lange termijn houdbaar is, waarbij we ook volop moeten inzetten op voorlichting en preventie en het beschermen van de wolf, onder andere door te kijken naar het creëren van wolvenrustgebieden. En met dat laatste begin ik dan maar even. Het is misschien ook mooi om ze nog eens goed te kijken naar een aangenomen motie over wild bos in de provincie Utrecht waarin gevraagd wordt om binnen de uitvoeringsfase van het strategisch bosbeleid ruimte te maken voor plekken waar planten en dieren met rust worden gelaten, onder andere maar niet uitsluitend op de Utrechtse Heuvelrug. Wat GroenLinks betreft is het misschien goed om te kijken naar deze vraag voor wild bos de uitvoering van de motie en de wens voor zonerings op de Heuvelrug en de roep om wolvenrustgebieden. Als het gaat om tijdig en productief invulling geven aan onze wettelijke taken, dan is GroenLinks van mening dat daar nog veel te behalen valt. En alhoewel we echt onze waardering willen uitspreken voor de manier waarop de organisatie de afgelopen zomer gehandeld en gecommuniceerd heeft en hoe het college de samenwerking is aangegaan met verschillende overheden om gezamenlijk een plan te trekken hoe om te gaan met de ontstane situatie, hebben we wel het idee dat er winst behaald had kunnen worden met tijdige en goede publieke voorlichting over hoe samen te leven met de wolf. We wisten immers al even dat de wolf gevestigd was in de provincie, maar het is maar de vraag wat voor de afgelopen zomer gecommuniceerd werd wat ook daadwerkelijk onze inwoners bereikt heeft. Gelukkig lezen we dat de leerpunten van deze zomer meegenomen worden in de op te pakken activiteiten en hopen dan ook dat volgend jaar zomer de voorlichting in ieder geval goed op orde is, zodat de kans op herhaling wordt voorkomen. Het is voor GroenLinks ook belangrijk om in de communicatie en educatie naar buiten eerlijk en eenduidig te zijn over wat wel en niet kan, wie welke verantwoordelijkheid heeft en dat we ons als provincie richten op conflictloos samenleven met de wolf en dat de terugkeer van de wolf in Nederland niet afhangt van de maatschappelijke consensus van het moment, en ook niet in handen ligt van provinciale of nationale volksvertegenwoordigers. Want of de wolf welkom is op Europees niveau, dat is al lang in de wetten vastgelegd. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw De Boer, Partij van de Arbeid.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Dank u wel. Net als alle andere fracties is de Partij van de Arbeid bezorgd. De wolf is een prachtig dier en hoort van oorsprong thuis in Nederland. Hij is geen invasieve exoot. De essentie is eigenlijk, blijven we de natuur steeds aanpassen aan de mens, of zijn we bereid een deel van de natuur echt

aan de natuur te laten? We zijn duidelijk niet meer gewend aan samenleven met de wolven, dat moeten we opnieuw uitvinden. Onderweg daarnaartoe willen we geen brokken. Het is aangrijpend om schapenhouders te horen vertellen hoe zij hun kudde na een aanval aantreffen en bij incidenten in een recreatiegebied hou je ook je hart vast. Volgens deskundigen kan het alleen goed gaan met de wolf als deze schuw blijft voor de mens en voldoende rustgebied heeft. Een wolvenfamilie in een recreatiegebied is wat ons betreft niet de bedoeling. Het zal nog een hele toer zijn hier een goede oplossing voor te vinden. Wij vragen ons wel af of vangen, zenderen, paintballen of zelfs afschieten naar een langetermijnoplossing leidt. De wolf is in Nederland en zal niet meer verdwijnen. Hij houdt zich simpelweg nu eenmaal niet aan door mensen aangebrachte grenzen. Er moet dus een structurele oplossing voor de lange termijn komen. We zijn benieuwd of GS daar ook al over aan het nadenken zijn, naast het regelen van vergunningen voor eerdergenoemde maatregelen.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft een interruptie, de heer Van Vuuren, BBB.

De heer Van Vuuren: Dank u wel, voorzitter. Want ik ben blij om te horen dat de Partij van de Arbeid uiteindelijk van mening is dat er eigenlijk in de recreatiegebieden geen plek is voor de wolf. Maar tegelijkertijd wordt ook gezegd de maatregelen die we nu gaan treffen zijn eigenlijk ook niet zo passend. Dus wat wil de Partij van de Arbeid dan doen om die wolf uit die gebieden te weren?

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Ik bedoelde daarmee, dit lijken mij de juiste maatregelen om nu te voorkomen dat er nog ernstige ongevallen in dit gebied gebeuren. Maar of het op de langere termijn tot een oplossing leidt, is even de vraag. Dus ik denk dat we daarnaast ook rustgebieden moeten creëren. Dat is het antwoord.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Dieren nog met een interruptie. En de heer Van Dieren is van UtrechtNu!

De heer Van Dieren: Ik ben nog wel even benieuwd of de PvdA denkt hoe zo'n rustgebied ingepast kan worden in de provincie. Zoals eerder genoemd heeft een roedel eigenlijk minstens 200 vierkante kilometer nodig en is bijvoorbeeld zoiets als het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug al de helft, maximaal. Dus wat als nou blijkt dat er gewoon niet groot genoeg rustgebieden ingetekend kunnen worden?

De voorzitter: Mevrouw De Boer.

Mevrouw De Boer-Leijnsma: Dat is precies wat ik vraag om dat de onderzoeken en dat zou misschien ook provincieoverstijgend moeten kunnen gebeuren. Dat we in Nederland kijken waar en hoe we dat we moeten handhaven. Dat is ook nog even spannend.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik nu naar gedeputeerde, commissaris. Wie mag ik als eerste het woord geven? Mevrouw Sterk, gaat uw gang.

Gedeputeerde Sterk: Dank u wel, voorzitter. Het is een onderwerp, en dat hebben we denk ik ook de afgelopen weken in de kranten en in de media kunnen vernemen, wat ontzettend veel emoties oproept. Als je agrariër bent en je bent bang voor je vee of je hebt ermee te maken gehad dat je wolf je vee te pakken heeft gehad, of je ondernemer bent die ineens in een gebied woont waar een noodbevel wordt afgekondigd, of je een ouder bent die met een kind door de bossen heen loopt en ineens een confrontatie met een wolf hebt. Maar ook die mensen die het mooi vinden dat ze zo'n beest tegenkomen, omdat ze zien daarmee dat er een

stuk biodiversiteit is hersteld in Nederland. En al die aspecten zitten aan deze kwestie en maken deze kwestie ook zo ingewikkeld. En inderdaad, dat is iets wat al heel lang ook een rol speelt. De SGP verwees al even naar de Bijbel en dan kan ik het toch ook even niet nalaten als gedeputeerde om ook te verwijzen naar Jesaja 11 vers 6, en de wolf zo met het lam verkeren. Dat is natuurlijk uiteindelijk het beeld waar we naartoe zouden willen. Alleen ik denk dat we daar nog een heel eind vandaan zijn, mochten we daar überhaupt ooit komen, voorzitter. Maar het gesprek waar het vandaag over gaat, ik zou daar eigenlijk een splitsing in willen maken want enerzijds kijken we terug en dan met name denk ik naar de reactie ook op de incidenten die er zijn geweest en hadden we daar naar het eerder op moeten reageren en hoe hebben we dat gedaan. En aan de andere kant het vraagstuk van meer de structurele aanpak van goed, die wolf is hier nu en wat betekent dat nu en welke rol speelt de provincie daar dan in. En ik zal proberen straks om die vragen ook op die manier te beantwoorden. Maar bij dit alles is denk ik wel heel erg van belang om duidelijk te markeren waar wij als provincie en specifiek GS nou wel en niet van zijn, zonder daarmee onrecht te willen doen aan alle emoties en zorgen die mensen hebben. Maar ik denk dat het wel goed is om vooraf aan dit gesprek dat even duidelijk te markeren. En wij hebben drie verantwoordelijkheden, zou je kunnen zeggen. Het eerste is dat wij de verantwoordelijkheid hebben voor de bescherming van de wolf en daarom ook maatregelen moeten nemen voor het behoud of het herstel van die staat van instandhouding. Overigens, dat samenleven met die wolf is wat ons betreft wel een conflictloos samenleven en daar hebben we het dan later over en welke maatregelen je daarvoor moet nemen. Het tweede wat wij doen is dat wij omgevingsvergunningen verlenen voor het mogen overtreden van verbodsbepalingen. Dus dat is waar we eigenlijk nu in zitten, dat is de vergunning die we hebben afgegeven voor negatieve conditionering en daar houden we toezicht op en die worden ook gehandhaafd. En het derde waar wij als provincie een rol in hebben is in de vergoeding of de tegemoetkoming van de schade aan vee bij dierhouders. Die drie rollen hebben wij als provincie. Daarnaast hebben we natuurlijk te maken met gemeentes en terreinbeherende organisaties, of de landgoederen in onze provincie. Zij hebben een zorgplicht voor de mensen die in hun gebieden lopen. En als er dus ook wordt gesproken, bijvoorbeeld over een aanlijnplicht, dan is dat niet iets wat wij als provincie zomaar kunnen afkondigen. Dat is iets wat zij moeten doen, dat hoort bij hun verantwoordelijkheid. En ook de handhaving daarvan hoort ook bij hun verantwoordelijkheid. En tenslotte heb je natuurlijk te maken met de eigenaars en de dierhouders en het is hun verantwoordelijkheid om hun vee te beschermen tegen, in dit geval ook de wolf maar ook andere zaken die hun dieren kunnen bereiken. En tenslotte hebben we nog natuurlijk te maken met het rijk. En het rijk is natuurlijk verantwoordelijk met name eigenlijk voor het beleid ook. Dus als het gaat over hoeveel wolven willen we hier nu hebben en kunnen we hier nu hebben op de Utrechtse Heuvelrug om dat conflictloos samenleven mogelijk te maken, dan is het een vraag naar de staat van instandhouding. En die stellen wij als provincie niet vast, dat is iets wat het rijk moet doen en nog niet heeft gedaan op dit moment. En onze inzet daarbij is wel om in dat gesprek rekening te houden met dit drukbevolkte gebied wat wij hier hebben met de vele recreanten en bewoners die daar zijn, de vele mensen die daar dieren hebben en tegelijkertijd ook een heel geschikt gebied is eigenlijk als omgeving voor de wolf om te leven. En wij bepleiten daarom ook daar voor een soort vorm van zonerings. Die zegt bepaalde gebieden mag je beheren en bepaalde gebieden zijn inderdaad aan te wijzen voor de wolf. Maar dat gesprek daarover, dat kunnen wij niet hier voeren, dat beleid wordt niet hier gemaakt dat is echt iets wat door het rijk wordt gemaakt in samenspraak met de provincies. En in de vele gesprekken die ik de afgelopen zomer met de staatssecretaris heb gehad hierover is dit ook onderdeel geweest van dat gesprek en ligt daar ook gewoon een toezegging. Wat wij dus wel hebben gedaan de afgelopen zomer is onze rol rond coördineren, rond faciliteren, adviseren en natuurlijk ook controleren.

De voorzitter: Mevrouw Sterk, de heer Van Dieren steekt zijn hand op, UtrechtNu!. Een korte aanvullende vraag? Verhelderende.

De heer Van Dieren: Heel kort. Ik hoor toezegging, dan vraag ik me even af, toezegging neem ik aan dan van het rijk. Maar in welke richting ongeveer? Alleen om daar meer naar te kijken of ook om een bepaalde koers in te zetten op landelijk niveau?

Gedeputeerde Sterk: De toezegging om samen met de provincies te gaan kijken naar die staat van instandhouding en hoe kunnen we in Nederland dat op een goede manier doen. Dan even terugkijkend naar de incidenten en hebben we daar nou goed op geacteerd. Dan wil ik u toch even mee terugnemen naar het jaar van 2023. Toen hebben we met elkaar vastgesteld dat een wolf zich hier heeft gevestigd en hebben we ook het leefgebied van de wolf bepaald. En dat is belangrijk want op basis daarvan konden dan ook veehouders subsidies aanvragen voor die wolfwerende rasters. We hebben toen een subsidieregeling ontwikkeld, hebben daar ook over gecommuniceerd, ook heel gericht met agrariërs dat daar mogelijkheden voor zijn. We hebben toen al eerder een incident gehad in 2023 met die solitaire wolf van wie ik de naam inderdaad niet meer wil noemen, want het wordt een soort knuffeldier daardoor en het is natuurlijk gewoon een wild dier, dus ik ben het zeer mee eens dat we hem GW3237m gaan noemen, maar ik vind solitaire wolf net iets makkelijker. Wij hebben toen ook op advies van een incident wat had plaatsgevonden in overleg met wolvenexperts besloten om toch een poging te gaan doen om die wolf te zenderen en daarmee negatief te conditioneren. Dat hebben we een aantal maanden geprobeerd, dat is helaas niet gelukt. Dus dat wij pas zijn gaan acteren in dit jaar, dat is niet waar. We hebben toen al geacteerd. We zijn toen ook gaan communiceren via de TBO's over hoe mensen die gebieden zouden betreden en hebben toen ook zaken laten ophangen bij de ingangen van bijvoorbeeld uitlaatplaatsen in de bossen. En daar is onvoldoende misschien aan gehouden, maar het is niet zo dat we daarover niet eerder hebben gecommuniceerd.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Batteau: Dank u wel. Dus dank voor het antwoord. Ik begrijp daaruit dus dat er pas gehandeld wordt op moment dat er officieel is vastgesteld dat de wolf zich heeft gevestigd in de provincie. Maar klopt ook de research die ik heb gedaan, dus dat wolf al in 2018 gesignaleerd is? En moeten we niet op dat moment gaan handelen en niet pas als de wolf zich gevestigd heeft? Want dan ben je eigenlijk al te laat.

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: In 2019 is door het IPO in samenspraak met alle provincies gewoon beleid gemaakt. Dus dat beleid lag er ook al. Alleen als je heel specifiek gaat acteren op voorvallen in je provincie, dan is dat pas op het moment dat je ook daarmee te maken hebt. En dat is als een wolf zich vestigt. En toen zijn we ook gaan acteren aan de hand van wat we hebben afgesproken in het IPO-wolvenplan.

De voorzitter: Dank u wel. U bent helemaal klaar? Nee toch? Ga verder.

Gedeputeerde Sterk: Zeker niet. Dus even terugkijkend, ik denk dat wij echt al vroegtijdig zijn gaan acteren. Alleen ik heb u net aangegeven, de mogelijkheden die we hebben zijn soms ook, en dat is inderdaad enigszins reactief, dat je pas echt kunt acteren als er ook incidenten zich voordoen. Dus we hebben veel communicatie gedaan, we hebben inmiddels een wolvenconsulent aangesteld die juist ook helpt om agrariërs bijvoorbeeld die hekken te laten plaatsen. Daarbij gaat het niet alleen over de hoogte maar ook over de juiste dosis spanning die erop staat. Dus dat zijn best wel ingewikkelde zaken. Dus het is goed dat daar ook ondersteuning bij is. Dus wij zijn echt wel gaan acteren op dat terrein. Dan ga ik toch even nog wat vragen langslopen die zijn gesteld. Want de vraag van de VVD is, hebben we nou echt alle relevante informatie? Ja, ik denk dat u alle relevante informatie heeft die er is. En als er dan wordt gesuggereerd ook door de BBB en vanuit de media

soms dat wij dingen achter hebben gehouden, dat is niet het geval geweest. We hebben soms wel gevraagd, en soms hebben mensen daar inderdaad ook mee ingestemd, om bijvoorbeeld informatie over de welpen niet actief naar buiten te brengen. Wel naar het wolvenmeldpunt zodat we er inderdaad ook op kunnen acteren, maar niet om dat naar buiten te brengen. Juist omdat je niet wil dat mensen die welpen gaan opzoeken omdat het niet goed is voor de welpen, maar ook niet goed is voor de mensen. Dus dan was het advies vanuit ons, zou je dat misschien eraf willen halen. Maar uiteindelijk is het natuurlijk aan mensen zelf om het wel of niet te doen. Dus juist vanuit het idee we willen proberen om die conflicten te verminderen, is er soms een advies gegeven vanuit de provincie.

De voorzitter: De heer Van Vuuren, BBB.

De heer Van Vuuren: Mag ik nu een verduidelijkende vraag stellen of moet ik dat straks doen?

De voorzitter: Een verhelderende vraag mag.

De heer Van Vuuren: Dit begrijp ik op zich wel, maar er is ons ook ter ore gekomen dat er dus gevraagd is aan het gezin van het meisje om daar niet mee naar de naar de media te treden. Is dat dan onjuiste informatie?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Ja, dat is onjuiste informatie. De VVD heeft ook gezegd, maar dat is eigenlijk lange termijn, daar kom ik zo dadelijk op terug. Als het dus gaat of we eerder hadden kunnen ingrijpen, ik denk ingrijpen, dat heeft te maken met juridische middelen en ik denk inderdaad dat we die maximaal hebben benut en tegelijkertijd met elkaar ook constateren dat die eigenlijk onvoldoende zijn. En dat is ook weer het gesprek wat ik met de staatssecretaris deze zomer heb gevoerd. Ik heb u ook al in een informatiesessie uitgelegd, als een wolf aan een arm van iemand hangt is het de bevoegdheid van de burgemeester na consultatie van de wolvenexpert om opdracht te geven om die wolf af te schieten. Als hij de bosjes in rent komen wij in principe aan bod en moeten we dus helemaal door het traject heen van identificeren welke wolf het is, de vergunning opstellen en vervolgens die vergunning in het traject zoals dat ook netjes hoort binnen onze rechtsgang een plek te geven. Maar dat betekent dus dat je eigenlijk op dat moment niet kunt acteren. De staatssecretaris heeft inmiddels, toen hem duidelijk werd dat, het duurde even moet ik heel eerlijk zeggen, maar toen het hem duidelijk werd dat dit inderdaad een vraagstuk was gezegd, ik wil het ook met andere ministeries opnemen, ik denk bijvoorbeeld het ministerie van Justitie of BZK om te kijken of, hetzij aan de kant van de burgemeester, hetzij toch op een andere manier sneller kan worden ingegrepen. En hij heeft ook een toezegging gedaan om te kijken hoe het hele proces van vergunningen versneld kan worden. Ik zie overigens nog niet onmiddellijk hoe dat kan, maar hij heeft in ieder geval zijn medewerking daarvoor toegezegd. UtrechtNu! overweegt op dit punt ook om een motie over het IPO-wolvenplan in te dienen. En mijn vraag zou inderdaad wel zijn, wat wilt u daar dan precies in opgenomen hebben wat er nu niet in staat en wat wij nu eigenlijk ook al niet in willen brengen? Dus het vraagstuk van sneller kunnen interveniëren. Wij hebben ook al het vraagstuk ingebracht van de experts en ik denk dat het belangrijk is dat er op landelijk niveau een soort OMT-achtig expertteam komt wat ook objectief en onomstreden is en dat ook ons kan adviseren op een goede manier zodat we niet continu de discussie krijgen van die Zoogdierenvereniging. Overigens, wij zijn best wel tevreden over die advisering maar ik denk dat het van belang is voor iedereen om een objectieve en onafhankelijke commissie daarvoor te hebben. Dus dat is ook iets wat wij adviseren. Ik heb u net al gezegd over de staat van die instandhouding en die zonering en met name ook dat grijze gebied wat er dus is. Dat moet ook denk ik ook vanuit een IPO-wolvenplan met een escalatieladder ook opnieuw worden bezien. Daarnaast gaf u aan een motie om de minister ook, in dit geval de staatssecretaris bedoelt u denk ik, ook op te

roepen tot zaken. Ik heb u net al aangegeven dat wij dat echt ook al hebben gedaan. Ik heb al drie gesprekken gehad met de staatssecretaris alleen en wij hebben morgen met onze provinciale commissie ook een gesprek over de wolvenaankpak. Dus wij proberen echt al op heel veel manieren om dat te ontwikkelen. Maar het is ook waar dat wij in een hele nieuwe situatie zaten hier. Wat er is gebeurd afgelopen zomer is nog nergens gebeurd. Misschien wel in de benadering van de honden maar niet waarbij dan ook kleine kinderen zijn betrokken. Dus wij hebben in die zin ook moeten acteren met wat we hebben en tegelijkertijd constateer je dan ook waar dat dan nog tekort schiet. Dan de beoordeling, ik ga nu een beetje gewoon door de vragen heen.

De voorzitter: Ik breek in, ik zie een interruptie van de heer Van den Dikkenberg. U heeft een verhelderende vraag neem ik aan.

De heer Van den Dikkenberg: Ja voorzitter, we zijn in een nieuwe situatie terechtgekomen. Die situatie had een bepaalde aanlooptijd waarin er ettelijke malen signalen zijn geuit van hé, er verandert iets. Kan de gedeputeerde nog eens terugkijken op het handelen in die aanlooptijd totdat er een calamiteit was waarin kinderen waren betrokken, hoe dat de provincie bereikbaar was? Want dat is ook geuit vanuit bijvoorbeeld de rentmeester dat dat erg moeizaam ging.

Gedeputeerde Sterk: Het is ook goed dat u misschien specifiek die rentmeester ook benoemd, want wij hebben in die zin steeds heel goed denk ik gecommuniceerd, ook met de TBO's. Ik heb ook eerder geprobeerd om het landgoed Den Treek ook te betrekken daarbij. Die gaven aan dat ze graag een eigen beleid daarin wilden voeren, bijvoorbeeld over het melden van de incidenten die op hun landgoed plaatsvonden. Ik heb aangegeven dat het goed zou zijn om die ook bij het wolvenmeldpunt te melden, maar zij gaven aan dat zij dat graag voor zichzelf hielden omdat ze bezig waren met een aanvraag ook om die die wolf te kunnen beheren. Ik moet overigens ook zeggen dat inmiddels de samenwerking met Den Treek en met de heer Nijland heel goed is. Dus we hebben dat ook met elkaar ook wel uitgesproken. Het is ook niet zo dat er niet is geacteerd naar aanleiding van wat de heer Nijland heeft gedaan. Ik kan u alle mails laten zien die door zijn gezet, ook naar mijn ambtenaren, met de opdracht om zaken uit te zoeken en zaken in gang te zetten. Het is wel zo dat ik één keer op een mail van de heer Nijland niet heb gereageerd. Daar heb ik later ook mijn excuses voor aangeboden. Maar volgens mij kunnen we dat achter ons laten. Ik denk dat wij pas echt kunnen acteren als er echt ook gegevens zijn. Daarom willen we ook zo graag dat mensen dat bij het wolvenmeldpunt melden zodat je dat ook kunt gebruiken, ook weer voor de onderbouwing van je vergunning zoals we dus nu ook in die rechtszaken hebben. En dat doen we volgens mij inmiddels goed met elkaar, dus daar hebben we volgens mij goede stappen in gezet. Als het gaat over ook contact met de inwoners, ik snap heel goed dat mensen in die gebieden zich extra zorgen maken, of dat volgens sommigen terecht of onterecht is. We hebben een loket op dit moment geopend waar mensen hun vragen kunnen aanmelden, ook als het bijvoorbeeld gaat over schadeclaims. En wij kijken dan met elkaar, ook met de gemeentes, bij wie dan uiteindelijk deze vraag hoort. En dat geldt dus soms ook over de communicatie. Want ik merk dat er heel erg naar de provincie wordt gekeken, de provincie is verantwoordelijk voor de communicatie. Nee, ik denk dat wij met elkaar met die terreinbeherende organisaties, maar zeker ook met de gemeentes in hun rol naar hun inwoners met elkaar verantwoordelijk zijn. Dat proberen we ook zoveel mogelijk met elkaar te doen. We hebben nu ook een team met woordvoerders die samenwerken op dit punt zodat we in een eenduidige communicatie naar de inwoners toe ook kunnen communiceren. En daar zijn ook echt veel stappen in gezet in de afgelopen periode. Dan kom ik bij de vragen van de Partij voor de Dieren. Over modelvergunning zal de commissaris zo beantwoorden. Over eigen beleid voor wolvenschade, er is al beleid dat die mogelijkheid om een vergoeding te krijgen maar voor drie jaar uiteindelijk mogelijk is. Want na drie jaar gaan we ervan uit dat iedereen in zekere zin is gewend aan de aanwezigheid van een wolf en in staat is om zijn vee daar voldoende tegen te beschermen met hulp

van de middelen die wij daarin ook aanbieden en dat er dus geen provinciale maatregelen meer nodig zijn op dat punt. Overigens moet mij wel een beetje van het hart dat ik had verwacht dat u nog een andere vraag zou stellen ook aan mij, want ik las iets over wat uw mening was over Freek Vonk in de media. Ik had het gepast gevonden als u die vraag eerst hier had gesteld. Dan had ik ook kunnen beantwoorden dat de heer Freek Vonk zelf contact met ons heeft gezocht naar aanleiding van het persbericht over de vergunning en had ik ook aan kunnen geven dat ook op zijn eigen manier en zijn eigen actie is geweest om hierover te communiceren. En zoals we wel vaker doen, als wij een ondersteuning zien van zaken die we als GS willen, dat je daar inderdaad dan aan refereert geldt dat ook op dit punt.

De voorzitter: Mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren, een korte reactie denk ik. En ook mevrouw Van Elteren, GroenLinks. Dan mag mevrouw Van Elteren eerst.

Mevrouw Van Elteren: Ja een korte verduidelijkende vraag, want ik hoor over die drie jaar inderdaad en dat lijkt mij logisch dat je op een gegeven moment daarnaartoe gaat. De vraag is, vanaf wanneer is dat ingegaan? Is dat het moment van vestiging van de wolf?

Gedeputeerde Sterk: Dat is ingegaan vanaf het moment dat het gebied is aangewezen als leefgebied voor de wolf.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Batteau, Partij voor de Dieren. En daarna ga ik naar de heer Daniëls, PVV.

Mevrouw Batteau: Aangezien de gedeputeerde begint over het delen van het bericht van Freek Vonk zal ik daar ook op ingaan. Dat wilde ik eigenlijk niet hier doen. Maar daar hebben wij als fractie inderdaad een hele duidelijke mening over omdat wij vinden, hij mag het zelf geïnitieerd hebben, dat zal best. Hij heeft tijd gemaakt in Borneo om zes minuten lang een filmpje te maken over een specifieke zaak in de provincie Utrecht. Ik vind dat opvallend, prima, het staat hem vrij om dat te doen. Maar het feit is, er is een rechtszaak die speelt op diezelfde dag, er is een hele nadrukkelijk gekleurde versie, een gekleurd narratief dat hij aanbiedt met een hele sterke bewoording, we weten hoe Freek Vonk dat brengt, waar angst wordt aangejaagd, er kunnen hele ernstige incidenten gebeuren en dat een paar keer, anders krijgt hij de kogel. Ik vind dat heel sterk taalgebruik en het is ook nog eens onderdeel van waar de rechter over gaat oordelen op die dag zelf. Ik vind het gewoon ongepast om dat als bestuur, en dan ook nog eens met meerdere leden van het college van bestuur, te delen op de dag van de rechtszaak. Dus dat Freek Vonk dat zelf doet, helemaal prima. Ik vind dat die verstandiger moet zijn, daar gaat het niet om. Het gaat erom dat je als bestuur daar niet dan vervolgens op de dag van de rechtszaak dat deelt.

De voorzitter: Dank u wel. Wilt u daarop reageren?

Gedeputeerde Sterk: Het staat natuurlijk vrij om daar alles van te vinden, daar ga ik ook verder niet over. Maar de insinuatie die er toch een beetje in doorklonk dat wij dat hadden opgezet, daar hecht ik wel aan om dat in ieder geval hier recht te zetten. Volgens mij is daarmee wat mij betreft ook de kous af.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Daniëls, PVV.

De heer Daniëls: U stelde dat na zo'n drie jaar dat de veehouders en anderen genoeg maatregelen hebben kunnen nemen en genoeg hebben kunnen wennen en dat er dus minder schade zal zijn. Maar waarop is dat dan gebaseerd? En zeker als het aantal wolven nog verder zal toenemen, dan is dat niet echt plausibel denk ik.

Gedeputeerde Sterk: Ja, dat het aantal wolven zal toenemen en wat de staat van de instandhouding wordt en hoe we daarmee om willen gaan, dat is iets voor de lange termijn, wat we nu ook gaan bespreken, het wolvenplan wordt aangepast, er worden maatregelen genomen op dat punt. En waar het gaat over het plaatsen van die hekken, daar heeft overigens ook de staatssecretaris van gezegd, het is heel erg van belang dat die dingen goed worden neergezet en daarom wil hij ook zo graag zo'n Wolf Fencing Team in gaan zetten. Dat lijkt mij een uitstekend idee om dat te gaan doen, zodat je ook echt kunt zorgen dat die hekken goed worden geplaatst. Dus het vraagstuk van hoeveel wolven willen we hier hebben en kunnen we ons daar voldoende tegen beschermen, dat is volgens mij een vraagstuk wat we met elkaar nu moeten gaan bekijken. Maar de regel is in ieder geval de komende drie jaar is die subsidie er nog, is er ook ondersteuning om die hekken goed te plaatsen, en daarna wordt ervan uitgegaan dat het een soort gemeengoed is geworden. Maar dat kunnen we dan pas tegen die tijd beoordelen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk naar de klok.

Gedeputeerde Sterk: Ik ben volgens mij bijna aan het einde van de vragen die zijn gesteld.

De voorzitter: Ik kijk naar de heer Oosters. Want u moet zo, past dat? Oké, helemaal goed. Dan kan mevrouw Sterk vervolgen.

Gedeputeerde Sterk: Er was nog de vraag van Volt, de specifieke inzet in de Europese Unie. Daar wordt ook door de staatssecretaris overigens steeds gezegd dat hij de status van de bescherming van de wolf naar beneden wil brengen. Daar ben ik op zich niet tegen, maar we moeten ook eerlijk daarover zijn, want dat zal uiteindelijk niet uitmaken voor wat we op dit moment kunnen en mogen. Dus daar wordt een indruk mee gewekt dat dat de oplossing is voor het probleem. Dat is zeker niet het geval, denk ik. Ik denk dat daar andere zaken voor nodig zijn. Dus onze inzet in Europa is vooral om een oplossing te geven voor de situatie waar wij hier specifiek in Utrecht in zitten en dat is dat we in een gewoon behoorlijk verstedelijkt gebied zitten met een hoog bezoekersaantal van de natuurgebieden en hoe we dat op een goede conflictarme manier met elkaar kunnen organiseren. En daar zijn we volgens mij nog niet en daar hebben we volgens mij ook iets nodig van Europa. Dus ik heb zelf ook al contact gezocht met Europa. Ik ga ook binnenkort naar Finland voor een vergadering vanuit mijn Europese rol. Maar ik probeer ook om daar ook eens met Finse mensen te spreken over hoe zij dat nou doen en of we daar nog iets van kunnen leren. En dat gaat dan ook over die interregionale samenwerking die ik daar natuurlijk ook probeer te zoeken.

De voorzitter: De heer Van Dieren heeft een verhelderende vraag, UtrechtNu!.

De heer Van Dieren: Een hele kleine verhelderende vraag. Ik hoor dat het verlagen van de beschermingsstatus geen invloed zou hebben op wat wij hier mogen en niet mogen. Dan vraag ik me toch even af hoe kan dat, want je zou zeggen hij is toch minder beschermd, dan mag je meer. En wat hebben wij dan wel nodig aan internationale regelgeving om wel meer te mogen als het gaat om actie beheer?

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Je valt dan nog steeds in de categorie waarin je die wolf moet beschermen en dan kom je dus nog steeds eigenlijk op dezelfde mogelijkheden die daarvoor zijn. En volgens mij heeft het veel meer zin om met elkaar te praten. Je moet volgens mij nu de staat van instandhouding op een lidstaat vaststellen terwijl we hier te maken hebben met grote wolvenfamilies die over de grenzen heen gaan. En volgens mij zou je moeten bekijken of die staat van instandhouding niet veel meer op dat niveau bijvoorbeeld zou moeten

worden vastgesteld. Mij is verteld dat de Europese regelgeving dat niet toestaat op dit moment en dat zou volgens mij iets moeten zijn waar het Europese gesprek over zou moeten gaan. Voorzitter, het waren natuurlijk heel veel vragen, ik heb me best gedaan om daar kort op te reageren. Ik hoop dat ik ze daarmee ook allemaal heb beantwoord. Zo niet, dan hoor ik het graag in de tweede ronde of in de interrupties.

De voorzitter: De tweede ronde wil ik echt wel het debat voeren met elkaar. Dus heel kort maar niet weer alles over doen, want dat je het inhoudelijk niet eens bent is iets anders dan dat er geen antwoord is gekomen op de vraag. Maar ik geef inderdaad eerst het woord aan de commissaris en dan doe ik nog eventjes kort of de vragen zijn beantwoord. De heer Oosters, gaat uw gang.

Commissaris Oosters: Dank u wel. Dank ook voor, een aantal van u heeft de aandacht gevraagd voor dat het een bijzondere situatie was waarin gedurende de zomerperiode door de organisatie hard is gewerkt. Fijn dat u daar aandacht voor heeft. En ook dank terug van onze kant dat ook in die vakantieperiode u bereid was, of vertegenwoordigd was namens uw fracties bereid waren, om die bijzondere informatiebijeenkomst bij te wonen. Dat heeft ons enorm geholpen ook om te zoeken naar wat verstandig is om te doen. Veel dank daarvoor. En ook heel veel dank voor alle betrokkenheid, want ik heb nog nooit zoveel appjes, mailtjes, kritische vragen, bemoedigingen gekregen over één onderwerp als over de wolf deze zomer, maar het hielp allemaal wel om de goede dingen te doen. Dus dank daarvoor. Mevrouw Batteau heeft specifiek gevraagd naar de modelvergunning voor afschot. Ik zeg daar gelijk bij dat het een modelvergunning is voor uit de populatie nemen, dat zeg ik liever altijd voorop, slash afschot. Want uiteindelijk als we in het hoogste escalatieniveau onverhoopt terechtkomen van de IPO-richtlijn, dan zou aan de orde kunnen zijn dat de provincie een vergunning gaat afgeven voor het uit de populatie nemen van een probleemwolf. Dan moet die definitie ook sluitend zijn en eventueel zelfs besluiten tot afschot. We hebben gegeven de ernst van de incidenten besloten om de voorbereidingen voor zo'n vergunning ter hand te nemen in de organisatie. En dat heeft de naam gekregen dat wij een modelvergunning, maar daar moet u dus ook niet een heel romantische voorstelling van hebben, dat is eigenlijk een soort invuloefening welke stappen we allemaal moeten nemen om uiteindelijk een vergunning te kunnen afgeven die de mogelijkheid zou bieden om tot die handelingen over te gaan. Die modelvergunning als zodanig is dus ook niet iets wat al een status heeft. Dat is echt slechts een verzameling voorbereidende stappen die we sneller kunnen zetten omdat we sommige dingen dan niet van tevoren hoeven uit te zoeken. Dus we gaan het niet delen, die modelvergunning, want het heeft geen status en het zou ook allerlei verwarring opleveren als mensen daarvan kennis gaan nemen. Tweede vraag die u heeft, worden wij als Provinciale Staten op de hoogte gesteld? Misschien mag ik even?

De voorzitter: Ja, even afmaken en dan kom ik zo bij u.

Commissaris Oosters: Mochten we, ik gebruik ook het woord onverhoopt, onverhoopt tot het besluit moeten komen om die vergunning uit de populatie nemen slash afschot af te geven, dan zullen wij u vanzelfsprekend onmiddellijk daarvan op de hoogte stellen als Staten, net zo goed als we dat doen, dat hebben we ook bij de vergunningverlening voor het vangen, zenderen en paintballen gedaan, dat we de instanties waar we vaak overleg mee hebben, bijvoorbeeld Faunabescherming, ook gelijk informeren. Omdat wij transparant willen zijn daarin en wij ook weten dat het afgeven van een vergunning één ding is, maar dat uiteindelijk, het is prachtig in een rechtsstaat, mensen daar ook weer bezwaar tegen kunnen maken. Dat is nu zo en dat zal met de vergunning voor het uit populatie nemen en afschot niet anders gaan. Dan gaan we ook een periode tegemoet waarin een voorlopige voorziening kan lopen en anderszins. Maar u krijgt op de dag dat de vergunning wordt afgegeven dat ook te horen als Provinciale Staten.

De voorzitter: Tot zover? Dan kijk ik naar de Partij voor de Dieren of uw vraag inmiddels toch is beantwoord?

Mevrouw Batteau: Vooral het tweede, fijn om te horen dat we daar direct geïnformeerd worden en ook de andere partijen worden geïnformeerd. Het lijkt me inderdaad heel goed om transparant te zijn. Het is dan even van hoeveel tijd is er dan, want het is ik denk vanuit GS gezien een acute situatie. Dus hoeveel ruimte is er dan om daar nog op te reageren? Dus dat is dan nog een vraag die openstaat. Voor het eerste wat betreft het niet delen van de modelvergunning wat blijkbaar niet een soort van integrale tekst is al. Maar het zou fijn zijn als er toch een soort weergave wordt gegeven van een denkrichting en de stappen die gezet worden, of daar toch dat met PS gedeeld wordt. Want dit is echt een heel belangrijk instrument, zou je kunnen zeggen, dat we nog niet hebben ingezet. Het lijkt me echt belangrijk dat PS daar in ieder geval iets een beeld van heeft. Dus kan dat toegezegd worden, dat daar in ieder geval een soort van weerslag van gegeven wordt? Misschien niet integraal maar een indicatie of een schets.

De voorzitter: De heer Oosters. Mevrouw Sterk wil hier ook op reageren specifiek? Op iets anders. De heer Oosters.

Commissaris Oosters: Voor dat laatste punt verwijs ik u, niet om flauw te zijn, naar de interventierichtlijn van het IPO waarin staat beschreven in welke situatie deze vergunning kan worden afgegeven en waaraan moet worden voldaan in de stappen. Dus dat volgen wij naadloos omdat u ook gezien heeft in de casus van het zenderen dat de rechter daar ook haarfijn naar kijkt of aan al die stappen en voorwaarden is voldaan. U begon uw vraag met welke periodes zitten er dan in. Dat suggereert een beetje, er zijn periodes waarin derde belanghebbenden bezwaar kunnen maken. Dat is ook weer nu gebeurd, dat moeten ze binnen een bepaalde periode doen en die kunnen voorlopige voorzieningen aanvragen. Wij horen dan maandag of de rechter die voorlopige voorziening al of niet toewijst, dat is bepalend. Maar mocht ik in uw vraag ook de suggestie horen dan kunnen wij er als Provinciale Staten nog wat mee, dat is natuurlijk niet zo. Het is een bevoegdheid van het college van Gedeputeerde Staten om die vergunning af te geven.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Ja voorzitter. Ik had de tijd om toch nog even snel door mijn aantekeningen heen te gaan en ik zag dat ik de vraag over de wolvencommissie nog niet had beantwoord. Want daar ben ik inderdaad mee bezig, om dat onderzoeken. Alleen er zit wel nog een financieel plaatje aan en daar hebben we geen geld voor opgenomen in ons OFM op dit moment. Dus mocht het zo zijn dat we die willen dan kom ik ook opnieuw terug bij de Staten met een voorstel voor de financiering daarvan. Want op dit moment hebben we daar geen middelen voor.

De voorzitter: Dank u wel. Ja, ik had er net een paar opgeschreven, nog verhelderende vragen maar ik wil toch ook wel een beetje tot een afronding. Ik had net opgeschreven de VVD, mevrouw Van Gilse, echt alleen als uw vraag niet is beantwoord. Want de inhoudelijke ronde met GS is dan nu wel voorbij na eerste termijn.

De heer ...: En verduidelijkend, doen we dat nog?

De voorzitter: Even nu niet. Nee, ik ga eerst naar of de vraag niet is beantwoord is. Mevrouw Van Gilse, VVD.

Mevrouw Van Gilse: Dank, voorzitter. Wat mij betreft ging het om mijn vraag over de wolvencommissie en of die kan worden ingesteld en hoe snel. Die heb ik gemist.

De voorzitter: Die is net beantwoord door mevrouw Sterk, want die was ze vergeten. Ja, dit is nou vraag aan uw fractiegenoten om het nog eventjes uit te leggen wat er is gezegd, of kijk terug. De heer Van den Dikkenberg, SGP.

De heer Van den Dikkenberg: Voorzitter, ik stelde een vraag dat BIJ 12 nog steeds hekjes van 1,20 op de website heeft staan en dat we dat zien als een wolfwerend raster. Dat ziet er natuurlijk heel verzachtend uit maar het idee was om dieren te beschermen en dat doen die hekjes niet. Kan de gedeputeerde daar nog aangeven hoe dat ze daarmee omgaat in haar adviezen richting stakeholders en de bescherming van dieren?

De voorzitter: Deze vraag had net ook gesteld en die is niet beantwoord nog, althans behoeft nog wat toelichting. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Sterk: Ik denk dat ik hem wel beantwoord heb, maar misschien niet heel duidelijk geadresseerd heb uw kant uit. Want er zijn wolvenrasters, zo staan die ook op de site bij BIJ12, die zijn gewoon gebaseerd op wetenschappelijke kennis over hoe die dingen werken. Maar daarbij gaat het niet alleen over de hoogte, maar soms ook over het voltage wat erop staat. En dat is ook belangrijk om dat goed in te regelen. Dat heb ik u net ook in de eerste termijn ook gezegd en daar heb je ook wel kennis voor nodig om dat goed te kunnen plaatsen. Daarom ook onze wolvenconsulent en daarom vind ik het ook een goed idee om die Wolf Fencing Teams in te zetten. En waar het dan zo is dat dat soms misgaat, volgens mij in België hebben ze zo'n Wolf Fencing Team, daar zijn volgens mij maar acht gevallen bekend waar het mis is gegaan, daar zijn wij nog niet op dit moment in deze situatie. Dus ik denk ook dat dat gewoon wel aandacht vraagt de komende tijd of dit inderdaad op deze manier ook goed gaat. En zo niet, dan zullen we een andere maatregelen nemen. Maar ik vind het nog te vroeg om te concluderen dat het zo niet werkt. Dit is echt wel gebaseerd op wetenschappelijke kennis die we daarover hebben.

De voorzitter: Dank u wel. Ik rond de eerste termijn af.

De heer Daniëls: Ik had nog wel een onbeantwoorde vraag.

De voorzitter: Is die inhoudelijk niet beantwoord of is hij niet naar wens beantwoord? Dat is wel echt iets waar ik streng op wil zijn. Inhoudelijk, de heer Daniëls, PVV.

De heer Daniëls: Ik had gevraagd over de verplichting die we hebben voor de instandhouding van de heidegebieden en hoe ze dat ziet met de bescherming van de wolf als dat niet samengaat.

De voorzitter: Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Daar kan ik heel kort over zijn, daar hebben we geen juridische mogelijkheden voor om dat nu te regelen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie daar ook nog twee vingers, de heer Van Breukelen, welke vraag had u gesteld en is niet beantwoord?

De heer Van Breukelen: Over het gesprek met staatssecretaris en een tussenoplossing bij dreigende maar niet acute situaties.

De voorzitter: Volgens mij is die wel beantwoord, ja. Dus ik adviseer u om het terug te kijken. Mevrouw Hoek, een vraag die u heeft gesteld die niet is beantwoord?

Mevrouw Hoek: Nee, het is een reactie op wat de gedeputeerde heeft gezegd.

De voorzitter: Nee, dat komt in het tweede termijn. Nee, dan kap ik u af. Dat is tweede termijn.

Mevrouw Hoek: Moet ik dan weer mijn hand opsteken of heeft u het nu al genoteerd?

De voorzitter: Die heb ik genoteerd.

Mevrouw Hoek: Fijn.

De voorzitter: En dat is overigens geen vraag meer aan GS, dat is onderling. Mevrouw Batteau, een vraag gesteld die niet is beantwoord? Partij voor de Dieren.

Mevrouw Batteau: Een vraag waar nog niet op ons ingegaan. Dat is namelijk het aanpassen van het Faunabeheerplan met oog op beschikbaarheid van wild voor de wolven, om daar nu al daarmee te beginnen en niet te wachten tot volgend jaar.

De voorzitter: Die heb ik volgens mij inderdaad niet beantwoord gezien, die vraag. Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Ik pak even de beantwoording erbij, want zoals u weet het reeënbeheer gaat natuurlijk altijd in overleg met het aantal reeën wat er is. En als het zo is dat er minder reeën zouden zijn nu door de aanwezigheid van de wolf, dan betekent dat ook dat er minder afgeschoten mag worden. Dat is overigens de vraag die net ook speelde hier bij andere partijen. We hebben wel gevraagd aan de beheereenheid, want die zijn natuurlijk nu ons OFM aan het uitwerken in zo'n faunabeheerplan, om dit wel mee te nemen en het is geen directe taak of rol voor de provincie. Dat ligt echt bij het faunabeheer.

De voorzitter: Dank u wel. Dan sluit ik hiermee nu echt de eerste termijn af en dan dank ik ook voor de komst van de gedeputeerde en de commissaris. Dan kijk ik de commissie rond of er Statenleden zijn die hier nog een opmerking onderling over willen maken en dan het liefst gelinkt aan een motie. Niet dat ik u daar actief voor uitnodig, maar als u het voornemen heeft dan is dit ook de gelegenheid om dat aan te geven. Ik kijk even rond, Partij voor de Dieren, BBB, UtrechtNu!, SP, SGP. En ik zeg tegelijkertijd ook dat we nog een agendapunt hebben en nog een kwartier en ik zou het wel mooi vinden, want we hebben geen uitlopmogelijkheid om ook dat laatste agendapunt af te ronden. Dus kort, Partij voor de Dieren, gaat uw gang.

Mevrouw Batteau: Dank u wel. Wij hebben inderdaad ook weer een aantal voorstellen en moties, dat zullen dan actualiteitsmoties zijn met betrekking tot een aantal dingen. Want we zien dat er veel gebaseerd is op vrijwilligheid, dus dat daar veel bottlenecks zitten als het gaat om communicatie, maar ook als het gaat bijvoorbeeld om aanlijningverplichting en handhaving. Dus dat we eigenlijk willen dat de provincie hier betere regie op kan krijgen omdat we echt met zijn allen hier heel sterk op moeten sturen. Dus dat is één. Daarnaast willen we toch echt dat er goed onderzoek wordt naar gedaan naar het afschermen van gebieden, dus het creëren van rustgebieden voor wild en voor de wolf, om daar echt actief mee aan de gang te gaan. En ten derde willen wij ook gaan kijken naar een voorstel om echt eerder te gaan inzetten op die voorwaarden voor bescherming van dieren omdat we gewoon zien dat draagvlak heel belangrijk is en hoe meer schapen worden gedood, hoe minder draagvlak. Dus het is gewoon goed om de dieren goed te beschermen. En tot slot wil ik ook aankondigen dat we echt die stukken willen zien van de modelvergunning, dus dat we in het kader van de Woo, dus de Wet openbare overheid, om daar echt een beroep op te gaan doen. Want we willen echt die stukken gewoon gezien hebben voordat we daarmee aan de gang gaan.

De voorzitter: Dank u wel. BBB, de heer Van Vuuren.

De heer Van Vuuren: Dank u wel. Geen steun van de BBB voor de denklijnen van de Partij voor de Dieren. Wel steun voor de lijn die de commissaris net schetste, dus alle voorbereidingen treffen voor eigenlijk de volgende stap in de escalatieladder. Tegelijkertijd maak ik me daar ook wel wat zorgen over, want dan gaan we dus inderdaad weer een procedure in en et cetera terwijl er op dat moment waarschijnlijk een acute situatie is. Dus mijn oproep is eigenlijk om te kijken kunnen we dat niet op een andere manier oplossen in overleg met het rijk, in IPO-verband, kunnen we tot andere juridische mogelijkheden komen? En een andere opmerking is nog even over die communicatie in de media, want ik heb nog even het RTV Utrecht-artikel teruggezocht en daarin staat toch wel duidelijk dat de familie het gevoel had dat ze met meel in de mond moesten praten rondom dat bijtincident. Ik mag het niet meer aan de gedeputeerde vragen maar dan wellicht aan de andere fracties, moeten we daar dan niet iets mee dat in ieder geval iedereen wel de ruimte voelt om echt te delen wat er zich afspeelt? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. SGP, de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja voorzitter, dank. Ik heb de antwoorden gehoord en volgens mij kunnen we met vertrouwen kijken richting de uitwerkingen die volgen en de acties die volgen. Alleen over die hekken, daar maak ik me echt zorgen dat we nu hekken gaan aanbrengen. Je ziet her en der wat filmpjes dat de wolf er ook gewoon overheen springt heel makkelijk. Dus daar ben ik benieuwd naar hoe dat we dat gaan oppakken en op termijn hoe dat onze provincie er dan uitziet als we van die hekken gaan plaatsen en van die rasters met stroom erop. Steun voor het voorstel van UtrechtNu! om wat kaders mee te geven in motievorm en ook die kaders die geschetst zijn, dus denken we graag over mee. Dank u wel.

De voorzitter: U bent aan de beurt, maar het is ook een logisch gevolg om u het woord te geven. De heer Van Dieren, UtrechtNu!.

De heer Van Dieren: Dank aan de collega's van de SGP. Ik had echt nog een vraag over het voorstel van de wolvencommissie. Volgens mij kwam die van de BBB, als ik dat goed heb onthouden. VVD, oké. In dat geval richt ik me die kant op. In de beantwoording op een aantal van mijn vragen zei de gedeputeerde ook wat over dat er misschien een landelijk expertteam over wolven ingericht kan worden en ik was even benieuwd welke functies die wolvencommissies moeten krijgen en als dat invulling kan krijgen in zo'n landelijk team, dat we dan misschien sneller thuis zijn en dat het dan ook niet betaald hoeft te worden door de provincie, aangezien dit dekking vraagt. Dus ik vroeg me even af, hoe kijkt de VVD daar tegenaan?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Gilse, VVD.

Mevrouw Van Gilse: Dank voor het woord, voorzitter. Wat je ziet in Gelderland zijn er een drietal functies, dat is namelijk zowel ook advies op specifieke of preventieve maatregelen onder andere, maar ook om het gesprek te voeren met elkaar. Dat is natuurlijk ook belangrijk om dat in de provincie te doen. Je ziet dat daar soms het gesprek wat minder gepolariseerd is. En ik zou het ook heel mooi vinden als dat hier in de provincie kan met alle expertises aan tafel. Dus aan de ene kant goed als dat landelijk kan, maar ik denk dat aanvullend daarop dat gesprek hier in de provincie ook veel kan toevoegen.

De voorzitter: Dank u wel voor uw toelichting. Dan ga ik naar afronding van dit agendapunt. Ja, ik had u opgeschreven maar ik ben u toch vergeten. Mevrouw Hoek, 50PLUS.

Mevrouw Hoek: Ik vroeg het me al af, dank u wel voorzitter. 50PLUS is benieuwd hoe bij het bronbestand waar het vanaf 2015, hele lijsten, dan zie je dat in het begin van het bronbestand, wat dus ongeveer de onkosten zijn vergoed bij de agrariërs waar schapen zijn vernietigd door de wolf. En als je dat een beetje bij elkaar gaat optellen, dan kom je al meer dan een miljoen uit. Daarna is het alleen maar verdubbeld, verdubbeld, verdubbeld. En de vraag van 50PLUS is dan toch, het schijnt onder het faunabeheer te horen volgens de begroting dat daar een nog een extra post is opgenomen, niet benoemd specifiek voor schadevergoeding aan de agrariërs vanwege de wolf die schade toebrengt aan het veebestand. Hoe gaat dat betaald worden uiteindelijk? Want nu is het al meer dan een miljoen en dat gaat in de miljoenen.

De voorzitter: Ik stel voor dat u deze vraag schriftelijk stelt. Dit is in tweede termijn, ik heb net uitgelegd dat ...

Mevrouw Hoek: Ja maar ik kreeg net geen tijd, geen moment om het te vragen.

De voorzitter: Ik stel voor u stelt deze vragen schriftelijk en ik rond nu dit agendapunt af, want dan kunnen we de agenda ook nog helemaal afronden. We hebben nog een Statenbrief staan, daar hebben we nog tien minuten voor. SP.

De heer Breur: Voorzitter, u had mij over het hoofd gezien. Ik wou toch eventjes terugkomen op de aangekondigde motie van UtrechtNu!, ik ben het zeer eens met de heer Van Dieren dat de Europese Unie meer aan maatwerk moet doen en niet zozeer één regeling voor de hele Unie. En juist daarom lijkt het me geen goede zaak om voor de hele Unie de beschermde status van de wolf aan te passen omdat er een kleine provincie in een klein landje in de noordwestelijke uithoek van de Unie niet goed met de wolf om kan gaan. Dus ja voor maatwerk maar daar past deze motie mijns inziens zeker niet in.

De voorzitter: Dank u wel en goed dat u nog eventjes mij eraan herinnerde. De heer Van Dieren.

De heer Van Dieren: Ja, ik heb ook wat geleerd deze vergadering en ik ga nog even bakken met de SGP. Dus als er nou iets uitkomt dat meer richt op maatwerk richting bovenstaande bestuurslagen en niet per se heel exact EU verlaag die beschermingsstatus, zou de SP dan misschien wat positiever tegenover het voorstel staan?

De heer Breur: Dat hangt zeer af van de uiteindelijke tekst. Wat ons betreft is Utrecht geen plek waar de wolf niet welkom is en moeten we toch op een of andere manier samen kunnen leven met de wolf. Dus als het tekst is gericht op afschieten, dan wordt het gewoon een nee.

De voorzitter: Dank u wel. En nu rond ik dit agendapunt echt af.

10. SB Beleidsuitwerking Natuur en Samenleving

De voorzitter: En dan kijk ik ook even naar griffier of er nog ruimte is voor de Statenbrief. Acht minuten, we gaan het gewoon proberen lijkt mij. We gaan naar agendapunt 10, de Statenbrief Beleidsuitwerking Natuur en Samenleving. Die Statenbrief behandelt de kerntaken en activiteiten van vier organisaties die binnen de provincie Utrecht een essentiële rol spelen op het terrein van natuur en samenleving. Die hebben zij beschreven in een aanvraag van de exploitatiesubsidie voor 2025-2028. Wat doen zij? Ze vergroten de leefbaarheid van natuur voor inwoners en ze versterken de betrokkenheid van inwoners bij de natuur. En wie zijn dan die vier organisaties? We hebben het over het Utrechts Landschap, Landschap Erfgoed Utrecht, IVN Natuureducatie en de laatste stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Ik ga meteen naar de drie fracties die deze Statenbrief goed schriftelijk hebben geagendeerd met de vraag of zij daar nog iets aan willen

toevoegen. En dan geef ik ook de andere fracties de gelegenheid om een inbreng te leveren. Ik vraag BBB, UtrechtNu! en SGP of hun agendering nog een toelichting behoeft en ik wijs daarbij ook even op de spreektijd die de fracties nog hebben. Wie kan ik het woord geven? De heer Van Vuuren, BBB.

De heer Van Vuuren: Wat ik wil dus zeggen, voorzitter, is dat omwille van de tijd de SGP ook namens ons zal spreken.

De voorzitter: Dank u wel. De SGP dan, de heer Van den Dikkenberg.

De heer Van den Dikkenberg: Ja voorzitter, ik ga ervan uit dat een minuutje van de BBB er bij ons op komt dan. Het lezen van de brief in combinatie met de verordening op de agenda van de FAC levert mij veel vragen op. En dat komt door het zeer algemene maar tegelijk op organisatie gerichte plan wat onder deze brief ligt. Wij onderschrijven en omschrijven dat het Utrechts landschap bezoekerscentra open moet houden, terwijl sommige andere provincies, bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, dat ook prima doen. Daar wordt een keus gemaakt dan voor één organisatie en het wordt ook best wel strikt op die organisatie toegeschreven. Hoe wordt die afweging dan gemaakt? Wat vooral opviel is de constatering dat sturing nogal ontbreekt. Dat bleek uit de evaluatie. Dat wordt een stukje aangescherpt en juist in de beleidsregel van de subsidies die op de FAC-agenda staat, een heel prima handvat om duidelijk te kunnen sturen ook op exploitatiesubsidies. Maar daar is lees ik juist in dit stuk weer een aantal achterdeurtjes in. De organisatie die subsidie ontvangt kan zelf verschuiven in besteding van gelden bijvoorbeeld en hoe controleren en monitoren we dat dan of dat een gewenste verschuiving is of niet dat de subsidieontvangende partij daarin kan schuiven? De exploitatiesubsidie, het zit ook in de naam, lijkt vooral het in stand houden van bestaande vrijwilligersgroepen, bezoekerscentra, et cetera, een uiterst nobel streven, onderschrijven we ook, maar de doelen zijn geformuleerd in vergrotende woorden in de begroting. En hoe voorzien de KPI's hierin en wordt dit ook inhoudelijk dan geëvalueerd? En daarin hebben we nu geen inzicht en evaluaties kunnen wij niet ontvangen blijkbaar, want daar vroeg ik om en die kunnen we niet krijgen. Kan de gedeputeerde toezeggen dat we wel jaarlijks een update krijgen over de ontwikkeling in de prestaties ten opzichte van KPI's en de subsidievoorwaarden? Bijvoorbeeld hoe het gaat met het vergroten van de toegankelijkheid van natuur in plaats van het afnemen van de toegankelijkheid. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. En dan was er nog een derde agenderende fractie, UtrechtNu!. Wilt u nog een toelichting? Mevrouw Van Elteren.

Mevrouw Van Elteren: Voorzitter, een punt van orde. Want ik kijk toch op de klok en alhoewel de heer Van den Dikkenberg steeds sneller ging praten merk ik toch dat het heel veel vragen zijn en ook is het een onderwerp wat volgens mij met zijn allen serieus moeten bespreken. Ik zie ook in de opwaardering dat de mening wordt gevraagd van de andere fracties. Die willen wij ook oprecht gewoon even goed kunnen geven. Dus ik ben eigenlijk wel benieuwd, is het nu daadwerkelijk de bedoeling dat we dit met beantwoording van GS in drie minuten gaan afhandelen of wat nou precies het vervolg hiervan is. Want ik denk wel dat het onderwerp serieus aandacht verdient en dat krijgt het op dit moment volgens mij als we om één uur willen eindigen niet.

De voorzitter: Goede vraag. We hebben voor deze commissie geen uitlopmogelijkheid dus als we hem niet vandaag willen behandelen dan gaat hij naar de agenda van de volgende commissievergadering. En die keuze laat ik ook bij u, want het is wel een terecht punt misschien. Mevrouw Sterk.

Gedeputeerde Sterk: Misschien kan het helpen als ik in ieder geval een schriftelijke reactie geef op de vragen die zijn ingediend door de SGP en de anderen en dat dat dan als basis kan dienen misschien voor het volgende gesprek in de volgende commissie. Dan kan dat ook de aanleiding zijn om het weer op de agenda te zetten.

De voorzitter: Ik kijk naar de agendeerders.

De heer Van den Dikkenberg: Ja voorzitter, dat lijkt me een prima optie, maar dan wel graag de automatische modus dat die beantwoording dan op de agenda komt te staan als bespreekpunt, is die voldoende dat we hem afvoeren.

De voorzitter: Dat was ook mijn voorstel. Hij komt er sowieso op, tenzij u zegt hij mag er weer af. Ja? Dat besluiten we dan hierbij met elkaar, dat die van de agenda van vandaag afgaat en wordt verplaatst naar de volgende agenda.

Sluiting

11. Sluiting

De voorzitter: Dan bedank ik u voor uw aandacht voor de eerste keer met de nieuwe werkwijze. Het was af en toe een beetje zoeken, maar volgens mij complimenten aan u hoe het is gegaan. U kunt nu lunchen en er werd al door Has Bakker gewezen op een bijeenkomst, maar er is nog een lunchbijeenkomst aan te raden, de vertelling Vrouwen die muren afbreken. Dat is bij de commissiekamer, kon u de expositie al zien van Veronique Konings. Maar in zaal 6 is er nu ook een vertelling en dat is een kruising tussen een verhaal en een theatervoorstelling die de expositie Vrouwen die muren afbreken ook wat meer tot leven brengt. En mevrouw Konings was ook voorgedragen als een van de kandidaten voor de Bakhuis-Woltersprijs 2024. Ik sluit hiermee de vergadering af en wens u een prettige lunch.